

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE : RIDDER RENE VICTOR, HOOFDREDACTEUR
E. BOONEN, C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES : PROF. MR. RIDDER RENE VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

KRONIEK VAN HET GERECHTELIJK RECHT

Het lijkt mij wenselijk voortaan jaarlijks in een notedop de hete hangijzers uit het gerechtelijk recht aan te stippen. Hierna volgt een bondig overzicht van de discussiepunten die tijdens de gerechtelijke jaren 1980-81 en 1981-82 in de gepubliceerde rechtspraak en rechtsleer aan bod kwamen

I. Algemene beginselen

A. Toelaatbaarheid

1. De aansprakelijkheidseis die de *curator in een faillissement* instelt tegen een schuldeiser van de gefailleerde (Brussel, 13 januari 1981, *B.R.H.*, 1981, 162, noot), tegen de bestuurders (Cass., 12 februari 1981, *B.R.H.*, 1981, 154 en *J.T.*, 1981, 270) en tegen de oprichters van de gefailleerde vennootschap (Kh. Brugge, 12 maart 1981, *B.R.H.*, 1981, 604, noot) is toelaatbaar. Voldoende is dat de curator onbetwistbaar de rechten uitoefent die gemeen zijn aan *alle* schuldeisers van de gefailleerde (Van Bruystegem, B., «De bevoegdheid van de curator om de schadeloosstelling te vorderen voor rekening van de boedel en/of voor rekening van de gezamenlijke schuldeisers», *B.R.H.*, 1981, 301-312). De toelaatbaarheid van de door de curator ingestelde eis wordt in belangrijke mate afhankelijk gesteld van het voorwerp en de oorzaak ervan (De Corte, R., «Hoe autonoom is het procesrecht? Studie van enkele raakvlakken tussen materieel recht en gerechtelijk recht», *T.P.R.*, 1980, 21, nr. 44; zie ook Harmel, J., «Défaut de qualité et absence de mention d'une qualité. Le cas du curateur de la société faillie devenu curateur du maître de la société», *R.P.S.*, 1981, 73-101).

2. Een betwisting nopens de vraag of wél het *bevoegd orgaan van een rechtspersoon* de beslissing heeft genomen om in rechte te staan, doet geen afbreuk aan de toelaatbaarheid van de ingestelde eis, voor zover althans de verichte proceshandeling krachtens het procesrecht geldig is verricht (De Corte, R., en Laenens, J., «De verstekprocedure en de taak van de rechter bij verstek», *T.P.R.*, 1980, 456, nr. 17). Het feit dat een door een advocaat ter griffie van de arbeidsrechtbank neergelegd verzoekschrift ondertekend is door een afgevaardigd beheerder van een N.V., wiens hoedanigheid op dat ogenblik nog niet tegenwerpelijk was aan derden bij gebrek aan een publikatie in het Belgisch Staatsblad, brengt de toelaatbaarheid van de aldus

ingestelde eis niet in het gedrang (Arbh. Antwerpen, 4 juni 1981, *R.W.*, 1981-82, 1414; vgl. Cass., 9 februari 1978, *R.W.*, 1978-79, 31).

3. Kan de ontoelaatbaarheid van een ingestelde eis tijdens de procedure geregulariseerd worden? Inzake de verplichte oproeping ter minnelijke schikking in pachtzaken deelt het Hof van Cassatie de meerderheidsopvatting in de rechtsleer: wanneer gedagvaard werd zonder oproeping ter minnelijke schikking, kan de ontoelaatbaarheid niet vermeden worden door een latere oproeping, indien ondertussen de vervaltermijn is ingetreden (Cass., 20 juni 1979, *R.W.*, 1979-80, 1632, noot, en *J.T.*, 1981, 255, noot Rouard, P., «Le préliminaire obligatoire de conciliation de l'art. 1345 C.J.»; in dezelfde zin: Heurterre, P., «De minnelijke schikking», *T.P.R.*, 1980, 214, nr. 28; Laenens, J., «De verzoeningstaak van de vrederechter», in Verrycken, M. e.a., *Taak en bevoegdheid van de vrederechter*, 1980, 296, nr. 89; Rouard, P., *Traité de droit judiciaire privé*, I, 112-115; Sevens, M., en Traest, G., *Pacht*, A.P.R., 1978, 353; Van Compennolle, J., «Le Code judiciaire et la théorie des nullités», *R.C.J.B.*, 1977, 620, voetnoot 64; anders: Fettweis, A., en Kohl, A., «L'exception dilatoire tirée de l'omission de l'appel en conciliation en matière de bail à ferme», noot onder Rb. Hoei, 2 oktober 1974, *J.T.*, 1975, 364; Gutt, E., en Stranaert, A.-M., «Examen de jurisprudence. Droit judiciaire privé», *R.C.J.B.*, 1974, 102). Daarentegen werd in een huurgeschil nopens een gezinswoning waarbij de eis slechts tegen één van de echtgenoten werd ingesteld, beslist dat de ontoelaatbaarheid (art. 215 B.W.; Cass., 6 oktober 1978, *R.W.*, 1978-79, 1641) nog tijdens de procedure geregulariseerd kan worden door een oproeping van de andere echtgenoot (Vred. Deurne, 29 augustus 1980, *R.W.*, 1981-82, 2849, noot).

B. Betekening en kennisgeving

4. Doorgaans wordt het optreden van de gerechtsdeurwaarder inzake betekeningen van exploten zeer streng gesanctioneerd. De thans constante cassatierechtspraak inzake de vermelding van de volledige identiteit van de persoon aan wie het afschrift van het exploot ter hand is gesteld (Cass., 21 oktober 1976, *R.W.*, 1976-77, 1700; Cass., 31 maart 1977, *R.W.*, 1977-78, 1130; 1130; Cass., 27 mei

1977, *R.W.*, 1977-78, 543; Cass., 18 november 1977, *R.W.*, 1978-79, 87, noot Flammée, M., «Verplichte vermeldingen van het exploit van betekening»; Cass., 8 december 1977, *R.W.*, 1978-79, 1108, noot Laenens, J., «Verplichte vermeldingen van het exploit van betekening»; zie tevens Fettweis, A., Kohl, A. en de Leval, G., *Droit judiciaire privé*, 1980, II, 242, nr. 210, voetnoot 2), wordt niet unaniem gevolgd (zie bv. Kh. Luik, 9 september 1981, *Jur. Liège*, 1982, 48). De onregelmatigheid wordt slechts met nietigheid gesanctioneerd wanneer vaststaat dat er geen zekerheid bestaat nopens de identiteit van de persoon aan wie het afschrift ter hand is gesteld én dat de geadresseerde geen afschrift van het exploit heeft ontvangen (Brussel, 16 oktober 1980, *R.W.*, 1981-82, 2693).

5. Indien bij de betekening aan de woonplaats van de geadresseerde het afschrift van het exploit ter hand gesteld wordt aan een persoon die noch bloed- noch aanverwant van de geadresseerde blijkt te zijn, is de betekening volgens het Hof van Cassatie ongeldig (Cass., 15 juni 1979, *Arr. Cass.*, 1978-79, 1226). Deze rechtspraak lokte felle kritiek uit vanwege A. Fettweis, «La signification des exploits et le Code Van Reepinghen», *J.T.*, 1981, 405. De afgifte van een dagvaardingsexploot aan een persoon die ten onrechte beweerde de echtgenote van de geadresseerde te zijn, werd daarentegen geldig verklaard (Arbrb. Dinant, 15 februari 1982, *Rev. Rég.Dr.*, 1982, 256).

6. Op te merken valt dat de gerechtsdeurwaarders thans gemachtigd zijn tot een identiteitscontrole over te gaan (K.B. 30 juni 1981 tot wijziging van het K.B. 26 januari 1967 betreffende de identiteitskaarten; zie tevens het rondschrijven aan de provinciegouverneurs vanwege de minister van Binnenlandse Zaken, *B.S.*, 15 juli 1981; Fettweis, A., «Une petite réforme qui devrait avoir de grands effets», *J.T.*, 1982, 69-70; Rouard, P., «La carte d'identité et le Code Judiciaire», *J.T.*, 1981, 499). De praktische draagwijdte van deze faculteit gaf echter reeds aanleiding tot penntwisten (Depuis, G., en Fettweis, A., «Huissier et pièces d'identité», *J.T.*, 1982, 402-403).

7. Een gedingpartij moet elke wijziging van woonplaats aan de griffie meedelen. Een nalatigheid ter zake strekt niet tot nadeel van de tegenpartij (Arbh. Luik, 18 juni 1981, *J.T.T.*, 1981, 316; vgl. Arbrb. Gent, 19 juni 1973, *R.W.*, 1974-75, 1596). Derhalve is volgens het Hof van Cassatie rechtsgeldig de betekening van een vonnis aan de procureur des Konings bij gebrek aan gekende woonplaats van de geadresseerde, wanneer deze nagelaten heeft zijn nieuwe woonplaats ter kennis te brengen (Cass., 22 mei 1980, *Pas.*, 1980, I, 1168). Eveneens rechtsgeldig is de betekening van een vonnis aan een vennootschap op de maatschappelijke zetel vermeld in de inleidende dagvaarding, al heeft de geadresseerde haar zetel tijdens de procedure verplaatst, doch zonder kennisgeving aan de tegenpartij (Cass., 1 februari 1982, *Rev.Not.B.*, 1982, 172, noot).

8. Overeenkomstig art. 39 Ger. W. mag de betekening aan een gekozen woonplaats bij een lasthebber geschieden (Cass., 9 januari 1981, *J.T.*, 1982, 277). De keuze van woonplaats moet echter vaststaan. Het exploit dat betekend werd aan een advocaat bij wie de geadresseerde geen

woonplaats had gekozen, werd van rechtswege nietig verklaard (Rb. Brussel, 11 december 1980, *J.T.*, 1981, 228).

9. Al wie zelfs louter eenzijdig in een akte keuze van woonplaats doet, geniet een wettelijke bescherming inzake betekeningen en kennisgevingen. De betekening in het buitenland is immers ongedaan (art. 40, laatste lid, Ger. W.), wanneer de keuze van woonplaats van de geadresseerde gekend was (zie Cass., 10 december 1971, *R.W.*, 1971-72, 1742, noot Melis, W., en Brône, W.) uit akte van hoger beroep (Cass., 28 juni 1979, *Arr. Cass.*, 1978-79, 1303 en *Pas.*, 1978, I, 1260, concl. adv.-gen. Krings), uit het exploit van betekening van de rechterlijke beslissing (Cass., 18 september 1980, *R.W.*, 1981-82, 181 en *J.T.*, 1981, 192, noot Regout-Masson, M.) of uit het exploit van bevel tot betaling (Cass., 16 oktober 1980, *R.W.*, 1981-82, 192).

De vraag of belangenschade aangetoond moet worden door wie de exceptie opwerpt, laat het Hof van Cassatie onbeantwoord.

10. De datum van afgifte van een *gerechtsbrief* aan de post geldt als datum van kennisgeving (Arbrb. Gent, 28 april 1981, *R.W.*, 1981-82, 2631, noot; in dezelfde zin: Braeckmans, H., «Zes jaar kennisgeving bij gerechtsbrief», *R.W.*, 1974-75, 776, nr. 16, en 778, nr. 20; Gutt, E., en Linsmeau, J., «Examen de jurisprudence. Droit judiciaire privé», *R.C.J.B.*, 1980, 441, nr. 18; vgl. Cass., 24 januari 1974, *Arr. Cass.*, 1974, 580). Niettemin werd nog met klem het standpunt verdedigd dat de aanvangsdatum van een oproepingstermijn in geval van kennisgeving bij gerechtsbrief begint vanaf de terhandstelling aan de geadresseerde door de postdiensten (Van Boeckhout, J., «Over de aanvangsdatum van een oproeping in geval van kennisgeving bij gerechtsbrief», *R.W.*, 1980-81, 2769-2771).

11. De regelmatigheid van de betekening door rechtstreekse toezending van het afschrift van het exploit aan een gerechtsdeurwaarder in het buitenland moet blijken uit een getuigenschrift houdende vaststelling van de uitreiking van de akte aan degene voor wie ze bestemd is (art. IV, 2e lid, Protocol EEX; Cass., 19 november 1980, *R.W.*, 1981-82, 565). De dagvaardingstermijn begint te lopen vanaf de afgifte aan de geadresseerde in het buitenland (Vred. Verviers, 23 februari 1979, *Jur. Liège*, 1981, 314, noot De Leval, G.; Rb. Neufchâteau, 7 januari 1981, *Jur. Liège*, 1982, 136, noot). Voormeld art. IV Protocol EEX laat nochtans de verzending van een ter post aangetekende brief aan de geadresseerde onverkort (art. 40, eerste lid, Ger. W.; Luik, 16 december 1981, *Jur. Liège*, 1982, 129, noot De Leval, G.). Wanneer echter de plaats van bestemming in de Bondsrepubliek Duitsland ligt, moet het Belgisch-Duits verdrag van 25 april 1959 in acht genomen worden (zie Cass., 3 oktober 1979, *R.W.*, 1980-81, 408, noot J.L.; Ledoux, R., «La signification des actes judiciaires à l'étranger et la convention de Bruxelles ou la fin d'une iniquité», *J.T.*, 1975, 635, en «La signification des actes judiciaires entre la Belgique, la R.F.A. et la France», *J.T.*, 1979, 385). Dit geldt ook inzake kennisgevingen. Derhalve is de aanzegging van een akte van hoger beroep door een ter post aangetekende brief onregelmatig (art. 46, § 1, 5e lid, Ger. W.). Deze onregelmatigheid laat nochtans de geldigheid

van het hoger beroep onverkort (Brussel, 24 april 1980, *J.T.*, 1980, 671, noten Depuydt, P. en Ledoux, R.).

II. Rechterlijke organisatie

A. Cumulatie van ambten

12. De cumulatie van ambten in een zelfde zaak blijft in de praktijk aanleiding geven tot moeilijkheden. Wie als substituut-arbeidsauditeur een administratief onderzoek heeft bevolen, mag nadien niet als rechter in de arbeidsrechtbank uitspraak doen in dezelfde zaak (Arbh. Gent, 10 oktober 1980, *J.T.T.*, 1981, 106). Wie als rechter heeft deelgenomen aan de uitspraak van de correctionele rechtbank, mag nadien niet als raadsheer deelnemen aan de uitspraak van het hof van beroep (Cass., 19 december 1978, *Arr. Cass.*, 1978-79, 465). Een onderzoeksrechter mag na zijn benoeming tot raadsheer geen deel uitmaken van het appelgerecht dat over dezelfde strafvordering uitspraak moet doen (Cass., 18 maart 1981, *R.W.*, 1980-81, 2533, concl. adv.-gen. Velu). Geen wetsbepaling verbiedt echter dat de onderzoeksrechter deelneemt aan de beslissing van het hof van beroep waarbij de zaak naar een latere zitting verwezen wordt (Cass., 9 mei 1979, *Arr. Cass.*, 1978-79, 1077, noot J.V.). Daarentegen meent het Hof van Cassatie dat het recht van de beklagde op een onpartijdige rechtbank klaarblijkelijk niet in het gedrang komt wanneer een onderzoeksrechter in een zelfde zaak als rechter in de correctionele rechtbank uitspraak doet (Cass., 15 april 1980, *Pas.*, 1980, I, 1006; zie kritiek van Maes, B., «De onverenigbaarheid van het ambt van onderzoeksrechter met dat van rechter in eerste aanleg of appelrechter en het recht van beklagde op een onpartijdige rechtbank», *R.W.*, 1981-82, 1857-1870).

B. Het openbaar ministerie

13. De onafhankelijkheid van het openbaar ministerie ten aanzien van de uitvoerende macht werd door procureur-generaal Dumon met klem onderstreept in zijn laatste openingsrede («De rechterlijke macht, onbekend en miskend», *R.W.*, 1981-82, 525-529). Dit standpunt wordt niet door eenieder gedeeld (Willekens, H., en Debeuckelaere, W., «De onafhankelijkheid van de magistratuur: geen vraagtekens toegelaten? Enige bedenkingen bij de laatste mercuriale van procureur-generaal Dumon», *Tegenspraak*, 1982, 9-25). Niettemin moet erop gewezen worden dat, zelfs indien de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de minister van Justitie, gedingpartij is, het openbaar ministerie in burgerlijke zaken ambtshalve optreedt telkens als de openbare orde zijn tussenkomst vergt (Cass., 14 februari 1980, *Pas.*, 1980, I, 696, concl. proc.-gen. Dumon, en *Arr. Cass.*, 1979-80, 709).

C. Tuchtprocedure

14. Ondanks de rechtspraak van het Hof te Straatsburg (23 juni 1981, *J.T.*, 1981, 622, noot Lambert, P., «La procédure disciplinaire et la convention de sauvegarde des droits de l'homme», *J.T.*, 1981, 625-627; zie tevens Braun, A., «L'absence de publicité de la procédure disciplinaire envers les avocats est-elle contraire à la convention de sau-

vegarde des droits de l'homme?», *J.T.*, 1980, 320; Lemmens, P., «Het geheim karakter van tuchtprocedures», *R.W.*, 1979-80, 1666) blijft het Hof van Cassatie oordelen dat de openbaarheid van de terechtzittingen niet van toepassing is op tuchtgerichten (Cass., 21 januari 1982, *J.T.*, 1982, 438, concl. proc.-gen. Dumon en scherp kritische noot van Salmon, J.). Het handhaaft zijn vroegere rechtspraak (zie onder meer Cass., 19 april 1979, *R.W.*, 1979-80, 1699; Cass., 15 juni 1979, *R.W.*, 1979-80, 1702; Cass., 26 juni 1979, *Arr. Cass.*, 1978-79, 1256; Cass., 29 juni 1979, *Arr. Cass.*, 1979-80, 77; Cass., 6 december 1979, *Arr. Cass.*, 1979-80, 435; Cass., 31 januari 1980, *Arr. Cass.*, 1979-80, 639).

III. Bevoegdheid

A. Materiële bevoegdheid

1) Algemene beginselen

15. De stelling van het Hof van Cassatie dat de materiële bevoegdheid bepaald wordt naar het voorwerp van de eis zoals dit uit de inleidende dagvaarding blijkt (Cass., 8 september 1978, *R.W.*, 1978-79, 960, noot Laenens, J., «De materiële bevoegdheid bepaald naar het onderwerp van de vordering»; Cass., 24 september 1979, *Pas.*, 1980, I, 104, en Cass., 4 mei 1981, *J.T.T.*, 1982, 53, noot Claeyss, Th., «Compétence d'attribution des juridictions du travail») vindt weinig navolging (zie bv. Arrondrb. Luik, 27 maart 1980, *Jur. Liège*, 1980, 195, noot contra De Leval, G.). Het voorwerp van de eis wordt doorgaans toch aan een vooronderzoek onderworpen om de materiële bevoegdheid te kunnen bepalen (Arrondrb. Luik, 18 december 1980, *Jur. Liège*, 1981, 150, noot). De tussen partijen gesloten overeenkomsten worden nader gekwalificeerd (Arrondrb. Charleroi, 20 mei 1980, *Rev.Rég.Dr.*, 1981, 360, noot Cerexhe, G.; Vred. Charleroi, 8 september 1981, *J.T.*, 1981, 676). De cassatierechtspraak wordt trouwens door de rechtsleer nagenoeg unaniem afgewezen (Cerexhe, G., *Rev.rég.Dr.*, 1981, 363; De Leval, G., *Jur. Liège*, 1980, 195; Fettweis, A., «Observations sur le règlement des incidents de compétence et de répartition», *T.P.R.*, 1980, 135-137, nr. 1; Cambier, C., *Droit judiciaire civil*, II, *La compétence*, 36 en 187, voetnoot 64; Gutt, E., en Linsmeau, J., «Examen de jurisprudence. Droit judiciaire privé», *R.C.J.B.*, 1982, 242, nr. 49; Laenens, J., «De bevoegdheidsregeling en de versnelling van de rechtsbedeling», *T.P.R.*, 1980, 114-122, nrs. 1-15; anders: Claeyss, Th., «Compétence d'attribution des juridictions du travail», *J.T.T.*, 1982, 54-55; Petit, J., *Arbeidsgerechten en sociaal procesrecht*, A.P.R., 1980, 111, nr. 171).

16. De materiële bevoegdheid wordt bepaald op het ogenblik van de rechtsingang, d.w.z. wanneer het geding ingeleid wordt (Arrondrb. Luik, 30 oktober 1980, *Jur. Liège*, 1981, 35, noot De Leval, G.; Cass., 22 oktober 1981, *Rev.Trim.Dr.Fam.*, 1981, 398). Het ogenblik waarop de rechter kennis krijgt van een zaak bij de inschrijving op de rol is niet ter zake dienend. Enkel de datum van de inleidingsakte is doorslaggevend (Brussel, 28 november 1979, *J.T.*, 1980, 511; anders: Arrondrb. Charleroi, 12 februari 1980, *J.T.*, 1980, 412; De Corte, R., «Intertemporaal recht

en het Gerechtelijk Wetboek», *R.W.*, 1970-71, 398). Uit het voorgaande volgt bijvoorbeeld dat de rechtbank van koophandel slechts bevoegd is indien op het ogenblik van de dagvaarding de verweerder nog de hoedanigheid van handelaar bezat (Kh. Charleroi, 14 maart 1980, *Rev.Rég.Dr.*, 1980, 254, noot Born, H.; Kh. Gent 29 oktober 1980, *B.R.H.*, 1981, 580, noot). Een wetwijziging brengt in beginsel geen wijziging aan de bevoegdheidsregeling (zie art. 3 Ger. W.; Gutt, E., en Linsmeau, J., *a.w.*, *R.J.C.B.*, 1982, 220, nr. 35). Niettemin werd beslist dat bij de beslechting van een bevoegdheidsincident een zaak verwezen moet worden naar de rechter die op dat ogenblik krachtens de gewijzigde wettekst bevoegd is (Cass., 14 maart 1980, *R.W.*, 1980-81, 1780, noot, *anders*, Laenens, J., «De bevoegdheid ratione summae en de aanleg», *R.W.*, 1979-80, 1398-1399).

2) Waarde van de eis

17. Wanneer het bedrag van de eis de bevoegdheid ratione summae bepaalt, wordt eronder verstaan de som die in de inleidende akte wordt geeïst, vermeerderd met de geeïste vervallen interesten (Cass., 26 juni 1981, *R.W.*, 1981-82, 1869, noot Laenens, J.).

18. Ter gelegenheid van een vrijwillige verschijning kunnen de partijen zowel een hoofd- als een tegeneis instellen. De materiële bevoegdheid wordt dan niet bepaald door de samenvoeging van de bedragen van de hoofd- en de tegeneis. Enkel de hoofdeis komt in aanmerking (Cass., 27 maart 1981, *R.W.*, 1982-83, 20, noot; *anders*: Arrondrb. Antwerpen, 7 maart 1978, *R.W.*, 1979-80, 398; vgl. Arrondrb. Brugge, 3 februari 1978, *R.W.*, 1979-80, 255).

19. Is de eis niet in geld uitgedrukt, maar wél in geld waardebaar, dan kan de rechter ambtshalve geen exceptie van onbevoegdheid opwerpen (Arrondrb. Luik, 18 september 1980, *Jur. Liège*, 1981, 27). Zelfs bij verstek van de verweerder mag de rechter niet ambtshalve onderzoeken of de waarde van de eis kennelijk hoger of lager is dan 50.000 fr. (Arrondrb. Gent, 11 mei 1981, *R.W.*, 1981-82, 2039).

3) De urgentie

20. Steunend op art. 9 Ger. W. kan men met Fettweis, A stellen dat de urgentie een wezenlijk component is van de materiële bevoegdheid van de voorzitter van de rechtbank rechtsprekend in kort geding (*Bevoegdheid*, nr. 468). De auteurs blijven ter zake nochtans zeer verdeeld. Sommigen achten de urgentie een component van de materiële bevoegdheid (Fettweis, A., *a.w.*, *T.P.R.*, 1980, 137-142; Gutt, E., en Linsmeau, J., *a.w.*, *R.C.J.B.*, 1982, 260, nr. 58; Verougstraete, I., «Het kort geding. Recente trends», *T.P.R.*, 1980, 259, nr. 4, en 271, nr. 21); anderen daarentegen beschouwen de urgentie als een toelaatbaarheidsvereiste van een eis in kort geding (Cambier, C., *a.w.*, 44, 176 en 336; Demez, G., «Le référé social», *Soc. Kron.*, 1982, 63, voetnoot 13; Laenens, J., *a.w.*, *T.P.R.*, 1980, 123-126, nrs. 16-23; Rommel, G., «Bevoegdheid, urgentie en voorlopigheid in het sociaal kort geding. Tendenzen en perspectieven», *J.T.T.*, 1982, 65-72; vgl. Lindemans, D., «Zijn

bevoegdheidsincidenten in kort geding verdelingsincidenten?», *R.W.*, 1979-80, 1908-1909). De rechtspraak blijkt thans eerder te opteren voor de toelaatbaarheid (Antwerpen, 18 oktober 1979, *B.R.H.*, 1980, 181, noot contra Verougstraete, I.; Kort ged. Kh. Brussel, 12 maart 1981, *R.W.*, 1981-82, 2623, noot Lemmens, P.). Op te merken valt dat de regels van de urgentie gelden zowel voor de hoofdeis als voor de tegeneis (Arrondrb. Luik, 8 oktober 1981, *J.T.*, 1982, 432, noot de Leval, G.).

4) De rechtbank van eerste aanleg

21. De rechtbank van eerste aanleg heeft een voorwaardelijke volheid van bevoegdheid. Dit rechtscollege kan zich in beginsel niet ambtshalve onbevoegd verklaren (Cass., 13 oktober 1978, *R.W.*, 1978-79, 2811, noot Laenens, J., «Volheid van rechtsmacht van de rechtbank van eerste aanleg»). Toch moet de rechtbank van eerste aanleg ambtshalve haar bevoegdheid in twijfel trekken, wanneer de toewijzing van bevoegdheid aan een bepaald rechtscollege uitsluitend is. Dit rechtscollege moet zich bijgevolg ambtshalve onbevoegd verklaren om uitspraak te doen over een eis gebaseerd op art. 445 Faill. W. die tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbank van koophandel behoort (Gent, 23 september 1981, *R.W.*, 1981-82, 2504, noot Laenens, J., «De devolutieve kracht van het hoger beroep in faillissementszaken»).

22. Voormelde volheid van bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg geldt eveneens voor de beslagrechter in dat rechtscollege (Arrondrb. Verviers, 6 november 1981, *J.T.*, 1982, 376; de Leval, G., en van Compennolle, J., «Aperçu des règles communes aux saisies conservatoires et aux voies d'exécution», in Fettweis, A., en Gutt, E. (ed.), *Les voies conservatoires et d'exécution — Bilan et perspectives*, Brussel, 1982, 20, nr. 2; *anders*: Cambier, C., *a.w.*, 228-229). De beslagrechter kan derhalve niet ambtshalve een middel van onbevoegdheid aanvoeren en de verwijzing van de zaak naar de arrondissementsrechtbank gelasten. Daarbij komt dat de exceptie van onbevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg *in limine litis* moet worden voorgedragen (Cass., 17 januari 1980, *Arr. Cass.*, 1979-80, 573; zie tevens Rb. Kortrijk, 18 juni 1979, *R.W.*, 1981-82, 1687, noot Laenens, J.). Ten slotte valt op te merken dat de beslagrechter ook bevoegd is om de geschillen over de regelmatigheid van de executie van een strafvonnis te beslechten (Cass., 9 januari 1981, *R.W.*, 1981-82, 2165, noot; in dezelfde zin: De Smet, W., «De bevoegdheid van de beslagrechter», in *Actuele problemen van gerechtelijk privaatrecht*, Van Dievoet, G. (ed.), Leuven, 1976, 120, nr. 16; *anders*: Beslagr. Kortrijk, 11 oktober 1971, *R.W.*, 1971-72, 525; Chabot-Léonard, D., *Saisies conservatoires et saisies-exécutions*, Brussel, 1979, 57, voetnoot 17).

5) De rechtbank van koophandel

23. Art. 574, 2°, Ger. W. bevat een uitsluitende bevoegdheid van de rechtbank van koophandel inzake faillissementen (Cambier, C., *a.w.*, 498). Tot de uitsluitende bevoegdheid van dit rechtscollege behoren:

— een geschil nopens het bevoorrecht karakter van het honorarium van de curator in een faillissement bij de

openbare verkoop van onroerende goederen (Besl. gr. Brussel, 26 juni 1980, *B.R.H.*, 1981, 235);

— een geschil over de rang van bevoorrechte schuldvorderingen in een faillissement (*anders*: Gent, 12 februari 1981, *B.R.H.*, 1982, 298, noot contra Petit, J.);

— een geschil over de vraag of een schuldvordering een schuld is van de boedel dan wel een schuld van de gefailleerde (Cass., 26 februari 1981, *R.W.*, 1981-82, 2835);

— een geschil nopens de bedrieglijke wijziging van het huwelijksvermogensstelsel van de gefailleerde en zijn echtgenote en de nietigverklaring ervan (Kh. Brussel, 8 december 1981, *B.R.H.*, 1982, 393).

Daarentegen behoren tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbank van koophandel:

— een eis van een curator in een faillissement tegen de zaakvoerder van de gefailleerde P.V.B.A. tot betaling van de wegens inbreuken op de Vennootschapswet geleden schade (Rb. Kortrijk, 2 oktober 1980, *B.R.H.*, 1981, 630, noot);

— de eis tegen een curator in een faillissement waarvan het voorwerp een arbeidsovereenkomst betreft (Arbrb. Gent, 9 februari 1981, *J.T.T.*, 1981, 321);

— een geschil betreffende de uit een dading aangegaan door een curator in een faillissement voortvloeiende verbintenissen (Arrondrb. Brussel, 2 maart 1981, *B.R.H.*, 1981, 517);

— de beoordeling van de gegrondheid van een aangifte van schuldvordering in een faillissement m.b.t. de opzegging van een arbeidsovereenkomst (Kh. Namen, 19 november 1981, *Rev. rég. Dr.*, 1982, 42, noot Ullmann, Ph.).

24. Beslist werd dat de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel in hoger beroep beperkt is tot de geschillen die tot de algemene bevoegdheid van de vrederechter behoren (art. 590 Ger. W.). Hoger beroep tegen een vonnis van de vrederechter nopens handelshuur hoort volgens deze rechtspraak enkel tot de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg, althans indien niet beide partijen handelaars zijn (Arrondrb. Gent, 1 oktober 1979, *B.R.H.*, 1980, 74, noot contra I.V.; Arrondrb. Mechelen, 7 mei 1980, *R.W.*, 1980-81, 665, eensluidend advies Van Hamme). De wet maakt echter ter zake geen onderscheid tussen de algemene, de bijzondere en de uitsluitende bevoegdheid van de vrederechter.

6) De arbeidsrechtbank

25. Inzake arbeidsgeschillen wordt de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank meestal niet eng geïnterpreteerd. Volgende is dat het geschil rechtstreeks zijn oorsprong vindt in de arbeidsovereenkomst. Betwistingen m.b.t. de herstelling van een schade veroorzaakt tijdens de uitvoering van een arbeidsovereenkomst behoren bijgevolg tot de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank (Arbrb. Gent, 13 december 1979, *R.W.*, 1980-81, 1335, noot). De arbeidsrechtbank werd eveneens bevoegd verklaard om kennis te nemen van een geschil m.b.t. de geheimhoudingsplicht van een werknemer, zelfs na de beëindiging van de arbeidsovereenkomst (Arrondrb. Gent, 1 december 1980, *R.W.*, 1981-82, 2816; in dezelfde zin: Arbrb. Dendermonde, 3 december 1973, *J.T.T.*, 1974, 206; *anders*: Kh. Brussel, 16 september 1977, *B.R.H.*, 1977, 621). Geschillen over een statutai-

re tewerkstelling vallen daarentegen niet onder de materiële bevoegdheid van de arbeidsrechtbank (Arbrb. Dinant, 21 oktober 1980, *Jur. Liège*, 1981, 57; Arbrb. Luik, 20 november 1980, *Jur. Liège*, 1981, 137, noot; zie ter zake: Cass., 13 juni 1973, *Arr. Cass.*, 1973, 995, noot H.L.; Cambier, C., *a.w.*, 576 e.v.; De Leys, O., «De afbakening van de bevoegdheid van de Raad van State en van de arbeidsge-rechten», *R.W.*, 1975-76, 1637).

26. De scheiding tussen de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank en van de administratieve rechtscolleges is niet altijd zeer duidelijk (zie nr. 25 m.b.t. de statutaire tewerkstelling). Het cassatiearrest van 29 januari 1981 is ter zake alvast een mijlpaalarrest. De toetsing van de wettelijkheid van een beslissing van het beheerscomité van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening behoort tot de materiële bevoegdheid van de arbeidsrechtbank (Cass., 29 januari 1981, *R.W.*, 1981-82, 2408; concl. proc.-gen. Dumon, *R.W.*, 1981-82, 2823; in dezelfde zin: Arbrb. Charleroi, 19 februari 1982, *J.T.T.*, 1982, 252, noot Gosseries, Ph.).

7) De arrondissementsrechtbank

27. Bevoegdheidsconflicten zoals samenhang en aanhangigheid (Arrondrb. Tongeren, 23 april 1980, *Pas.*, 1980, III, 33), bevoegdheidsgeschillen waarbij administratieve rechtscolleges betrokken zijn (Arrondrb. Charleroi, 8 september 1980, *Jur. Liège*, 1981, 25, noot) en internationale bevoegdheidsgeschillen (Kh. Gent, 6 juli 1979, *B.R.H.*, 1980, 583, noot Laenens, J.) vallen buiten de bevoegdheid van de arrondissementsrechtbank.

8) Tussengeschillen

28. De rechtbank die bevoegd is om uitspraak te doen over de bij haar ingeleide eis, is tevens bevoegd om kennis te nemen van de verweermiddelen, zelfs wanneer deze punten opwerpen, die niet tot haar bevoegdheid behoren, als zij afzonderlijk bij de rechtbank aanhangig worden gemaakt en het voorwerp van onderscheiden eisen zouden uitmaken (Fettweis, A., *Bevoegdheid*, 79, nr. 124). Onzekerheid ontstond m.b.t. de verweermiddelen die de staat van personen betreffen. De meerderheidsopvatting stelt dat zelfs het uitzonderingsgerecht waar het verweermiddel m.b.t. de staat van personen wordt opgeworpen, hierover uitspraak kan doen. Een verwijzing naar de rechtbank van eerste aanleg ter beslechting van dit verweermiddel is derhalve geenszins geboden (Arrondrb. Charleroi, 6 januari 1981, *J.T.*, 1981, 160; Vred. St.-Gillis, 10 februari 1981, *J.T.*, 1982, 376; Cambier, C., *a.w.*, 31-32; Fettweis, A., Kohl, A., en de Leval, G., *a.w.*, 1980, 47, nr. 56bis; Pannier, Chr., «De l'existence de questions préjudicielles d'état dans les rapports entre juridictions civiles d'exception et juridiction ordinaire», *T. Vred.*, 1979, 196; Van Compernelle, J., «Les questions préjudicielles d'état et le Code judiciaire», *Rev. Trim.Dr.Fam.*, 1979, 328, en «Les actions relatives à la filiation — aspects de droit judiciaire», *Ann.Dr.*, 1979, 216-220; Van Hecke, G. en Rigaux, F., «Examen de jurisprudence (1976-1980). Droit international privé», *R.C.J.B.*, 1982, 395, nr. 15; *anders*: Vred. Schaarbeek, 21 februari 1979, *Rev. Trim.Dr.Fam.*, 1982, 23; Ar-

rondrb. Brussel, 14 mei 1979, *Rev. Trim. Dr. Fam.*, 1982, 26; Arrondrb. Brussel, 2 maart 1981, *J.T.*, 1981, 328, noot; Laenens, J., *Bevoegdheidsovereenkomsten naar Belgisch recht*, Antwerpen, 1981, 29, nrs. 95 e.v.; zie tevens Fettweis, A., *Bevoegdheid*, 83, nr. 129).

29. De arbeidsrechtbank, de rechtbank van koophandel en de vrederechter zijn bevoegd om kennis te nemen van tegeneisen *ex eadem causa*. Het betreft de tegeneisen die niet onder hun materiële bevoegdheid vallen, doch wél ontstaan zijn uit de overeenkomst, hetzij uit het feit dat ten grondslag ligt aan de oorspronkelijk ingestelde hoofdeis. Deze rechtscollages kunnen echter ook kennis nemen van tegeneisen *ex dispari causa*. Het betreft de tegeneisen die, *ongeacht hun bedrag*, onder hun materiële bevoegdheid vallen (Fettweis, A., «La compétence des juridictions d'exception en matière reconventionnelle», *Jur. Liège*, 1981, 80-84). De rechtbank van koophandel is bijgevolg bevoegd om kennis te nemen van een tegeneis waarvan het bedrag 50.000 fr. niet te boven gaat, voor zover het een geschil tussen handelaars betreft m.b.t. een daad van koophandel (Arrondrb. Luik, 18 november 1980, *Jur. Liège*, 1981, 79).

30. Een tegeneis gegrond op het tergend en roekeloos karakter van de eis kan steeds gebracht worden voor de rechter voor wie de eis aanhangig is (art. 563, derde lid, Ger. W.; Cass., 4 oktober 1979, *R.W.*, 1979-80, 2007). Niettemin werd beslist dat zowel de rechter in kort geding (Kort ged. Rb. Brussel, 17 november 1981, *J.T.*, 1982, 374) als de rechter zoals in kort geding inzake oneerlijke handelspraktijken (Voorz. Kh. Verviers, 10 april 1979, *Jur. Liège*, 1981, 141, noot P.F.) onbevoegd zijn uitspraak te doen over een tegeneis wegens procesmisbruik (*anders*: Billiet, J., «La compétence du président du tribunal de commerce siègeant comme en référé à prendre connaissance de demandes concernant une procédure téméraire et vexatoire», *B.R.H.*, 1981, 249-253).

B. Territoriale bevoegdheid

31. Hoewel art. 626 Ger. W. prima facie niet vatbaar lijkt voor interpretatie, toch gaf het aanleiding tot tegenstrijdige rechtspraak. Beslist werd dat art. 626 Ger. W. door de woonplaats van de eiser doelt op de woonplaats van de alimentatiegerechtigde. De alimentatieplichtige die de opheffing of de vermindering van de alimentatieverplichting vordert, kan deze wettekst dus niet in zijn voordeel inroepen (Vred. Neerpelt, 22 mei 1980, *R.W.*, 1980-81, 1339; Laenens, J., «Territoriale bevoegdheid inzake alimentatievorderingen», *R.W.*, 1981-82, 1635; vgl. Baeteman, G., en Gerlo, J., «Overzicht van rechtspraak (1975-1980). Personen- en Familierecht», *T.P.R.*, 1981, 921, nr. 221; *anders*: Vred. Brugge, 2 januari 1981, *R.W.*, 1981-82, 1634; zie m.b.t. een alimentatieëis ex art. 205bis B.W.: Vred. Gent, 3 november 1978, *R.W.*, 1981-82, 956, noot; Rb. Gent, 19 december 1979, *R.W.*, 1981-82, 954, noot; Swennen, L., «De vordering tot levensonderhoud van de langstlevende echtgenoot ten laste van de nalatenschap», *R.W.*, 1981-82, 936-938).

32. Het toepassingsgebied van art. 630, laatste lid, Ger. W. blijft betwist. Enerzijds wordt beweerd dat bij verstek

van de verweerder de geadieerde rechter slechts zijn territoriale bevoegdheid moet onderzoeken indien deze van imperatieve aard is (Cambier, C., *a.w.*, 147; Gutt, E., en Linsmeau, J., *a.w.*, *R.C.J.B.*, 1982, 274, nr. 67); anderzijds wordt geponoerd dat de rechter ook zijn territoriale bevoegdheid moet onderzoeken in de gevallen waarin de wet niet uitdrukkelijk bepaalt welke rechter *ratione loci* bevoegd is om van de eis kennis te nemen (art. 624 Ger. W.; Arrondrb. Luik, 16 oktober 1980, *Jur. Liège*, 1981, 31, noot de Leval, G.; in dezelfde zin: Fettweis, A., *a.w.*, 13, nr. 18; Kohl, A., «Pouvoirs et devoirs du juge statuant par défaut. Application des principes au respect des règles de compétence territoriale», *J.T.*, 1972, 331-332; Laenens, J., *Bevoegdheidsovereenkomsten naar Belgisch recht*, 54 e.v., nrs. 188 e.v.). De processuele bescherming van art. 630, laatste lid, Ger. W. geldt ook bij procedures op eenzijdig verzoekschrift. Een schoolvoorbeeld is ter zake de summier rechtspleging om betaling te bevelen. De geadieerde vrederechter moet zijn territoriale bevoegdheid onderzoeken (Vred. Brugge, 16 november 1979, *T. Vred.*, 1980, 108; Vred. Fosses-la-Ville, 9 september 1981, *Jur. Liège*, 1982, 290; in dezelfde zin: Laenens, J., *a.w.*, 59-61, nrs. 204-208; *anders*: Storme, M., «De kruimelrechter», *T.P.R.*, 1980, 354, nr. 13). Moet nu de rechter die zich bij toepassing van art. 630, laatste lid, Ger. W. *ratione loci* onbevoegd acht, rechtstreeks naar de zijn oordeel bevoegde rechter verwijzen? Ook deze vraag blijft betwist. Enerzijds wordt de tussenkomst van de arrondissementsrechtbank afhankelijk gesteld van de houding van de eiser (art. 639 Ger. W.; Vred. Brugge, 16 november 1979, *T. Vred.*, 1980, 108; Arrondrb. Gent, 24 december 1979, *R.W.*, 1980-81, 599, noot contra Laenens, J., «Verwijzing naar de arrondissementsrechtbank bij verstek van de verweerder»; in dezelfde zin: Cambier, C., *a.w.*, 166); anderzijds wordt geponoerd dat de tussenkomst van het voorzitterscollege verplicht is (art. 640 Ger. W., Arrondrb. Luik, 16 oktober 1980, *Jur. Liège*, 1981, 31, noot de Leval, G.; Fettweis, A., *a.w.*, 293, nr. 540; Laenens, J., *a.w.*, 58, nr. 200).

33. Inzake het beslag onder derden bestaat nog steeds geen eensgezindheid nopens de territoriale bevoegdheid (art. 633 Ger. W.). Eenerzijds wordt uitsluitend bevoegd verklaard de rechter van de woonplaats van de derde-beslagene (Rb. Brussel, 15 maart 1979, *J.T.*, 1980, 288; Arrondrb. Charleroi, 3 februari 1981, *J.T.*, 1981, 553, noot; Beslagr. Brugge, 17 februari 1981, *J.T.*, 1981, 646; Arrondrb. Brugge, 26 juni 1981, *R.W.*, 1981-82, 2553; Arrondrb. Charleroi, 30 juni 1981, *Rev. Rég. Dr.*, 1981, 355; Beslagr. Namen, 27 november 1981, *Rev. Rég. Dr.*, 1982, 43, noot Ullmann, Ph.; Beirens, J., «Heet hangijzer: territoriale bevoegdheid inzake beslag onder derden», *R.W.*, 1981-82, 1035-1038; Stranart, A.-M., «La saisie-arrêt», in Fettweis, A., en Gutt, E. (ed.), *Les voies conservatoires et d'exécution — Bilan et perspectives*, Brussel, 1982, 121-125); anderzijds wordt uitsluitend bevoegd verklaard de rechter van de woonplaats van de beslagene (Arrondrb. Gent, 17 maart 1980, *R.W.*, 1980-81, 325, noot; Arrondrb. Bergen, 13 maart 1981, *J.T.*, 1981, 361; Arrondrb. Brussel, 6 april 1981, *J.T.*, 1981, 360; Antwerpen, 2 november 1981, *J.T.*, 1982, 378; Arrondrb. Verviers, 25 september 1981, *J.T.*, 1982, 379; Arrondrb. Luik, 7 januari 1982, *J.T.*, 1982, 379; De Leval, G. en Van Compernelle, J.,

a.w., in Fettweis, A., en Gutt, E., (ed.), a.w., 23-27, nrs. 19-22).

IV. Rechtspleging

A. Geding

1) Rechtsingang

34. De rechter mag noch het voorwerp, noch de oorzaak van de ingestelde eis wijzigen (Cass., 10 januari 1980, *R.W.*, 1980-81, 1340; zie Lemmens, P., Verslag Jaarvergadering 1981 van de Vereniging voor vergelijking van het recht in België en Nederland — Afdeling Privaatrecht: «Ambtshalve aanvullen van rechtsgronden», *R.W.*, 1981-82, 1781-1784). De rechter die een partij veroordeelt op grond van niet ingeroepen overeenkomsten, wijzigt ambtshalve de oorzaak van de eis en schendt derhalve de artt. 702 en 807 Ger. W. (Cass., 9 januari 1981, *R.W.*, 1981-82, 1402). Baseert de eiser zijn eis op een quasi-delict, dan mag de rechter ambtshalve geen veroordeling uitspreken tot vergoeding van de geleden schade wegens burenhinder (Cass., 20 maart 1980, *R.W.*, 1980-81, 1343). Het recht van verdediging wordt geschonden, wanneer de rechter een eis die enkel op art. 1382 B.W. steunt, toekent op grond van art. 1384, eerste lid, B.W. (Cass., 29 februari 1980, *R.W.*, 1981-82, 2430).

35. Het exploit van dagvaarding moet geen rechtsregel bevatten. De vermelding van de feitelijke gegevens die aan de eis ten grondslag liggen, volstaat (Cass., 24 november 1978, *Arr. Cass.*, 1978-79, 341, concl. adv.-gen. Krings, en *R.W.*, 1978-79, 2877; Antwerpen, 19 februari 1980, *R.W.*, 1980-81, 1475; Van Compernelle, J., «L'office du juge et le fondement du litige», *R.C.J.B.*, 1982, 14-38). De feitenrechter heeft alsdan de plicht het toepasselijk recht op te zoeken en toe te passen, zelfs indien het vreemd recht betreft (Cass., 9 oktober 1980, *R.W.*, 1981-82, 1471; Erauw, J., «De ambtshalve toepassing van vreemd recht en van de cassatiecontrole op die toepassing», *R.W.*, 1981-82, 1457-1470; Rigaux, F., «La scission du fait et du droit et la distinction entre droit interne et le droit étranger», *R.C.J.B.*, 1982, 38-57; Vander Elst, R., «De l'obligation, pour le juge du fond de rechercher et déterminer le contenu de la loi étrangère invoquée par l'une des parties, et d'interpréter ladite loi selon l'interprétation qu'elle reçoit dans le pays étranger concerné», *J.T.*, 1981, 75).

36. De volkomen vormloze rechtsingang bij de arbeidsrechtbank in sociale zekerheidsgeschillen heeft ongetwijfeld burgerrecht verworven. Het verzoekschrift kan neergelegd worden door onverschillig welke gevolmachtigde (Arbrb. Luik, 24 februari 1981, *Jur. Liège*, 1981, 173, noot de Leval, G.). Zelfs de behandelende geneesheer kan rechtsgeldig een verzoekschrift bij de arbeidsrechtbank indienen. De werkelijkheid van de lastgeving kan blijken uit het door de arbeidsauditeur gevoerde onderzoek of uit de persoonlijke verschijning van belanghebbende of zijn vertegenwoordiging ter zitting (Arbh. Antwerpen, afd. Hasselt, 15 februari 1979, *R.W.*, 1981-82, 1685, noot; vgl. de Leval, G., «La requête devant les tribunaux du travail et le régime des nul-

lités», *J.T.*, 1973, 417; Gosseries, Ph., «La requête de l'art. 704 C.J.», *J.T.T.*, 1977, 321).

37. De dagvaardingstermijn bedraagt acht *vrije* dagen, d.w.z. dat de inleiding niet mag plaatshebben op de achtste dag (Cass., 3 december 1979, *R.W.*, 1980-81, 519, noot, *J.T.*, 1980, 222, noot Rouard, P.). De dagvaarding tegen een dag waarop de rechtbank geen zitting houdt, is niet noodzakelijk nietig (Arbrb. Nijvel, 14 maart 1980, *Rev. Rég. Dr.*, 1980, 262, noot Rouard, P., «La citation donnée pour un jour où il n'y a pas d'audience»).

2) Berechting

38. Het belang van het proces-verbaal van de terechtzittingen mag niet veronachtzaamd worden. Indien de vermeldingen in dit proces-verbaal en in het vonnis inzake de samenstelling van de rechtbank tegenstrijdig zijn, is het vonnis nietig (Cass., 2 juni 1981, *R.W.*, 1981-82, 1637). Niettemin blijft het Hof van Cassatie oordelen dat, in tegenstelling met het zittingsblad, het proces-verbaal van de terechtzitting geen authentieke akte is (Cass., 14 november 1979, *Arr. Cass.*, 1979-80, 347; in dezelfde zin: Brussel, 16 april 1981, *J.T.*, 1981, 396; anders: Laenens, J., «Tegenstrijdigheden tussen het vonnis, de zittingsbladen en het proces-verbaal van de zitting in de burgerlijke rechtspleging», *R.W.*, 1977-78, 2505).

39. Het is niet voldoende dat een partij concludeert. Zij moet ter zitting in haar eis of in haar verweer persisteren (De Corte, R., en Laenens, J., a.w., *T.P.R.*, 1980, 466, nrs. 39-40; de Leval, G., *Les conclusions en matière civile*, Luik, 1981, 34-35; nrs. 43-44; Van Damme, J., *Over de mysteries van de artt. 730, 750, 751, 752, 753, 802, 803 en 804 Ger. W.*, Brugge, 2-3). Al werd een conclusie genomen en ter griffie neergelegd, toch kan art. 751 Ger. W. toegepast worden, wanneer de verwittigde partij ter zitting niet verschijnt (Cass., 21 mei 1981, *J.T.*, 1982, 278). Deze cassatierechtspraak lokte een beslissing van de algemene raad van de Nationale Orde van Advocaten uit op 15 januari 1981: «Indien de advocaat van de partij die overeenkomstig art. 751 Ger. W. verwittigd werd, conclusies heeft neergelegd, mag geen van de advocaten de zaak ter terechtzitting laten aanhouden zonder vooraf zijn confrère van zijn voornemen te hebben verwittigd» (zie J.E., «Variations sur l'art. 751 C.J.», *J.T.*, 1981, 479). De rechter is bovendien niet verplicht te antwoorden op de middelen die een partij heeft uiteengezet in haar ter griffie neergelegde conclusie, wanneer zij deze niet op de terechtzitting ter beoordeling aan de rechter heeft voorgelegd (Cass., 12 september 1980, *R.W.*, 1980-81, 1517; noot Maes, B., «Art. 751 Ger. W. en het beantwoorden van ter griffie neergelegde conclusies; vgl. Cass., 21 november 1975, *Arr. Cass.*, 1976, 373). Ook de rechter in hoger beroep moet niet antwoorden op de middelen uit het verzoekschrift van hoger beroep die op de terechtzitting niet aan zijn beoordeling zijn onderworpen (Cass., 17 april 1980, *R.W.*, 1980-81, 2414, noot). Op te merken valt dat een zaak in staat van wijzen is, zelfs indien een partij in haar conclusie nopens een bepaalde betwisting zich het recht voorbehoudt er later over te concluderen (Cass., 3 januari 1980, *Arr. Cass.*, 1979-80, 510).

40. Art. 751 Ger. W. voorziet in een verwittiging door een gerechtsdeurwaarder, indien de dagvaarding niet aan de verweerder in persoon of te zijner woonplaats is betekend. Beslist werd dat de verweerder die door de inleidende dagvaarding bereikt werd en in de mogelijkheid gesteld werd zijn verdediging voor te dragen, niet meer met het oog op art. 751 Ger. W. moet worden herdaagd (Arbrb. Gent, 4 mei 1981, *R.W.*, 1981-82, 1633). Met een gerechtsbrief kan derhalve worden volstaan wanneer de verweerder op de inleidende zitting verschenen is (in dezelfde zin; De Corte, R., *Sancties tegen een onwillige procespartij*, Gent, 1971, 28-29, nrs. 49-50; vgl. de Leval, G., Clotuche, J., en Kohl, A., «L'article 751 C.J.», *J.T.*, 1977, 2; Van Damme, J., *a.w.*, 11).

41. Wanneer uit geen enkel stuk in een communicabele zaak blijkt dat het openbaar ministerie advies heeft uitgebracht, wordt het gewezen vonnis vernietigd (in een fiscale zaak: Cass., 28 november 1980, *R.W.*, 1981-82, 1270). Het betreft een absolute nietigheid (Bergen, 6 november 1980, *J.T.*, 1981, 8) die de appèlrechter zelfs ambtshalve kan uitspreken (zie Meeus, A., «Le rôle du ministère public en droit judiciaire privé», *T.P.R.*, 1980, 155, nr. 26; Laenens, J., «Mededeling aan het openbaar ministerie», *R.W.*, 1977-78, 841-843). Het proces-verbaal van de terechtzitting en/of het vonnis hoeft echter niet te vermelden dat het openbaar ministerie de ter zitting neergelegde dossiers heeft ingezien, voordat het zijn advies gaf (Cass., 13 juni 1980, *R.W.*, 1980-81, 2338).

42. Het Gerechtelijk Wetboek is van toepassing op de procedure van beroepsverbod t.a.v. een gefailleerde (art. 3bis, K.B. nr. 22, 24 oktober 1934; Kh. Gent, 11 januari 1980, *B.R.H.*, 1981, 169; Gent, 17 april 1980, *B.R.H.*, 1981, 173; zie de noot van Aerts, G. en N.D., *B.R.H.*, 1981, 187-191). Deze procedure houdt geen enkele afwijking van de openbaarheid van de terechtzitting in voor de behandeling in hoger beroep (Cass., 9 december 1981, *R.W.*, 1982-83, 92; Cass., 12 januari 1982, *B.R.H.*, 1982, 289, noot; in dezelfde zin: De Wilde, L., «Het vernieuwde K.B. nr. 22 van 24 oktober 1934 (wet 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering)», *R.W.*, 1978-79, 937, nr. 10; Lievens, J., «Het K.B. nr. 22 van 24 oktober 1934, zoals gewijzigd door de anti-crisiswet van 4 augustus 1978» *B.R.H.*, 1979, 37, nr. 24; Matthys, R., «Het faillissement», *T.P.R.*, 1979, 791).

43. Art. 806 Ger. W. blijft moeilijkheden berokkenen. Wie een verstekvonnis niet binnen een jaar betekend heeft, kan opnieuw vonnis vragen al heeft de niet verschenen partij het verval (nog) niet opgeworpen (Rb. Luik, 8 januari 1982, *Jur. Liège*, 1982, 299, noot de Leval, G.; De Corte, R., en Laenens, J., «De verstekprocedure en de taak van de rechter bij verstek», *T.P.R.*, 1980, 482, nr. 81). Niettemin werd beslist dat de partij die het vonnis heeft verkregen, vooraf bij dagvaarding de rechtbank moet vragen het verval van het verstekvonnis vast te stellen. Nadien kan zij een nieuw vonnis vragen (Arbrb. Charleroi, 5 september 1979, *J.T.T.*, 1980, 196; vgl. Arbrb. Luik, 2 februari 1976, *Jur. Liège*, 1978-79, 300; Arbrb. Verviers, 29 juni 1979, *J.T.*, 1979, 716). In geval van berusting in een verstekvonnis doet de bij verstek veroordeelde partij afstand van de exceptie

van verval wegens niet-betekening van het verstekvonnis binnen een jaar (Beslagr. Antwerpen, 2 oktober 1980, *R.W.*, 1981-82, 1989, noot Laenens, J., «Betekening van een verstekvonnis binnen het jaar»).

44. De wijziging van de juridische grondslag van de eis is toelaatbaar, zelfs indien het geding ingeleid is bij verzoekschrift overeenkomstig art. 704 Ger. W. (Arbh. Brussel, 27 november 1980, *R.W.*, 1980-81, 1477). In sociale-zekerheidsgeschillen is een gewijzigde eis voor de geadieerde arbeidsrechtbank toelaatbaar, al werd hij vooraf niet aan een administratieve procedure onderworpen (Cass., 8 december 1980, *R.W.*, 1981-82, 1473, noot; vgl. Cass., 22 mei 1978, *R.W.*, 1978-79, 1906, noot; anders: Van Boeckhout, J., «Uitbreiding of wijziging van de aanhangige vordering een wondermiddel?», *R.W.*, 1978-79, 2355). Daarentegen werd beslist dat art. 807 Ger. W. niet geldt bij een eenzijdig verzoekschriftprocedure (Luik, 25 november 1980, *Jur. Liège*, 1981, 77, noot de Leval, G.). De oorspronkelijk ingestelde eis kan ook in hoger beroep uitgebreid of gewijzigd worden. De rechter moet niet nagaan of de eis, vóór de wijziging, toelaatbaar en gegrond is (Cass., 7 januari 1980, *J.T.T.*, 1981, 71). Ook de burgerlijke partij kan haar eis voor het strafgerecht uitbreiden of wijzigen, zelfs voor de rechter in hoger beroep, wanneer de civielrechtelijke eis regelmatig voor de strafrechter ingesteld is en de uitgebreide of gewijzigde eis op het voor de strafrechter vervolgde misdrijf blijft berusten (Cass., 27 oktober 1981, *R.W.*, 1981-82, 1346). Een *nieuwe* (tegen)eis daarentegen mag in beginsel niet voor de eerste maal in hoger beroep ingesteld worden (Brussel, 26 mei 1981, *R.W.*, 1981-82, 2177, noot Laenens, J., «Een nieuwe tegeneis in hoger beroep»).

45. Art. 463 W. Kh. schrijft voor dat ter terechtzitting van de rechtbank van koophandel aangaande een faillissementsgeschil de rechter-commissaris verslag uitbrengt. Bij gebrek aan voormeld verslag is het vonnis niet van rechtswege nietig. De belangen van wie de exceptie inroept, moeten geschaad zijn (Brussel, 17 juni 1981, *B.R.H.*, 1981, 583, noot; in dezelfde zin: Cloquet, A., «Les concordats et la faillite, in *Novelles*, 1975, nr. 2140; anders: Gent, 23 september 1981, *R.W.*, 1981-82, 2504, noot Laenens, J., «De devolutieve kracht van het hoger beroep in faillissementszaken»; Fredericq, L. en S., *Handboek van Belgisch handelsrecht*, IV, Brussel, 1981, 202, nr. 2266; Verougstraete, I., *Manuel du curateur de faillite*, Brussel, 1979, 36-37, nr. 58).

3) Bewijs

46. Een partij die het bewijs door getuigen mag leveren, kan wegens haar foutieve passiviteit van dit recht vervallen verklaard worden. Haar rechten van verdediging worden hierdoor niet geschonden (Cass., 24 januari 1980, *R.W.*, 1980-81, 1196). Een afstand van geding mag zelfs afgeleid worden uit het feit dat de eiser nagelaten heeft het door de rechter bevolen getuigenverhoor te laten houden (Rb. Luik, 2 oktober 1980, *Jur. Liège*, 1980, 332, noot).

47. De nietigheidsleer wordt thans inzake expertise doorgaans correct toegepast. Een expertiseverslag kan bijvoorbeeld niet nietig verklaard worden wegens een onjuiste eed-

formule (Kh. Dinant, 9 september 1980, *Rev.Rég.Dr.*, 1981, 65). Toch werd een expertiseverslag toch nog nietig verklaard omdat het niet ter voorafgaande lezing werd overgelegd én de belangen van een partij hierdoor geschaad werden (Rb. Bergen, 25 april 1980, *Pas.*, 1980, III, 44). Een dergelijk verslag moet enkel buiten beraad gehouden worden (Luik, 19 december 1980, *Jur. Liège*, 1981, 193, noot de Leval, G.). De expert kan zo nodig belast worden met een aanvullende opdracht de opmerkingen van de partijen te beantwoorden (Vred. St.-Gillis, 23 februari 1981, *J.T.*, 1981, 291). Vanzelfsprekend zijn de expertisekosten niet verschuldigd, wanneer de rechter het verslag wegens onwettigheid buiten het beraad houdt (Luik, 26 november 1981, *Jur. Liège*, 1982, 46). De partij die de expertise vorderde én de partij die ze uitvoerde, worden *in solidum* veroordeeld tot betaling van de expertisekosten (Rb. Nijvel, 13 oktober 1981, *J.T.*, 1982, 397). De expertisekosten mogen echter een vierde van de waarde van het geschil niet overschrijden (Bergen, 15 oktober 1981, *Res et Iura immobilia*, 1981, 289, nr. 5871). Indien de rechtbank ambtshalve een expert aanstelt, staat het de meest gereede partij vrij de expert niet in werking te stellen en een rechtsdag aan te vragen (Rb. Nijvel, 4 november 1981, *J.T.*, 1982, 397). De rechter die de expertise beval, beslecht de incidenten tijdens de bevolen expertise. Niettemin werd de rechter in kort geding onbevoegd geacht zich uit te spreken over een incident tijdens de door hem bevolen expertise, waarbij een derde zich op het beroepsgeheim beriep (Kort ged. Arbrb. Charleroi, 4 november 1981, *J.T.*, 1982, 375). Zelfs het hoger beroep laat het toezicht van de rechter die de expertise beval, op het verloop ervan onverkort (Rb. Hoei, 30 december 1981, *Jur. Liège*, 1982, 137, noot de Leval, G.).

4) Uitgaven en kosten

48. De rechter over het bodemgeschil is bevoegd om de kosten van een procedure in kort geding of een beslagprocedure te begroten en te vereffenen (Arrondrb. Antwerpen, 20 januari 1981, *R.W.*, 1981-82, 1571, noot; zie Cass., 30 april 1971, *R.W.*, 1971-72, 374). Op de gerechtskosten kunnen gerechtelijke interessen aangerekend worden (Arbh. Brussel, 14 april 1981, *J.T.T.*, 1981, 230).

49. Mag een procespartij vrij bepalen op welke wijze zij haar rechten zal doen gelden? Het Hof van Beroep te Antwerpen meent dat men aan deze vrijheid niet mag tornen. Een partij kan derhalve niet verwezen worden in de nutteloze gerechtskosten, die zij eventueel veroorzaakt (Antwerpen, 6 oktober 1981, *R.W.*, 1981-82, 2561, noot contra Laenens, J., «Verwijzing in nutteloze gerechtskosten»). Krachtens art. 1382 B.W. kunnen nochtans de gerechtskosten ten laste gelegd worden van de partij door wier schuld zij veroorzaakt zijn, zelfs indien de andere partij in het ongelijk is gesteld (Cass., 24 april 1978, *R.W.*, 1978-79, 2669, noot J.L.).

5) Kort geding

50. Opvallend zijn de talrijke kort gedingen tegen nutsbedrijven wegens feitelijkheden. De onderbreking van elektriciteitstoevoer (Kort ged. Kh. Charleroi, 7 maart 1980, *Rev.Rég.Dr.*, 1980, 258) en het stopzetten van de water-

voorziening (Kort ged. Rb. Verviers, 25 oktober 1979, *Jur. Liège*, 1981, 222; zie ook Kort ged. Rb. Luik, 23 februari 1982, *Jur. Liège*, 1982, 191, noot) wegens niet-betaling van de rekening werden beschouwd als een feitelijkheid waaraan de voorzitter in kort geding een einde kan maken (vgl. het stopzetten van water- en elektriciteitsvoorzieningen door de verhuurder wegens wanbetaling van de huurder: Kort ged. Rb. Verviers, 2 oktober 1980, *Jur. Liège*, 1982, 230, noot).

51. Voor zover de rechter in kort geding geen uitspraak doet over de grond van de zaak kan hij in administratieve aangelegenheden maatregelen bevelen (Brussel, 5 november 1980, *J.T.*, 1981, 79). In afwachting van een administratieve beslissing over de geldigheid van een overheidsbeslissing (Kort ged. Rb. Brussel, 13 februari 1980, *T.B.P.*, 1980, 422), zoals inzake bouwvergunning (Kort ged. Rb. Veurne, 21 mei 1980, *Res et Iura Immobilia*, 1981, 101), klassering (Kort ged. Rb. Antwerpen, 20 oktober 1980, *R.W.*, 1980-81, 2553) en deklassering (Kort ged. Rb. Brussel, 27 oktober 1977, vernietigd door Brussel, 11 februari 1978, *T. Aann.*, 1982, 12, noot Ronse, J.), kan men een beroep doen op de rechter in kort geding (zie echter: Kort ged. Arbrb. Gent, 23 juni 1980, *R.W.*, 1980-81, 1729). Wie een verzoek indiende ten einde een gebouw te doen opnemen op de lijst van de voor bescherming vatbare monumenten kan een eis in kort geding instellen om te verhinderen dat het gebouw wordt afgebroken vóór de ministeriële beslissing (Antwerpen, 31 juli 1979, *R.W.*, 1980-81, 2255). Inzake stedenbouw is de rechter in kort geding bevoegd een opheffing van een bevel tot staking van ondernomen werken te bevelen in afwachting van de beslissing van de rechtbank ten gronde (Kort ged. Rb. Antwerpen, 6 februari 1981, *R.W.*, 1981-82, 1774).

52. De rechter in kort geding mag ter beoordeling van een feitelijkheid kennis nemen van de grond van de zaak (Brussel, 6 november 1981, *J.T.*, 1982, 428; de Leval, G., «L'examen du fond des affaires par le juge des référés», *J.T.*, 1982, 421-427; Verougstraete, I., «Het kort geding. Recente trends», *T.P.R.*, 1980, 268, nr. 18). De rechter ten gronde is echter geenszins gebonden door het dispositief van een beschikking in kort geding. Hij blijft vrij de rechten van de partijen anders te appreciëren dan de rechter in kort geding (Kort ged. Kh. Mechelen, 3 april 1981, *R.W.*, 1981-82, 1572). De «uitspraak bij voorraad» (art. 584 Ger. W.) «zonder nadeel aan de zaak zelf» (art. 1039 Ger. W.) wijst niet op een beperking van de rechtsprekende bevoegdheid van de rechter in kort geding. Hiermee geeft de wetgever enkel te kennen dat de rechter ten gronde in geen enkel opzicht gehouden is door wat de rechter in kort geding beslist heeft (Lindemans, D., «Geschiedenis van het kort geding ter verklaring van het woordgebruik in de artt. 584 en 1039 Ger. W.», *R.W.*, 1980-81, 2777-2810).

53. De rechter in kort geding kan een partij veroordelen tot betaling van een provisie op sommen waarvan de eisbaarheid door de rechter ten gronde onderzocht wordt. De toekenning van provisionele bedragen in kort geding blijft wél zeer uitzonderlijk (Kort ged. Rb. Luik, 2 april 1980, *J.T.*, 1982, 430; Kort ged. Rb. Brussel, 24 februari 1981, 429; Kort ged. Rb. Doornik, 10 april 1981, *J.T.*, 1982,

429; Kort ged. Rb. Antwerpen, 8 juli 1981, *R.W.*, 1981-82, 1690, noot Laenens, J., «Provisionele bedragen in kort geding»). De rechtsleer blijkt ter zake zeer aarzelend en verdeeld (pro toekenning van provisionele bedragen in kort geding: de Leval, G., *a.w.*, *J.T.*, 1982, 421-427, en «L'accélération de la procédure», *Ann.Fac.Dr.Liège*, 1978, 52; Verougstraete, I., *a.w.*, *T.P.R.*, 1980, 267, nr. 17; *anders*: Cambier, C., *Bevoegdheid*, 335-336; Fettweis, A., Kohl, A., en de Leval, G., *a.w.*, 1980, I, 131, nr. 138).

B. Rechtsmiddelen

54. Wie zonder voorbehoud een vonnis integraal uitvoert, kan hiertegen geen toelaatbaar hoger beroep instellen (Arbh. Brussel, 13 januari 1981, *R.W.*, 1981-82, 201). Uit de betaling van de gerechtskosten kan geen berusting in een gewezen vonnis afgeleid worden (Cass., 15 januari 1979, *Arr. Cass.*, 1978-79, 543; Cass., 27 juni 1980, *Pas.*, 1980, I, 1365), tenzij het een niet bij voorraad uitvoerbaar verklaard vonnis betreft (Luik, 9 december 1980, *Rev.Rég.Dr.*, 1981, 352, noot Hachez, A.).

55. De akte van verzet moet, op straffe van nietigheid, de middelen van de eiser in verzet bevatten (art. 1047, vierde lid, Ger. W.). De akte is nochtans slechts nietig indien dit verzuim de belangen van de verweerder in verzet die de exceptie van nietigheid opwerpt, schaadt (art. 861 Ger. W.; Arbrb. Nijvel, 28 november 1980, *J.T.T.*, 1982, 101; Brussel, 15 mei 1981, *J.T.*, 1981, 476, noot; zie tevens Depuydt, P., «A propos de l'obligation de motiver l'acte d'opposition», *J.T.*, 1981, 621).

56. De appellabiliteit van een vonnis wordt beheerst door de wetgeving die van kracht is op het ogenblik van de uitspraak (Rb. Brussel, 19 november 1980, *J.T.*, 1981, 478; in dezelfde zin: Cass., 10 februari 1972, *Arr. Cass.*, 1972, 536; Laenens, J., «Bevoegdheid ratione summae en de aanleg», *R.W.*, 1979-80, 1400, nr. 19; *anders*: De Corte, R., «Intertemporaal recht en het Gerechtelijk Wetboek», *R.W.*, 1970-71, 396).

57. De beslissing een zaak uit te stellen waarbij in feite of in rechte een geschil beslecht wordt, is vatbaar voor hoger beroep (Brussel, 19 februari 1981, *J.T.*, 1981, 397). Appellabel is eveneens de beslissing waarbij de rechter de instemming van de partijen tot het doorhalen van een zaak op de algemene rol afleidt, uit de omstandigheid dat de partijen niet waren verschenen en geen bericht hadden gelaten (Cass., 24 oktober 1980, *R.W.*, 1981-82, 552). Daarentegen werd een vonnis dat enkel over de gerechtelijke interessen en de gerechtskosten uitspraak doet, niet appellabel verklaard (Antwerpen, 15 december 1980, *R.W.*, 1981-82, 1682, noot contra Laenens, J., «Appellabiliteit van een vonnis over de kosten»).

58. Het recht op hoger beroep van de tussenkommende partij die tegenpartij van de eiser op hoofdeis is geworden, is onafhankelijk van de berusting in het vonnis door de partij die haar in het geding geroepen heeft (Cass., 20 februari 1981, *R.W.*, 1981-82, 2432). Een partij die enkel wegens de onsplitsbaarheid van het geschil in hoger beroep opgeroepen is, kan geen incidenteel hoger beroep instellen

(Brussel, 16 april 1980, *J.T.*, 1981, 210; in dezelfde zin: Le Paige, A., *Rechtsmiddelen*, 60, nr. 66; *anders*: Fettweis, A., Kohl, A. en de Leval, G., *a.w.*, nr. 413).

59. De rechter in hoger beroep moet ambtshalve de toelaatbaarheid van het hoger beroep onderzoeken (Cass., 12 maart 1980, *R.W.*, 1980-81, 521). De toelaatbaarheidsvereisten van het hoger beroep zijn immers van openbare orde (Cass., 29 juni 1979, *Arr. Cass.*, 1978-79, 1330).

60. De vormen van het hoger beroep (art. 1056 Ger. W.) zijn niet op straffe van nietigheid voorgeschreven (Arbh. Brussel, 4 mei 1981, *R.W.*, 1981-82, 2562). Eiser in hoger beroep moet echter ervoor waken dat het verzoekschrift waarbij hoger beroep wordt ingesteld, daadwerkelijk ter griffie wordt ingediend (Cass., 9 oktober 1980, *J.T.*, 1981, 206).

61. Hoewel volgens art. 1068 Ger. W. het hoger beroep tegen een eindvonnis of tegen een vonnis alvorens recht te doen het geschil zelf bij de rechter in hoger beroep aanhangig maakt, staat het de partijen vrij door het hoofdberoep of het incidenteel hoger beroep de perken te bepalen waarbinnen de rechter in hoger beroep over de aan de eerste rechter voorgelegde betwisting uitspraak moet doen (Cass., 8 december 1980, *R.W.*, 1981-82, 1473, noot; Fettweis, A., Kohl, A. en de Leval, G., *a.w.*, 505, nr. 421bis).

62. De appèlrechter moet de zaak naar de eerste rechter verwijzen indien hij, zelfs gedeeltelijk, een door deze laatste bevolen onderzoeksmaatregel bevestigt, zelfs indien het hoger beroep niet gericht was tegen de onderzoeksmaatregel zelf (Cass., 28 april 1980, *R.W.*, 1980-81, 1002; zie tevens Arbh. Luik, 17 december 1981, *J.T.T.*, 1982, 118). Niettemin mag het begrip «onderzoeksmaatregel» niet ruim opgevat worden. De rechtbank die een verdeling van onverdeelde goederen beveelt en de partijen naar een of meer notarissen verwijst, beveelt geen onderzoeksmaatregel. Bij bevestiging in hoger beroep is de verwijzing van de zaak naar de rechter uitgesloten (Cass., 12 januari 1979, *Rev.Not.B.*, 1981, 48). Wanneer in eerste aanleg twee afzonderlijke eisen ingesteld worden, moet de appèlrechter bij bevestiging van een in eerste aanleg bevolen expertise nopens de eerste eis deze naar de eerste rechter verwijzen, doch zelf definitief uitspraak doen nopens de tweede eis (Cass., 10 januari 1980, *R.W.*, 1980-81, 1340).

63. Kan de devolutieve kracht van het hoger beroep doorbroken worden? Beslist werd dat de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbank van koophandel inzake faillissementen de devolutieve kracht van het hoger beroep doorbreekt. Het Hof van Beroep te Gent verklaarde zich onbevoegd om uitspraak te doen over de ontvankelijkheid en de gegrondheid van een betwisting in een faillissementsgeschil waaromtrent geen verslag door de rechter-commissaris was uitgebracht. Het hof verwees dientengevolge de zaak naar de rechtbank van koophandel die het faillissement uitsprak (Gent, 23 september 1981, *R.W.*, 1981-82, 2504, noot contra Laenens, J., «De devolutieve kracht van het hoger beroep in faillissementszaken»). Ook inzake het kort geding werd beslist dat, ongeacht de devolutieve kracht van het hoger beroep tegen een vorige beschikking in dezelfde

zaak, de rechter in kort geding nieuwe maatregelen kan bevelen (Kort ged. Rb. Antwerpen, 28 november 1980, *R.W.*, 1981-82, 2179, noot J.L.: het betrof voorlopige maatregelen tijdens een echtscheidingsprocedure). De rechtsleer en de rechtspraak zijn het doorgaans niet eens met voormeld standpunt (Rb. Antwerpen, 3 juli 1957, *R.W.*, 1960-61, 697, noot Pallemarts, J.; Luik, 10 december 1959, *Jur. Liège*, 1959-60, 130; Vred. Berchem, 2 maart 1976, *R.W.*, 1976-77, 1917; Baeteman, G., en Gerlo, J., «Overzicht van rechtspraak (1975-1980). Personen- en Familierecht», *T.P.R.*, 1981, 834, nr. 105; Fettweis, A., Kohl, A., en de Leval, G., *a.w.*, III, 506, nr. 421).

64. *Cassatie* brengt van rechtswege de vernietiging mee van de handelingen en vonnissen die het gevolg zijn van de vernietigde beslissing, zelfs indien tegen de latere handelingen en vonnissen geen rechtsmiddel is aangewend (Cass., 10 april 1981, *R.W.*, 1981-82, 607, concl. prov.-gen. Dumon). Deze regel geldt ook voor de handelingen en vonnissen die noodzakelijkerwijze de vernietigde beslissing voorafgaan (Cass., 12 januari 1982, *B.R.H.*, 1982, 289, noot).

V. Bijzondere rechtsplegingen

1) Verzegeling

65. Een meerderheidsrechtspraak blijft beslissen dat tijdens het huwelijk geen verzegeling gevorderd kan worden, al brengt een van de echtgenoten de inboedel van de echtelijke woning in gevaar van vervreemding (Vred. Genk, 2 januari 1979, *R.W.*, 1980-81, 1218, noot). Een echtgenoot kan slechts de verzegeling van de goederen van een niet ontbonden huwgemeenschap vragen ter gelegenheid van een (echt) scheidingsprocedure (Vred. Brugge, 19 september 1975, *T. Vred.*, 1980, 268) bij een ernstig belang van bewaring (Rb. Mechelen, 7 april 1981, *Rev.Trim.Dr.Fam.*, 1981, 304; Vred. Charleroi, 8 april 1981, *T. Vred.*, 1981, 193). Een minderheidsrechtspraak oordeelt daarentegen dat het verzoek tot zegellegging toelaatbaar is in geval van feitelijke scheiding (Vred. Anderlecht, 3 maart 1980, *T. Vred.*, 1980, 100; zie tevens De Busschere, C., «Verzegeling en boedelbeschrijving in geval van feitelijke scheiding der echtgenoten», *T. Vred.*, 1980, 257-267; Van Oosterwijck, G., «De vrederechter in de notariële praktijk», in Verrijcken, M., e.a., *Taak en bevoegdheid van de vrederechter*, 1979, 172, nr. 320), ja zelfs in geval van concubinaat op het gemeenschappelijk vermogen van de concubinerenden (Rb. Antwerpen, 11 september 1980, *R.W.*, 1980-81, 2631).

2) Echtscheidingen

66. Een echtscheidingseis kan niet gebaseerd zijn op een feit dat niet vermeld staat in het inleidend verzoekschrift (Rb. Nijvel, 15 september 1981, *J.T.*, 1982, 363). Inzake echtscheiding komen nieuwe feiten slechts in aanmerking, wanneer ze in nauw verband staan met de in het verzoekschrift tot echtscheiding vermelde feiten zonder dat ze op zichzelf als grond tot echtscheiding mogen worden genomen (Antwerpen, 4 maart 1981, *R.W.*, 1981-82, 1350, noot; Baeteman, G., en Gerlo, J., *a.w.*, *T.P.R.*, 1981, 815, nr. 77).

67. Wie een echtscheidingseis instelt, moet ter zitting verschijnen en in zijn eis tot echtscheiding persisteren, anders wordt hij van zijn eis afgewezen. (Rb. Luik, 27 september 1979, *Rev.Trim.Dr.Fam.*, 1981, 428, noot Kohl, A.; zie tevens in hoger beroep: Luik, 20 mei 1980, *Rev.Drim.Dr.Fam.*, 1981, 427). Verweerder in echtscheiding kan tot afwijzing van de eis tot echtscheiding dagvaarden en een tegeneis instellen al heeft de eiser tot echtscheiding nog niet ten gronde gedagvaard (Rb. Hoei, 14 april 1980, *Jur. Liège*, 1982, 134, noot de Leval, G.; anders: Baeteman, G. en Gerlo, J., *a.w.*, *T.P.R.*, 1981, 818, nr. 82).

68. Wie tijdig hoger beroep heeft aangetekend tegen een vonnis dat de echtscheiding toestond, kan na het verstrijken van de termijn van hoger beroep geen afstand doen van dit hoger beroep. Dit komt immers neer op een berusting, wat in deze materie niet geoorloofd is (Cass., 26 september 1980, *R.W.*, 1980-81, 2477).

69. De verplichte aanzegging van het hoger beroep tegen een vonnis dat de echtscheiding toestaat (art. 1273 Ger. W.), blijft voor de rechtspractici een struikelblok (zie Baeteman, G., en Gerlo J., *a.w.*, *T.P.R.*, 1981, 821, nrs. 87-88). De appèlrechter moet amtsshalve het verval van het hoger beroep uitspreken (Brussel, 19 januari 1982, *Rev.Not.B.*, 1982, 257), zelfs wanneer het echtscheidingsvonnis nog niet is overgeschreven (Brussel, 3 februari 1981, *R.W.*, 1981-82, 2103, noot Laenens, J.). De aanzegging is eveneens verplicht bij het instellen van een incidenteel hoger beroep (Bergen, 17 januari 1980, *Rev.Trim.Dr.Fam.*, 1981, 64, noot Kohl, A.). Vanzelfsprekend doet het indienen van een wetsvoorstel tot opheffing van art. 1273 Ger. W. geen afbreuk aan de thans vigerende strenge sanctie (Luik, 6 mei 1981, *Jur. Liège*, 1981, 414; zie m.b.t. het wetsvoorstel: Laenens, J., «Hoger beroep tegen een vonnis dat de echtscheiding toestaat», *R.W.*, 1981-82, 2105-2106). Het verval van het hoger beroep moet echter steeds bij rechterlijke beslissing worden vastgesteld (Cass., 20 juni 1980, *R.W.*, 1980-81, 1529).

70. Daar de tegeneis in echtscheiding een afzonderlijke eis uitmaakt, heeft de afstand van geding inzake de hoofdeis in echtscheiding geen weerslag op de tegeneis (Antwerpen, 1 april 1980, *Jura Falconis*, 1980, 293, noot Werckx, J., «Afstand en de ontvankelijkheid van de tegeneis in echtscheiding»; anders: Baeteman, G. en Gerlo, J., *a.w.*, *T.P.R.*, 1981, 819, nr. 82). De zelfstandigheid van de tegeneis wordt echter vaak miskend. Aldus werd bij verval van het principaal hoger beroep de tegeneis tot echtscheiding die voor het eerst in hoger beroep werd ingesteld, niet toelaatbaar verklaard (Luik, 11 maart 1980, *Jur. Liège*, 1981, 9, noot contra de Leval, G., en *Rev.Trim.Dr.Fam.*, 1981, 423, noot Kohl, A.; zie Baeteman, G., en Gerlo, J., *a.w.*, *T.P.R.*, 1981, 820, nr. 84). Zo ook werd ten onrechte beslist dat wie op tegeneis de echtscheiding in zijn voordeel verkregen heeft en hoger beroep aantekent tegen hetzelfde vonnis waarbij op hoofdeis de echtscheiding is toegekend op grond van feitelijke scheiding, bij gebrek aan overschrijving het voordeel van het door hem verkregen vonnis niet verliest. Het vonnis zou namelijk niet in kracht van gewijsde gegaan zijn, doordat incidenteel hoger beroep kan wor-

den ingesteld, tegen het vonnis over de tegeneis (Brussel, 1 juni 1981, *J.T.*, 1981, 727). Op te merken valt dat het Hof van Beroep te Brussel op die rechtspraak is teruggekomen (Brussel, 24 mei 1982, A.R. 1523/80 en 25 mei 1982, A.R. 1557/80, niet gepubliceerd). Beide eisen tot echtscheiding zijn immers volkomen onafhankelijk van elkaar en bewaren ieder, ook in hoger beroep, hun zelfstandigheid. Het betreft twee verschillende beslissingen betreffende twee verschillende vorderingen in één vonnis.

71. Omtrent de overschrijving van (echt)scheidingsvonnissen ontstond een polemiek. Beslist werd dat geen volmacht van de partijen vereist is bij de betekening of terhandstelling van het (echt)scheidingsvonnis aan de ambtenaar van de burgerlijke stand (Rb. Brussel, 6 februari 1981, *J.T.*, 1981, 305). Volgens de minister van Justitie dekt het mandaat *ad litem* van de advocaat niet de formaliteit van de terhandstelling van een (echt)scheidingsvonnis aan de ambtenaar van de burgerlijke stand. In tegenstelling met de instrumenterende gerechtsdeurwaarder moet de advocaat een door partijen ondertekend verzoek overleggen (brief minister van Justitie van 28 april 1982 aan de stafhouder van de Orde van Advocaten te Brussel, *Maandblad Balie te Brussel*, 1981-82, 219-220; zie tevens *Parl. Vr. en Antw.*, 1980-81, 30 december 1980, 1025).

72. Bij gemis aan overschrijving van een echtscheidingsvonnis binnen de wettelijk gestelde termijn kan de echtgenoot die het vonnis in zijn voordeel verkreeg, zich enkel op overmacht beroepen. Een misverstand tussen de scheidende echtgenoten en de lasthebbende notaris nopens de omvang van zijn opdracht werd als overmacht beschouwd (Brussel, 4 februari 1980, *R.W.*, 1981-82, 1681). Een verzuim van de advocaat of de instrumenterende gerechtsdeurwaarder wordt daarentegen doorgaans niet als overmacht beschouwd. Zij worden immers geacht als lasthebbers op te treden (Cass., 24 januari 1974, *Arr. Cass.*, 1974, 576, noot W.G.; Cass., 26 september 1975, *R.W.*, 1975-76, 1844; Brussel, 3 februari 1981, *R.W.*, 1981-82, 2103, noot Laenens, J.; anders: Gent, 14 juni 1979, *R.W.*, 1980-81, 1208).

73. De notariële akte waarin een alimentatieovereenkomst voorafgaand aan een echtscheiding door onderlinge toestemming vastgelegd is, kan ten uitvoer gelegd worden. Derhalve is de eis tot betaling van alimentatiegeld voor de vrederechter ontoelaatbaar. Eiser bezit immers reeds een uitvoerbare akte (Vred. Brugge, 19 september 1980, *R.W.*, 1981-82, 562; Baeteman, G., en Gerlo, J., *a.w.*, *T.P.R.*, 1981, 874, nr. 160). De akte blijft uitvoerbaar totdat de alimentatiegerechtigde geacht wordt in kennis te zijn van de afstand van de procedure door de alimentatieplichtige (Beslagr. Hoei, 22 juni 1981, *Jur. Liège*, 1982, 246, noot de Leval, G.).

3) Summiere rechtspleging om betaling te bevelen

74. Het vereiste van een geschrift dat van de schuldenaar uitgaat, wordt al te eng geïnterpreteerd (Storme, M., «De kruimelrechter», *T.P.R.*, 1980, 355, nr. 18): een bestelbon is geen geschrift dat van de schuldenaar uitgaat, zodat geen summiere rechtspleging om betaling te bevelen kan worden

ingesteld (Vred. Fexhe-Slins, 26 maart 1981, *Jur. Liège*, 1981, 175, noot de Leval, G.). De boycot van deze procedure blijkt alvast uit de volgende beslissing: het ontvangstbewijs, gevoegd bij het verzoekschrift, moet door de geadresseerde ondertekend zijn (Vred. Grâce-Hollogne, 17 oktober 1980, *Jur. Liège*, 1981, 106, noot contra de Leval, G.).

4) Dwangsom

75. Een rechtspraakoverzicht verscheen in dit weekblad (Dhoore, A.-M., «Een jaar toepassing van de dwangsom. Een onderzoek van de rechtspraak», *R.W.*, 1981-82, 289-304). Wat de overvloedige rechtsleer betreft, moet de aandacht in hoofdzaak gevestigd worden op de merkwaardige studie van Moreau-Margrève, I., «L'astreinte», *Ann.Fac.-Dr.Liège*, 1982, 11-92, waarin zij onder meer de stelling verdedigt dat de verbeurte van de dwangsom onafhankelijk is van de uitvoerbaarheid van het uitgesproken vonnis. De dwangsom blijft derhalve verschuldigd, al is ze vervat in een vonnis dat niet uitvoerbaar bij voorraad is én waartegen hoger beroep is aangetekend (zie tevens Storme, M., «Les astreintes» in Fettweis, A., en Gutt, E. (ed.), *Les voies conservatoires et d'exécution. Bilan et perspectives*, Brussel, 1982, 207, nr. 22).

76. Onder «betaling van een geldsom» in art. 1385bis Ger. W. is niet te verstaan de betaling van een geldsom aan een ander dan degenen die de veroordeling van zijn wederpartij tot die betaling vordert (Benelux-Gerechtshof 9 juli 1981, *R.W.*, 1981-82, 303, noot Storme, M., «Interpretatie van de Eenvormige wet op de dwangsom»; Moreau-Margrève, I., *a.w.*, 71 e.v.). Aldus kan aan een partij het bevel gegeven worden een bedrag op een bankrekening te storten onder verbeurte van een dwangsom (Kort ged. Rb. Hoei, 23 februari 1982, *J.T.*, 1982, 546, noot Panier, Chr.).

77. De artt. 1385bis tot 1385octies Ger. W. zijn ook van toepassing op gevallen waarin de hoofdveroordeling in de zin van art. 1385bis Ger. W. strekt tot nakoming van een verplichting uit het familierecht (Benelux Gerechtshof 11 mei 1982, *R.W.*, 1982-83, 289, concl. adv.-gen. Dumon, noot Storme, M.; zie i.v.m. het omgangsrecht: Vred. Kraainem, 3 juni 1980, *R.W.*, 1981-82, 337; Kort ged. Rb. Luik, 8 september 1981, *J.T.*, 1981, 536).

78. Aangenomen wordt dat de dwangsom ook ten aanzien van publiekrechtelijke rechtspersonen kan worden uitgesproken (gemeenten: Vred. Brussel, 20 mei 1981, *R.W.*, 1981-82, 696; Brussel, 6 november 1981, *J.T.*, 1982, 428; Belgische Staat: Kort ged. Rb. Gent, 14 juli 1981, *R.W.*, 1981-82, 690, noot Storme, M., en Baert, K.; Moreau-Margrève, I., *a.w.*, 75 e.v.).

VI. Bewarende beslagen en executie

A. Bewarend beslag

79. Urgentie is vereist voor elk bewarend beslag, ook wanneer krachtens een vonnis conservatoir beslag gelegd wordt (Beslagr. Luik, 14 december 1979, *Jur. Liège*, 1980, 179, noot de Leval, G.). Een vonnis geldt slechts bij urgen-

tie als toelating om bewarend beslag te leggen (Beslagr. Brussel, 4 april 1980, *B.R.H.*, 1981, 48; Beslagr. Brussel, 8 januari 1981, *J.T.*, 1981, 259, instemmende noot Glansdorff, F.).

80. De dagvaardingstermijn bij verzet tegen een beschikking van de beslagrechter bedraagt twee vrije dagen (Beslagr. Kortrijk, 26 januari 1981, *J.T.*, 1982, 379; De Leval, G., en Van Compernelle, J., *a.w.*, in Fettweis, A., en Gutt, E. (ed.), *a.w.*, 52, nr. 59). De Hoven van Beroep te Antwerpen en te Brussel oordelen daarentegen dat een dagvaardingstermijn van acht dagen in acht moet worden genomen (Antwerpen, 3 januari 1979, *R.W.*, 1980-81, 1087, noot contra Laenens, J., «Dagvaardingstermijn bij de beslagrechter»; Brussel, 7 februari 1975, *Pas.*, 1975, II, 106).

B. Executie

81. De appèlrechter kan het vonnis van de eerste rechter uitvoerbaar bij voorraad verklaren alvorens de grond van de zaak te beslechten (art. 1401 Ger. W.; Brussel, 18 juni 1979, *J.T.*, 1980, 45; Luik, 6 november 1981, *Jur. Liège*, 1982, 45, noot de Leval, G.; vgl. Brussel, 10 november 1981, *J.T.*, 1982, 378). Hij kan dit nochtans slechts toestaan na een voorafgaand onderzoek van de toelaatbaarheid van het hoger beroep (Brussel, 19 maart 1980, *J.T.*, 1981, 384).

82. Bepaalde goederen zijn niet vatbaar voor beslag. De alimentatiegerechtigde echtgenoot mag geen uitvoerend beslag leggen op de huisraad van de gezinswoning (art. 215 B.W.; Beslagr. Brugge, 13 november 1979, *R.W.*, 1980-81, 2084). Goederen van publiekrechtelijke rechtspersonen kunnen evenmin het voorwerp van een gedwongen tenuitvoerlegging zijn (Beslagr. Brussel, 30 juni 1980, *J.T.*, 1980, 676). Ingevolge deze uitvoeringsimmunititeit in hoofd van de publiekrechtelijke rechtspersonen mag de schuldeiser niet gemachtigd worden de door de rechter bevolen werken door derden te laten uitvoeren op kosten van de schuldenaar die in gebreke bleef ze uit te voeren binnen de opgelegde termijn (Cass., 26 juni 1980, *R.W.*, 1980-81, 1661, noot, en *Pas.*, 1980, I, 1341, concl. adv.-gen. Velu; zie De Vischer, F., «Quelques réflexions sur le pouvoir d'injonction du juge ordinaire à l'égard de l'administration. A propos de l'arrêt du 26 juin 1980 de la Cour de cassation», *J.T.*, 1981, 682-684; zie tevens Baert, K., «De uitvoeringsimmunititeit van de publiekrechtelijke rechtspersonen», *R.W.*, 1976-77, 2369).

83. Vaak rijzen moeilijkheden inzake alimentatieuitkeringen. Het onbeslagbaar gedeelte van alimentatieuitkeringen wordt berekend op wat per kalendermaand verschuldigd is en niet op de totaliteit van de achterstallen (Beslagr. Luik, 6 mei 1981, *Jur. Liège*, 1981, 381, noot de Leval, G.). De beperkte onbeslagbaarheid van deze uitkeringen vindt ook toepassing op uitkeringen gestort op een rekening van de advocaat van de alimentatiegerechtigde (Beslagr. Luik, 6 mei 1981, *t.a.p.*).

84. Art. 1412, tweede lid, Ger. W., creëert een voorrecht ten voordele van de echtgenoot van de schuldenaar, die een

loondelegatie heeft verkregen. In geval van concurrentie tussen een loonoverdracht en een loondelegatie wordt het bedrag vatbaar voor overdracht bepaald op het ogenblik dat de overgedragen schuldvordering eisbaar wordt (Beslagr. Hoei, 30 juni 1981, *Jur. Liège*, 1982, 259, bevest. Luik, 3 maart 1982, *Jur. Liège*, 1982, 258; zie de Leval, G., «Observations sur la procédure relative à la cession de la rémunération», *Jur. Liège*, 1982, 283-290).

85. Op grond van een onderhands stuk kan een bewarend beslag onder derden gelegd worden (art. 1445 Ger. W.). Zonder machtiging van de beslagrechter kan echter geen bewarend beslag onder derden gelegd worden op grond van een uittreksel van een rekening (Beslagr. Brussel, 21 september 1981, *J.T.*, 1981, 692, noot de Leval, G.) of op grond van een honorariumnota (Beslagr. Namen, 18 september 1981, *Rev.Rég.Dr.*, 1982, 53). Bij een aangenomen factuur is daarentegen geen machtiging van de beslagrechter vereist (Beslagr. Verviers, 27 februari 1981, *Jur. Liège*, 1981, 202, noot de Leval, G.).

86. Bij de omzetting van een bewarend beslag onder derden in een uitvoerend beslag onder derden moet geen bevel aan de schuldenaar voorafgaan (Beslagr. Antwerpen, 29 november 1979, *J.T.*, 1981, 504; in dezelfde zin: de Leval, G., en Van Compernelle, J., *a.w.*, in Fettweis, A., en Gutt, E. (ed.), 80, voetnoot 77). Stranart, A.-M., daarentegen stelt dat het bevel wettelijk vereist is («Transformation d'une saisie-arrêt conservatoire en saisie-arrêt exécution», *J.T.*, 1981, 504-506).

87. Kan een schuldeiser beslag leggen onder derden in handen van de advocaat van de schuldenaar? De meningen zijn ter zake op dit ogenblik zeer verdeeld; dergelijk beslag wordt enerzijds toelaatbaar geacht (Beslagr. Luik, 6 mei 1981, *Jur. Liège*, 1981, 381, noot de Leval, G.; Beslagr. Verviers, 16 oktober 1981, *Jur. Liège*, 1981, 386, noot de Leval, G.; de Leval, G., «Saisie-arrêt des arriérés de pension alimentaire versés au c.c.p. d'un avocat», *Jur. Liège*, 1981, 388-392), anderzijds wegens schending van het beroepsgeheim van de advocaat categorisch verworpen (Rasir, R., «La saisie-arrêt entre les mains d'un avocat. La légalité de la circulaire de l'Ordre national des avocats de Belgique», *Jur. Liège*, 1981, 392-396; Stranart, A.-M., «La saisie-arrêt. Questions récentes», in Fettweis, A., en Gutt, E. (ed.), *a.w.*, 135-139; zie tevens Lambert, P., «La saisie-arrêt entre les mains d'un avocat», *J.T.*, 1982, 581-584).

88. Bij de rangregeling mag de notaris enkel rekening houden met de schuldeisers die binnen de bij art. 1642 Ger. W. bepaalde termijn verzet hebben gedaan op de prijs en dit op grond van een uitvoerbare titel (Beslagr. Gent, 26 februari 1982, *T.Not.*, 1982, 141). Dit standpunt wordt in de meest recente rechtsleer aangevochten (de Leval, G., «L'ordre», *Rev.Not.B.*, 1982, 75-78; vgl. Engels Chr., *Het uitvoerend beslag op onroerend goed*, Antwerpen, 1981, 382 e.v., nrs. 588 e.v.).

Jean LAENENS
U.I.A.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER — 28 JANUARI 1982

Voorzitter: ridder de Schaetzen

Raadsheer-rapporteur: de h. Stranard

Advocaat-generaal: de h. Krings

Advocaat: mr. van Bastelaer

Inkomstenbelasting — Bedrijfsverlies — Vennootschap — Verlies van een schuldvordering.

Een handelsvennootschap met rechtspersoonlijkheid mag niets bezitten dat niet voor de winstgevende bedrijvigheid waartoe zij is opgericht, wordt aangewend. Al haar activa hebben noodzakelijk een bedrijfskarakter. Bijgevolg is het verlies van een schuldvordering die werkelijk tot het vermogen van een dergelijke vennootschap behoort en die in het actief van haar balans is opgenomen, noodzakelijk ook een bedrijfsverlies en moet het tot uiting komen in de waardering van die schuldvordering op het einde van het boekjaar waarin het werkelijk en definitief is geworden. Een dergelijk verlies is geen uitgave in de zin van art. 44 W.I.B. en bijgevolg moeten de wettelijke voorwaarden voor de aftrek van bedrijfsuitgaven en -lasten er niet op kunnen worden toegepast.

Belgische Staat t/ N.V. I.

Gelet op het bestreden arrest, op 18 maart 1981 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 44 en 96 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen,

doordat het arrest beslist dat verweersters verliezen ten belope van 3.500.000 frank en 500.000 frank, wegens het oninbaar karakter van de voorschotten die zij aan de naamloze vennootschap C. had toegestaan, verliezen waarvoor de administratie de aftrek had geweigerd omdat zij geen bedrijfskarakter hebben, aftrekbaar zijn van de belastbare inkomsten van die vennootschap, op grond dat het verlies of de minderwaarde van een schuldvordering, die werkelijk tot het vermogen van een vennootschap behoort en als dusdanig in het actief van haar balans is opgenomen, moet blijken uit de raming van die schuldvordering op het einde van het belastingjaar tijdens hetwelk het verlies of de minderwaarde werkelijk en definitief is geworden, zonder dat de regels inzake de aftrek van bedrijfsuitgaven of -verliezen moeten worden toegepast,

terwijl het verlies van die litigieuze schuldvorderingen alleen van de bruto-bedrijfsinkomsten mag worden afgetrokken, als het voldoet aan de voorwaarden van artikel 44 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen betreffende de aftrekbaarheid van de bedrijfsuitgaven of -lasten; het genoemde verlies dus noodzakelijk moet samengaan met de uitoefening van de bedrijvigheid, wat impliceert dat de voorschotten die tot de oninbare schuldvorderingen hebben geleid, gedaan hadden moeten zijn om de belastbare in-

komsten te verkrijgen of te behouden; het arrest, door te beslissen dat het litigieuze verlies een bedrijfsverlies is zonder dat de regels inzake de aftrek van bedrijfsuitgaven of -verliezen toegepast moeten worden, de in het middel aangewezen wetsbepalingen schendt:

Overwegende dat het arrest had gezegd dat verweerder aan de naamloze vennootschap C. voor de jaren 1971, 1972 en 1973 voorschotten zonder rente had toegekend en, zonder dienaangaande door het middel te worden bekritiseerd, vaststelt dat die voorschotten in het actief van verweersters balansen voor de belastingjaren 1972 tot 1974 zijn opgenomen, dat noch het bedrag van de bewuste geldsommen noch het feit dat zij oninbaar zijn, worden betwist en dat enkel het aftrekbaar karakter van de verliezen, ten gevolge van de aldus gegeven voorschotten, van het bedrag van verweersters bruto-bedrijfsinkomsten, in het geding is;

Overwegende dat, zoals het arrest vaststelt, de werkelijkheid van verweersters schuldvordering jegens de naamloze vennootschap C. door eiser niet is betwist;

Overwegende dat een handelsvennootschap met rechtspersoonlijkheid niets mag bezitten dat niet voor de winstgevende bedrijvigheid waartoe zij is opgericht, wordt aangewend; dat al haar activa noodzakelijk een bedrijfskarakter hebben; dat bijgevolg het verlies van een schuldvordering die werkelijk tot het vermogen van een dergelijke vennootschap behoort, en die in het actief van haar balans is opgenomen, noodzakelijk ook een bedrijfsverlies is en tot uiting moet komen in de waardering van die schuldvordering op het einde van het boekjaar waarin het werkelijk en definitief is geworden;

Dat een dergelijk verlies geen uitgave is in de zin van artikel 44 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen; dat bijgevolg de wettelijke voorwaarden voor de aftrek van bedrijfsuitgaven en -lasten niet kunnen worden toegepast op de genoemde bedrijfsverliezen;

Dat het middel naar recht faalt;

(...)

HOF VAN CASSATIE

3e KAMER — 1 FEBRUARI 1982

Voorzitter: de h. Closon

Raadsheer-rapporteur: de h. Mahillon

Advocaat-generaal: de h. Duchatelet

Advocaten: mrs. De Bruyn en Simont

Overeenkomst — Arbeidsovereenkomst — Aanbod — Werkaanbod — Begrip.

Het werkaanbod vereist essentieel dat de definitieve uiting van de wil van een van de betrokken partijen alleen nog maar door de andere partij moet worden aanvaard om het contract tot stand te doen komen.

Derhalve kunnen niet als een werkaanbod worden beschouwd eenvoudige onderhandelingen, voorafgaande besprekingen of voorstellen die niet tot doel hebben de arbeidsovereenkomst tot stand te brengen, doch alleen het sluiten ervan te vergemakkelijken of voor te bereiden of de mogelijkheid ervan te onderzoeken.

B. t/ N.V. S.

Gelet op het bestreden arrest, op 12 november 1980 door het Arbeidshof te Brussel gewezen;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1101, 1107, 1108, 1134, 1135, 1142, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 2, tweede lid, gewijzigd bij artikel 30 van de wet van 21 november 1969, 14, 20 en 21, gewijzigd bij artikel 50 van de wet van 21 november 1969, van de bij koninklijk besluit van 20 juli 1955 gecoördineerde wetten betreffende de arbeidsovereenkomst voor bedienden,

doordat het arrest erop wijst dat verweerster in haar brief van 11 mei 1978 aan eiser had geschreven: «Wij vragen u de mogelijkheid te onderzoeken om met onze vennootschap opnieuw een arbeidsovereenkomst voor een bepaald werk in verband met de zaak Akbou te ondertekenen met ingang van de maand augustus 1978 waarvan de werken in principe zullen voortduren tot in 1983. U zou te Akbou dezelfde werkzaamheden verrichten als die waarvoor u oorspronkelijk door onze dienst expedities was aangenomen. Het spijt ons u niet de wedde te kunnen blijven betalen die u krachtens de vorige arbeidsovereenkomst voor bedienden ontving, en wij stellen u een brutowedde voor van 45.000 Belgische frank per maand plus de ontheemdingsvergoeding die waarschijnlijk 65 pct. zal bedragen», en dat eiser in zijn brief van 24 mei 1978 «zijn akkoord» had betuigd met dit voorstel, en niettemin beslist dat die briefwisseling niet impliceert dat er een arbeidsovereenkomst voor een bepaald werk was gesloten en, bijgevolg, het beroepen vonnis vernietigt voor zover het eiser een bedrag van 531.765 frank had toegekend als vergoeding wegens de beëindiging van de voor een bepaald werk gesloten arbeidsovereenkomst, op grond dat «in het onderhavige geval, geïntimeerde (thans verweerster) aan appellant (thans eiser) eenvoudig vroeg 'de mogelijkheid te onderzoeken om opnieuw een arbeidsovereenkomst te ondertekenen' die zou kunnen beginnen in de maand augustus, zonder nadere aanduiding, en zou kunnen eindigen in 1983, steeds zonder verdere precisering; dat (verweerster) gewag maakt van werkzaamheden die (eiser) 'zou verrichten' tegen een bezoldiging verhoogd met een 'waarschijnlijke' vergoeding van 65 pct.; dat uit de bewoordingen van die brief niet kan worden afgeleid dat het hier gaat om een 'vast' aanbod, dit wil zeggen de eerste beslissende stap bij het afsluiten van het contract, dit wil nog zeggen de definitieve uiting van de wil van een van de betrokken partijen, die alleen nog maar door de andere partij moet worden aanvaard om het contract tot stand te doen komen; dat het contract enkel bestaat indien er wilsovereenstemming is over alle, zelfs bijkomende, punten ervan; dat (eiser) zich dienaangaande niet vergist heeft, daar hij akkoord gaat met het 'voorstel' en vraagt dat men hem de arbeidsovereenkomst doet geworden; dat niet kan worden ontkend dat het hier, volgens hem, zonder meer ging

om het begin van een onderhandeling dat een meer formele en meer nauwkeurige vorm moest aannemen; dat weliswaar, als het ging om een arbeidsovereenkomst voor een bepaald werk, een geschrift moest worden opgemaakt»;

terwijl, eerste onderdeel, er sprake is van een aanbod dat de initiatiefnemende partij verbindt, wanneer die partij definitief haar wil te kennen geeft en de essentiële elementen van het contract uiteenzet, zodat de andere partij zich daarbij alleen nog maar door de aanvaarding moet aansluiten om het contract tot stand te doen komen, in het onderhavige geval de brief van verweerster van 11 mei 1978 melding maakte van de aard van de aan eiser voorgestelde arbeidsovereenkomst, van de plaats van uitvoering ervan, de datum waarop ze zou ingaan, de vermoedelijke duur ervan, de werkzaamheden van verweerder, het bedrag van de brutomaandwedde en, bij benadering, dat van de ontheemdingsvergoeding; aldus alle essentiële elementen van de arbeidsovereenkomst voor een bepaald werk en, bijgevolg, van een vast aanbod verenigd waren in de brief van verweerster van 11 mei 1978, waaruit volgt dat het arrest, na gewezen te hebben op de nauwkeurige en gedetailleerde inhoud van die brief, niet wettig kon beslissen dat deze niet de uitdrukking was van een vast aanbod om te contracteren, op de onjuiste grond dat de totstandkoming van een contract onderstelt dat er wilsovereenstemming over alle «zelfs bijkomende» punten ervan bestaat; die beslissing een miskenning inhoudt zowel van het wettelijk begrip aanbod waardoor de sollicitant gebonden is, als van de regels betreffende de totstandkoming van het contract door de enkele wilsovereenstemming over de essentiële en constitutionele elementen van de overeenkomst (schending van de artikelen 1101, 1107 en 1108 van het Burgerlijk Wetboek) en, subsidiair, van de regels betreffende de verbindende kracht van de wettig aangegane overeenkomsten, ten deze, van een voor een bepaald werk gesloten arbeidsovereenkomst (schending van de artikelen 1134, 1135, 1142 van het Burgerlijk Wetboek en 21 van de gecoördineerde wetten betreffende de arbeidsovereenkomst voor bedienden);

tweede onderdeel, verweerster in haar brief van 11 mei 1978 de essentiële en constitutionele elementen van de aan eiser voorgestelde arbeidsovereenkomst voor bedienden preciseerde en, in fine, van hem verlangde dat hij «zijn beslissing vóór het einde van de maand» zou mededelen; indien verweerster eenvoudig onderhandelingen over het sluiten van een nieuwe arbeidsovereenkomst had willen voorstellen, zij niet alleen de voorwaarden van dat contract niet omstandig zou hebben uiteengezet, doch zij evenmin zou hebben verlangd dat eiser spoedig een «beslissing» zou nemen over haar «voorstel»; hieruit volgt dat het arrest, door te beslissen dat verweerster in haar brief van 11 mei 1978 enkel onderhandelingen zou begonnen zijn om eventueel een bediendenarbeidsovereenkomst voor een bepaald werk af te sluiten en enkel «enige grote principiële lijnen» ervan zou hebben uiteengezet, aan die brief een betekenis en een draagwijdte geeft die miskennen hetgeen verweerster daarin heeft willen uitdrukken en die onverenigbaar zijn met de bewoordingen ervan, met de erin omschreven voorwaarden en onder meer de term «beslissing»; het arrest, bijgevolg, de bewijskracht van de brief van verweerster van 11 mei 1978 miskent (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek);

(...)

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat niet als een werkaanbod kunnen worden beschouwd, eenvoudige onderhandelingen, voorafgaande besprekingen of voorstellen die niet tot het doel hebben de arbeidsovereenkomst voor bedienden tot stand te brengen, doch alleen het sluiten ervan te vergemakkelijken, voor te bereiden of de mogelijkheid ervan te onderzoeken ;

Overwegende dat het werkaanbod essentieel vereist dat de definitieve uiting van de wil van een van de betrokken partijen alleen nog maar door de andere partij moet worden aanvaard om het contract tot stand te doen komen ;

Overwegende dat het arrest vaststelt dat verweerster in haar brief van 11 mei 1978 eiser verzocht «de mogelijkheid te onderzoeken om opnieuw een arbeidsovereenkomst te ondertekenen» die zou kunnen beginnen in de maand augustus 1978, zonder nadere aanduiding, en zou kunnen eindigen in 1983, steeds zonder verdere precisering ; dat verweerster gewag maakte van werkzaamheden die eiser «zou verrichten» tegen een bezoldiging verhoogd met een «waarschijnlijke» vergoeding van 65 percent ;

Dat het erop wijst dat die brief slechts enkele grote principiële lijnen bevatte die met name niet nauwkeurig waren over de juiste data en bezoldigingen ;

Dat, op basis van die vaststellingen en overwegingen, het arbeidshof wettig heeft kunnen beslissen dat verweerster geen aanbod had gedaan om een bediendenarbeidsovereenkomst voor een bepaald werk te sluiten, doch een louter voorstel dat slechts het begin van een onderhandeling was ;

Dat het arrest, derhalve, ten overvloede zegt dat de totstandkoming van een contract de wilsovereenstemming over alle, «zelfs bijkomende» punten onderstelt ;

Dat dit onderdeel van het middel niet kan worden aangenomen ;

Wat het tweede onderdeel betreft :

Overwegende dat het arrest, dat beslist dat verweerster enkel onderhandelingen was begonnen, op grond dat, indien het contract was opgesteld, daar andere zaken in zouden hebben gestaan dan de enkele grote principiële lijnen, die met name niet nauwkeurig waren over de juiste data en bezoldigingen, als vermeld in de brief van 11 mei 1978, en tevens vaststelt dat verweerster had verlangd dat eiser zijn beslissing spoedig zou mededelen, aan voormelde in het middel weergegeven brief geen uitlegging geeft die onverenigbaar is met de inhoud ervan ;

Dat dit onderdeel van het middel feitelijke grondslag mist ;

(...)

NOOT—Zie Cass., 23 september 1969, *R.W.*, 1969-70, 713, en de noot bij dit arrest van Y. Schoentjes-Merchiers, «Propositions, pourparlers et offre de vente», *R.C.J.B.*, 1971, 224.

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 9 MAART 1982

Voorzitter : de h. Châtel

Raadsheer-rapporteur : de h. Vervloet

Advocaat-generaal : de h. Krings

Advocaat : mr. Tournicourt

Inkomstenbelastingen — Beroep tegen de beslissing van de directeur — Taak van het hof van beroep.

Inzake inkomstenbelastingen is het hof van beroep bevoegd om in eerste en laatste aanleg het beroep van de belastingplichtige te behandelen ; wegens het kenmerk van openbare orde van de belastingen moet het zelf in feite en in rechte, binnen de perken van het aanhangig gemaakte geschil, over de grond ervan uitspraak doen, welke ook de nietigheid is waardoor de aangevochten beslissing is aangetaast.

Belgische Staat t/ Van B.

Gelet op het bestreden arrest, op 7 april 1981 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 276, 278 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen, ingevoegd respectievelijk bij de artikelen 2 van de wet van 16 maart 1976 en 8, § 2, van de wet van 30 mei 1972, en 1068 van het Gerechtelijk Wetboek,

doordat het hof van beroep zich onbevoegd verklaart om de grond van de betwisting te beoordelen, na overwogen te hebben dat artikel 276 bepaalt dat «de directeur, en niet zijn gedelegeerde, uitspraak doet bij gemotiveerde beslissing», en verder dat «de jurisdictionele functie niet mag worden gedelegeerd», en dat «de onderwerpelijke beslissing uitgaande van een gedelegeerd inspecteur en niet van de directeur, geen directoriale beslissing uitmaakt, zodat de administratieve procedure of fase niet beëindigd werd»,

terwijl, eerste onderdeel, genoemde beslissing, al zou ze door het vermelde gebrek aangetast zijn, toch een beslissing uitmaakt in de zin van artikel 267 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen, die een krachtens artikel 276 van hetzelfde wetboek ingeleid bezwaar beslecht, de bevoegdheid van de directeur uitput, een einde maakt aan de administratieve fase van de procedure en elke nieuwe beslissing met hetzelfde voorwerp uitsluit, zodat het arrest de juridische aard van die beslissing miskent (schending van artikel 276 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen) ;

tweede onderdeel, ook indien de beslissing met het aangeduid gebrek aangetast was, het hof van beroep het geschil ten gronde moest beslechten ; immers het voorschrift van artikel 278 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen aan het hof van beroep de taak opdraagt om uitspraak te doen op het beroep tegen een beslissing getroffen (onder meer) krachtens artikel 267 van hetzelfde wetboek ; het bestaan van een onregelmatigheid die de beslissing zou aantasten, deze opdracht niet opheft ; tevens artikel 1068 van het Gerechtelijk Wetboek voorschrijft dat de rechter in hoger beroep alleen dan de zaak naar de eerste rechter verwijst, wanneer hij een in het aangevochten vonnis bevolen onderzoeksmaatregel bevestigt, zodat het arrest, nu het

weigert de grond van het geschil te beslechten, de vermelde bepalingen (artikel 278 van het Wetboek van de Inkomstenbelastingen en artikel 1068 van het Gerechtelijk Wetboek) schendt :

Overwegende dat verweerder op 8 juni 1976 een bezwaarschrift heeft ingediend tegen de te zijnen laste gevestigde aanslag in de personenbelasting voor het aanslagjaar 1975 ; dat zijn bezwaarschrift werd verworpen bij beslissing van 9 oktober 1979 ondertekend «voor de gewestelijke directeur, de gedelegeerde inspecteur, a.i.» ; dat verweerder op 29 oktober 1979 beroep instelde tegen die beslissing en onder meer aanvoerde dat ze nietig was omdat ze uitging van een gedelegeerde ambtenaar ; dat het arrest het beroep ontvankelijk en, in zoverre het de geldigheid van de beslissing aanvecht, gegrond verklaart, de beroepen beslissing tenietdoet en het hof van beroep onbevoegd verklaart om over de grond van de betwisting uitspraak te doen ;

Overwegende dat het hof van beroep, dat bevoegd is om in eerste en laatste aanleg het beroep van de belastingplichtige te behandelen, wegens het kenmerk van openbare orde van de belastingen, zelf in feite en in rechte, binnen de perken van het aanhangig gemaakte geschil, over de grond ervan uitspraak moet doen, welke ook de nietigheid is waardoor de aangevochten beslissing is aangetast ;

Dat het arrest derhalve niet wettig het hof van beroep onbevoegd verklaart om over de grond van de door verweerder aangebrachte betwisting uitspraak te doen ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest doch enkel in zoverre het hof van beroep onbevoegd wordt verklaard om de grond van de betwisting te beoordelen en uitspraak wordt gedaan over de kosten ; beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing ; houdt de kosten aan en zegt dat de feitenrechter erover uitspraak zal doen ; verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep te Antwerpen.

NOOT—Zie Cass., 16 november 1955, *Arr. Cass.*, 1956, 201, *Pas.*, 1956, I, 247 ; 10 april 1956, *Arr. Cass.*, 1956, 650, *Pas.*, 1956, I, 834.

Over de mogelijkheid voor de directeur om een ambtenaar te delegeren leze men Cass., 30 januari 1980, *Arr. Cass.*, 1979-80, 632, en noot 2 betreffende de wijzigingen die de wet van 8 augustus 1980 (in werking getreden op 15 augustus 1980) heeft aangebracht in de artt. 276 en 277 W.I.B.

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER — 20 APRIL 1982

Voorzitter : de h. Châtel

Raadsheer-rapporteur : de h. Rauws

Advocaat-generaal : de h. Janssens de Bisthoven

Advocaat : mr. De Gryse

Ziekte- en Invaliditeitsverzekering — Indeplaatsstelling van de verzekeringsinstelling — Burgerlijke aansprakelijk-

heid — Gedeeltelijke aansprakelijkheid van derde — Omvang van de subrogatoire vordering.

Ingeval de aansprakelijkheid voor de in art. 70, § 2, van de Z.I.V.-wet bedoelde schade slechts ten dele door de fout van een derde is ontstaan, strekt de subrogatoire vordering van de verzekeringsinstelling zich principieel uit tot het geheel van de sommen die de aansprakelijke derde ter vergoeding van de door de wet bedoelde schade is verschuldigd, zonder dat ze het bedrag van de door de verzekeringsinstelling aan de rechthebbende verleende prestaties mag overschrijden (art. 70, § 2, gew. bij K.B. nr. 19 van 4 dec. 1978).

L.C.M. t/ P. en W.

Gelet op het bestreden arrest, op 19 oktober 1981 gewezen door het Hof van Beroep te Gent, jeugdkamer ;

Over het middel, afgeleid uit de schending van artikel 70, § 2, van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, gewijzigd door artikel 1 van het koninklijk besluit nr. 19 van 4 december 1978,

doordat het arrest, na vastgesteld te hebben dat Geert V. met kennis van zaken een ernstig risico heeft aanvaard, medeschuld heeft aan hetgeen hem is overkomen, en er dus gronden zijn om hem een deel van zijn schade, namelijk eenvierde, zelf te doen dragen, Rudi P. veroordeelt om aan eiser provisioneel te betalen $297.947 \times 3/4 = 223.460$ frank als hoofdsom,

terwijl 297.947 frank het bedrag is dat door eiser in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering aan zijn verzekerde Geert V. werd uitgekeerd, en artikel 1 van het koninklijk besluit nr. 19 van 4 december 1978 artikel 70, § 2, van de wet van 9 augustus 1963 in die zin heeft gewijzigd ; krachtens het aldus gewijzigd artikel 70, § 2, zelfs als de aansprakelijkheid van de derde slechts gedeeltelijk is, de verzekeringsinstelling de terugvordering van de prestaties kan eisen voor het totaal van de bedragen die ten laste gelegd worden van de derde,

zodat het arrest, door de terugvordering van eiser te beperken tot drievierde van het bedrag van de door hem uitgekeerde prestaties, geen rekening houdt met de wijziging van artikel 70, § 2, van de wet van 9 augustus 1963 door artikel 1 van het koninklijk besluit van 4 december 1978, en derhalve voormeld artikel schendt :

Overwegende dat het arrest verweerder voor drievierde en de rechthebbende van eiser, Geert V., voor eenvierde aansprakelijk verklaart voor de schade voortvloeiende uit het verkeersongeval waarin beiden betrokken waren ; dat de rechter, om die reden, eiser slechts drievierde toekent van het bedrag van de prestaties die hij, naar aanleiding van het ongeval, aan de voornoemde rechthebbende uitkeerde ;

Overwegende dat het eerste en vierde lid van artikel 70, § 2, van de Ziekte- en Invaliditeitswet, gewijzigd bij het koninklijk besluit nr. 19 van 4 december 1978, genomen ter uitvoering van artikel 27, § 7, van de wet van 8 augustus 1978, respectievelijk luiden : «De bij deze wet bepaalde prestaties worden geweigerd indien voor de schade voortvloeiend uit ziekte, letsels, functionele stoornissen of over-

lijden, krachtens een andere Belgische wetgeving, een vreemde wetgeving of in het gemene recht werkelijk schadeloosstelling is verleend. Belopen de bedragen welke krachtens die wetgeving of het gemene recht worden verleend evenwel minder dan de prestaties van de verzekering, dan heeft de rechthebbende recht op het verschil ten laste van de verzekering», en: «De verzekeringsinstelling treedt rechtens in de plaats van de rechthebbende; deze indeplaatsstelling geldt, tot beloop van het bedrag van de verleende prestaties, voor het geheel van de sommen die krachtens een Belgische wetgeving, een buitenlandse wetgeving of het gemene recht verschuldigd zijn en die de in lid 1 bedoelde schade geheel of gedeeltelijk vergoeden»;

Overwegende dat uit deze bepalingen, overeenkomstig de wil van de wetgever, volgt dat de verzekeringsinstelling, in beginsel voor het hele bedrag van de door haar verleende prestaties gesubrogeerd is in de rechten van de rechthebbende, ook als de aansprakelijkheid voor de bij de wet bedoelde schade slechts ten dele door de fout van een derde is ontstaan; dat in laatstbedoeld geval de vordering van de verzekeringsinstelling zich uitstrekt tot het geheel van de sommen die de aansprakelijke derde ter vergoeding van de door de wet bedoelde schade verschuldigd is, zonder dat ze het bedrag van de door haar verleende prestaties mag overschrijden;

Overwegende dat het arrest ten deze de vordering van eiser niet op vorenbedoelde wijze reduceert, maar in evenredigheid met het gedeelte van de aansprakelijkheid dat het ten nadele van de rechthebbende vaststelt; dat het zodoende artikel 70, § 2, van de Ziekte- en Invaliditeitswet schendt;

Dat het middel gegrond is;

(...)

NOOT—Dit arrest van het Hof van Cassatie geeft een duidelijke omschrijving van de omvang van het wettelijk subrogatierecht van de ziekenfondsen. Het is geheel conform het K.B. nr. 19 van 4 dec. 1978, als uiteengezet in het artikel «Het subrogatierecht van het ziekenfonds», *R.W.*, 1978-79, 1673; zie ook: «Les recours des mutuelles contre les tiers depuis l'arrêté royal du 4 décembre 1978», *R.G.A.R.*, 1980, 10160 en *Sociale zekerheid en aansprakelijkheid* in «Raakvlakken tussen sociale zekerheid en andere rechtstakken», eerste deel, 282, addendum.

A.M. Caeyers-De Hondt

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

6e KAMER — 21 APRIL 1982

Voorzitter: de h. Deviaene

Raadsheren: de hh. Van Malderen en Verougstraete

Advocaten: mrs. Dubaere loco Walravens en Vergauwen loco Kempeneer

Cheque — Aanbieding na termijn van acht dagen — Niet-betaling — Regres van de houder tegen de trekker.

De geëndosseerde, houder van een cheque, die deze na het verstrijken van de termijn van acht dagen na de datum

van de uitgifte ter betaling heeft aangeboden, verliest bij niet-betaling zijn recht van regres tegen de trekker niet, wanneer enerzijds, hoewel ten deze de cheque herroepen blijkt te zijn, de herroeping niet heeft plaatsgehad in de tijdspanne tussen de wettelijke termijn van aanbieding en de aanbieding, en anderzijds de trekker niet bewijst dat het fonds verdwenen is ten gevolge van een feit dat hem vreemd is.

Daaraan doet niet af dat de weigering van betaling niet binnen de termijn van acht dagen is vastgesteld in een van de vormen bepaald bij art. 40 van de Chequewet, daar deze vormen slechts dienen om het voordeel van de termijn te bewaren.

W. t/ Z.

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering van appellant ertoe strekte geïntimeerde te doen veroordelen tot betaling van 25.000 fr., met vergoedende interesten vanaf 1 februari 1978;

Overwegende dat geïntimeerde op 1 februari 1978 een cheque heeft getrokken van 25.000 fr., betaalbaar aan een dame C.; dat geïntimeerde op de achterzijde van deze cheque schreef: «Garantie pour l'option d'achat pour l'appartement et garage, 190, avenue X., pour un prix de 1.925.000 fr.»;

Dat C. de cheque endosseerde aan appellant met de vermelding: «Deze cheque is betaalbaar aan André W.»;

Dat, bij de aanbieding ter betaling op 15 februari 1978, de cheque geweigerd werd door de bank wegens gebrek aan provisie; dat de weigering van betaling vaststaat en niet betwist wordt;

Dat in feite de operatie waarvoor de cheque was uitgeschreven, niet doorging; dat geïntimeerde, volgens attest van de bank van 12 mei 1978, op een niet nader bepaalde datum opdracht gaf de cheque niet uit te betalen en de cheque zou hebben herroepen;

Overwegende dat de eerste rechter, na een opsomming van de inhoud van artikel 1, 2°, 14, 15, 17, 18 en 22 van de eenvormige wet, meent dat appellant zich had moeten richten tot de endossant voor de betaling en de vordering afwijst;

Overwegende dat geïntimeerde opwerpt dat de houder (appellant) zijn recht van regres niet mag uitoefenen, omdat de cheque niet binnen de termijn van acht dagen ter betaling werd aangeboden (art. 29, W. 1 maart 1961); dat, steeds volgens geïntimeerde, de herroeping van de cheque ook tot gevolg had dat het recht van regres verviel; dat ten slotte de afwezigheid van een ordentelijke vaststelling van weigering tot betaling, de vordering ontoelaatbaar zou maken;

Overwegende dat de houder zijn recht van regres kan uitoefenen op de trekker, endossant..., indien de cheque, tijdig aangeboden, niet wordt betaald en indien de weigering van betaling wordt vastgesteld hetzij door een authentieke akte, hetzij door een verklaring van de betrokkene of van de verrekeningskamer; dat de houder echter zijn recht van regres nog kan uitoefenen op de trekker, wanneer een cheque te laat is aangeboden of de weigering tot betaling te laat is vastgesteld, behalve indien het beschikbare fonds na het einde van de aanbiedingstermijn mocht zijn verdwenen ten gevolge van een feit waaraan de trekker vreemd is;

Overwegende dat ter zake niet bewezen is dat de herroeping van de cheque geschiedde tussen het einde van de wettelijke termijn, tijdens welke geen herroeping mocht plaatshebben en het aanbieden van de cheque; dat, hoewel de cheque buiten de wettelijke termijn werd aangeboden, dit nog niet inhield dat de houder zijn regresrecht had verloren op de trekker, nu deze laatste niet bewijst dat het beschikbare fonds verdwenen was ten gevolge van een feit dat hem vreemd was;

Overwegende dat het feit dat de vaststelling van de weigering tot betaling ter zake niet geschiedde in een van de vormen bepaald in artikel 40, eerste lid, evenmin inhoudt dat de trekker (appellant) zijn regresrecht verloor; dat de bijzondere vormen van vaststelling bepaald in artikel 40, eerste lid, slechts bindend zijn om het voordeel van de termijn te bewaren, doch geenszins het recht van regres tegen de trekker kunnen beknotten (art. 40, tweede lid);

Overwegende dat door het endossement alle uit de cheque voortvloeiende rechten worden overgedragen; dat appellant een regresvordering had tegen geïntimeerde, nu de bank weigerde te betalen;

Dat de oorspronkelijke vordering gegrond was, behalve wat de vergoedende interesten betreft; dat appellant dienaangaande zijn stelling niet adstrueert;

(...)

ARBEIDSHOF TE ANTWERPEN

3e KAMER — 11 MAART 1982

Voorzitter: de h. Boes

Raadsheren in sociale zaken: de hh. Goethals en Willemkens

Advocaten: mrs. Van Rooy en Vermeulen loco Goossens

Vakbondsafvaardiging — C.A.O.-bouwbedrijf — Kandidatuur — Betwisting — Verzoeningsprocedure — Gevolg — Bijzondere bescherming tegen ontslag — Duur.

Art. 7 van de c.a.o. van 15 juli 1971 houdende statuut van de syndicale afvaardiging, gesloten in het Nationaal Paritair Comité voor het Bouwbedrijf, betekent dat de bijzondere ontslagbescherming voor werknemers, waarvan de kandidaatstelling als vakbondsafgevaardigde betwist wordt, van kracht blijft gedurende de hele verzoeningsprocedure en dat ze daarna verder van kracht blijft indien de procedure niet leidt tot intrekking van de betwiste kandidatuur.

Daar de kandidatuur als vakbondsafgevaardigde ten deze niet werd ingetrokken en het ontslag viel in de periode dat de bijzondere bescherming tegen ontslag van kracht bleef, is dit ontslag onrechtmatig.

P.V.B.A. D. t/ K.

Beschermingsvergoeding

Overwegende dat artikel 7, § 6, tweede lid, van de collectieve arbeidsovereenkomst van 15 juli 1971 van het Nationaal Paritair Comité voor het Bouwbedrijf, houdende statuut van de syndicale afvaardigingen, algemeen verbindend

verklaard bij koninklijk besluit van 29 september 1971 (*Belgisch Staatsblad*, 26 november 1971), bepaalt dat, wat de betwiste kandidaturen betreft, de bescherming (artikelen 15 tot 19 van de collectieve arbeidsovereenkomst) van kracht blijft gedurende de hele verzoeningsprocedure, als bepaald in § 7; dat § 6, derde lid, van artikel 7 de bepaling inhoudt dat de bescherming eindigt vanaf het ogenblik dat de verzoeningsprocedure leidt tot het intrekken van de betwiste kandidatuur;

Overwegende dat deze bepalingen naar het oordeel van het hof slechts in de volgende zin te interpreteren zijn: De bescherming voor hen, wier kandidatuur als vakbondsafgevaardigde betwist wordt, blijft van kracht gedurende de gehele verzoeningsprocedure, bepaald in artikel 7, § 7. Indien die verzoeningsprocedure leidt tot een beslissing waarbij de betwisting aanvaard wordt, wat tot de intrekking van de kandidatuur moet leiden, vervalt de bescherming van dan af. *A contrario* volgt hieruit dat, indien de verzoeningsprocedure niet leidt tot zulk een beslissing, de bescherming blijft voortbestaan — lopende dus vanaf het ogenblik van de betekening van de kandidatuur — en dit gedurende een periode van vier jaar, voor zover de kandidatuur inmiddels niet wordt ingetrokken (zie artikel 7, § 6, eerste lid, en artikel 8, § 1) of zich enige oorzaak van beëindiging van het mandaat van vakbondsafgevaardigde — indien dit verkregen zou zijn — voordoet (artikel 8, § 2);

Overwegende dat het Nationaal Paritair Comité voor het Bouwbedrijf binnen de in voormeld artikel 7, § 7, bepaalde korte termijn van de verzoeningsprocedure geen beslissing genomen heeft tot aanvaarding van de door appellante opgeworpen betwisting; dat dit comité in zijn vergadering van 20 mei 1974 ter zake niet tot unanimité kwam, zodat de voorzitter van het comité besloot dat de partijen hun vrijheid terugnamen;

Overwegende dat, ongeacht dit besluit van de voorzitter van dat comité, gelet op de interpretatie *a contrario* van artikel 7, § 6, derde lid, van de collectieve arbeidsovereenkomst, de bescherming voor geïntimeerde dan evenwel van kracht bleef; dat partijen overigens de betwisting ter zake niet als afgehandeld hebben beschouwd, aangezien zij bij vrijwillige verschijning de zaak voor de Arbeidsrechtbank te Turnhout aanhangig hebben gemaakt; dat bij vonnis van 3 mei 1976 de arbeidsrechtbank zich ter zake onbevoegd heeft verklaard; dat weliswaar die procedure, om voor recht te horen zeggen dat hij vakbondsafgevaardigde was in het bedrijf van appellante, door geïntimeerde persoonlijk werd gevoerd, terwijl, luidens artikel 7, § 1, van de collectieve arbeidsovereenkomst, het initiatief tot de installatie van een vakbondsafgevaardigde bij de vakorganisatie berust; dat uit voorgelegde briefwisseling evenwel voldoende tot uiting is gekomen dat deze door geïntimeerde voor de Arbeidsrechtbank te Turnhout gevoerde procedure geruggesteund werd door het Verbond van de Christelijke Vakverenigingen van het arrondissement Turnhout en door de Christelijke Centrale voor Hout en Bouw; dat er in de gegeven omstandigheden geen sprake is geweest van een intrekking van de kandidatuur van geïntimeerde, te meer daar na voormeld vonnis van de Arbeidsrechtbank te Turnhout van 3 mei 1976 de Christelijke Centrale voor Hout en Bouw de zaak opnieuw aanhangig maakte bij het Paritair Comité voor het Bouwbedrijf; dat op 2 december 1976 dit comité in algemene zin heeft vastgesteld dat het bestaan

van familiebanden tussen een werkgever en een vakbondsafgevaardigde geen bezwaar uitmaakt voor de uitoefening door deze laatste van zijn mandaat in het kader van voormelde collectieve arbeidsovereenkomst;

Overwegende dat het feit dat een plaatsvervanger van geïntimeerde op de vergaderingen van appellante met de vakbondsdelegaties verschenen is, evenmin betekent dat de Christelijke Centrale voor Hout en Bouw de kandidatuur van geïntimeerde als afgevaardigde ingetrokken had; dat, in de gegeven omstandigheden, die vakorganisatie niets anders kon doen dan een plaatsvervanger van geïntimeerde naar de vergaderingen zenden;

Overwegende dat dan ook dient aanvaard te worden dat geïntimeerde op het ogenblik dat hij ontslagen werd (20 oktober 1976) nog steeds de bescherming genoot van kandidaat-vakbondsafgevaardigde; dat appellante overigens in een aanvullende conclusie in eerste aanleg toegegeven heeft dat geïntimeerde op het ogenblik van het ontslag «kandidaat-vakbondsafgevaardigde» was;

Overwegende dat de eerste rechter dan ook terecht de gevorderde beschermingsvergoeding ten belope van 1.185.288 fr. heeft toegekend op basis van de artikelen 7, 15 tot en met 19 van de collectieve arbeidsovereenkomst van 15 juli 1971;

(...)

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

1e KAMER — 7 DECEMBER 1981

Voorzitter: de h. Wauters

Rechters: de hh. Claesen en Van Damme

Advocaten: mrs Van Dorpe en Bekaert

Geneeskunst — Ziekte- en invaliditeitsverzekering — «Niet-verbonden» geneesheer — Honorarium — Criteria — Medische plichtenleer — Door de nomenclatuur bepaalde vergoedingstarieven — Voorkeur van patiënt, om louter persoonlijke redenen, voor eenpersoonskamer in ziekenhuis.

Voor het bepalen van het honorarium van een «niet-verbonden» geneesheer dient rekening te worden gehouden met de geldende regels van de medische plichtenleer (zie art. 15 K.B. nr. 78 van 10 november 1967), waarvoor als criteria onder meer in aanmerking komen, het belang van de geleverde prestaties, de bewezen diensten, de bekendheid als geneesheer, de economische toestand van de patiënt.

Wanneer de patiënt onderworpen is aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, dient voor de bepaling van het honorarium van de geneesheer rekening te worden gehouden met de door de nomenclatuur vastgestelde vergoedingstarieven, waarvan slechts mag worden afgeweken zo de behandelende geneesheer bewijst dat als gevolg van zeer speciale omstandigheden de door de nomenclatuur vastgestelde vergoedingen ontoereikend zijn om de door hem geleverde prestaties te vergoeden.

Wanneer een patiënt om louter persoonlijke redenen, wellicht omwille van het aanvullend comfort, een eenpersoonskamer in een ziekenhuis heeft verkozen, dient te wor-

den aangenomen dat hij een zekere materiële welstand geniet. In die omstandigheden mag de geneesheer dan ook, bij de bepaling van zijn honorarium, met deze welstand rekening houden.

Z. t/ De V. en W.

Bijzonderste gegevens van de zaak

In maart 1977 diende eerste verweerster in hoger beroep een heilkundige bewerking te ondergaan en zij werd hiervoor opgenomen in het ziekenhuis te X. Voor zijn tussenkomst ter zake als anesthesist heeft eiser in hoger beroep aan eerste verweerster in hoger beroep een declaratie gemaakt voor een bedrag van 6.350 frank.

Op 9 juni 1977 heeft eerste verweerster in hoger beroep, op rekening van eiser in hoger beroep, een bedrag gestort van 3.372 frank, doch eiser in hoger beroep heeft dit bedrag op 21 juni 1977 teruggestort en bij aangetekend schrijven van dezelfde datum liet hij weten dat hij deze gedeeltelijke betaling niet kon aanvaarden. Hij drong aan op een volledige betaling van het door hem vastgesteld honorarium.

Bij aangetekende brieven van 24 en 30 juni 1977 rechtvaardigde eerste verweerster in hoger beroep haar betaling, waarmee eiser in hoger beroep niet akkoord kon gaan, zoals blijkt uit zijn aangetekend schrijven van 27 juni 1977.

Eiser voerde aan dat hij, als niet-verbonden geneesheer, voor de geneeskundige verzorging van eerste verweerster in hoger beroep, die zonder medische noodzakelijkheid in een eenpersoonskamer verzorgd werd, vrij is zijn honorarium te bepalen, zodat hij meent gerechtigd te zijn op het bedrag van 6.350 frank. Zijn oorspronkelijke vordering strekte er dan ook toe verweerders in hoger beroep hoofdelijk te zien veroordelen tot betaling van een bedrag van 6.350 frank, met de gerechtelijke interesten en de gedingkosten.

Voor de eerste rechter stelden verweerders in hoger beroep dat de zogenaamde vrijheid van de geneesheer om zijn honorarium te bepalen, beperkt is en dat het door eerste verweerster in hoger beroep gestort bedrag van 3.372 frank ruim voldoende was als normaal honorarium voor de geneeskundige prestaties door eiser in hoger beroep toegediend.

(...)

Na te hebben vastgesteld dat door eerste verweerster in hoger beroep op 9 juni 1977 een bedrag van 3.372 frank werd betaald, d.i. méér dan het in de nomenclatuur bepaalde honorarium, oordeelde de eerste rechter dat eiser in hoger beroep zelf de gedingkosten diende te dragen. Verweerders in hoger beroep werden hoofdelijk veroordeeld tot betaling aan eiser in hoger beroep van een bedrag van 3.026 frank.

(...)

Het hoofdberoep

Omtrent de precieze omstandigheden waarin eerste verweerster in hoger beroep een beroep diende te doen op de medische tussenkomst van eiser in hoger beroep, als anesthesist, kan uit de gegevens in de dossiers van partijen ten hoogste vermoed worden dat eiser in hoger beroep om zijn tussenkomst verzocht werd door de geneesheer die ten slotte de heilkundige bewerking heeft uitgevoerd.

Partijen hebben tijdens de procedure het probleem niet aangeraakt of de mogelijkheid van vrije keuze van de geneesheer al dan niet invloed heeft op de bepaling van de hoegrootheid van het verschuldigd honorarium.

Het wordt door partijen niet betwist dat eiser in hoger beroep niet toegetreden is tot het akkoord van 14 januari 1970, en als geneesheer derhalve ressorteert onder de categorie van de «niet-verbonden» geneesheren, die hun honorarium vrij kunnen bepalen, evenwel rekening houdend met de geldende regelen van hun plichtenleer, en dit conform de bepalingen van artikel 15 van het K.B. nr. 78 van 10 november 1967.

Voormeld artikel 15 bepaalt onder meer, in het principiële vlak, dat de geneesheren recht hebben, met eerbiediging van de regelen van de plichtenleer, op honoraria of forfaitaire bezoldigingen voor de door hen verleende verstrekkingen en dat, onverminderd de toepassing van de bedragen die eventueel vastgesteld zijn door of krachtens de wet of voorzien bij statuten of overeenkomsten waartoe de beoefenaars zijn toegetreden, dezen vrij het bedrag van hun honoraria bepalen, onder voorbehoud — in geval van betwisting — van de Orde van Geneesheren waaronder zij ressorteren of van de rechtbank (zie artikel 15, eerste en tweede lid, K.B. nr. 78 van 10 november 1967; cf. Ryckmans en Meert, *Les droits et obligations des médecins*, uitg. 1971, nrs. 277 e.v.)

Het is dan ook duidelijk dat in het onderhavig geval, rekening houdend met voormelde beginselen, de gewone criteria m.b.t. het bepalen van het honorarium dienen te worden gehanteerd, zoals daar zijn: het belang van de geleverde prestatie(s); de bewezen dienst(en); de bekendheid als geneesheer; de economische toestand van de patiënt. Deze criteria zijn tevens terug te vinden in de plichtenleer van de geneesheer.

Eiser in hoger beroep heeft dienaangaande gesteld dat voor hem, als niet-verbonden geneesheer, de bepaling van zijn honorarium als dusdanig geen verband houdt met de zogenaamde nomenclatuurtarieven die de basis zijn voor uitkering aan de verzekerden door de verzekeringsorganismen, dit binnen bepaalde voorwaarden, en waaraan de verbonden geneesheren wel gehouden zijn, behoudens de bij de wet gestelde uitzonderingen (zie o.a. het aanvullend akkoord van 14 september 1973, het Nationaal Akkoord van 14 januari 1970).

Met eiser in hoger beroep kan inderdaad aanvaard worden dat de redenering die door de eerste rechter gevolgd werd, hierop neerkomt dat, zo de patiënt onderworpen is aan de verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, wel rekening gehouden dient te worden met de vergoedingstarieven voor de honoraria, zoals bepaald door de nomenclatuur, waarvan slechts afgeweken mag worden zo de behandelende geneesheer zou bewijzen dat als gevolg van zeer speciale omstandigheden, de door de nomenclatuur vastgestelde vergoedingen ontoereikend zijn om de door hem geleverde prestaties te vergoeden.

Voormelde redenering houdt evenwel geenszins in, zoals eiser in hoger beroep ten onrechte stelt, dat de eerste rechter zou geoordeeld hebben dat de niet-verbonden geneesheer gehouden is aan de nomenclatuurtarieven, waarvan hij slechts in uitzonderlijke omstandigheden mag afwijken. Uit de door de eerste rechter gevolgde redenering moet veeleer worden aangenomen, zoals verweerders in hoger beroep te-

recht opmerken, dat hij de tarieven, bepaald in de nomenclatuur, als richtlijn heeft genomen tot begroting van het honorarium. Trouwens, sub litt. K, §§ 4 en 5, van het akkoord van 14 januari 1970, is bepaald dat voor de geneesheren die tot het akkoord (of de akkoorden) zijn toegetreden, de tarieven bepaald in diezelfde akkoorden niet in alle omstandigheden toepasselijk zijn, in het bijzonder wat de geneesheren-specialisten betreft, wanneer door de zieke een «bijzondere eis» wordt gesteld, zijnde onder meer de opname in een eenpersoonskamer om louter persoonlijke gemakredenen (cf. Ryckmans en Meert, *op. cit.*, nr. 441, I, B, 1°). Voormelde bepalingen houden dus in dat de verbonden geneesheren in bepaalde omstandigheden, van de nomenclatuurtarieven mogen afwijken. A fortiori vinden deze bepalingen hun toepassing, wanneer het om niet-verbonden geneesheren gaat.

Rekening houdende met alle beginselen hierboven gesteld, dient dan ook besloten te worden dat de begroting van het honorarium van eiser in hoger beroep, als niet-verbonden geneesheer, dient te geschieden aan de hand van de gewone criteria, zoals hierboven reeds omschreven en zoals aangenomen in zijn plichtenleer.

Het staat vast dat eerste verweerster in hoger beroep werd opgenomen in een eenpersoonskamer. Uit het schrijven van 27 juni 1977 van eiser in hoger beroep aan eerste verweerster in hoger beroep, moet blijken dat hij in werkelijkheid zijn honorarium heeft begroot, rekening houdend met het feit dat eerste verweerster in hoger beroep werd opgenomen in een eenpersoonskamer. In dit schrijven is er verder geen sprake van enige specifieke en speciale prestaties.

Eerste verweerster in hoger beroep heeft geen precieze gegevens verstrekt waaruit afgeleid zou kunnen worden dat de opname in een eenpersoonskamer om medische redenen noodzakelijk was. Uit het schrijven van de Orde der Geneesheren van de provincie West-Vlaanderen van 24 maart 1978 blijkt dat deze opname in een eenpersoonskamer medisch niet noodzakelijk was. Er mag derhalve besloten worden dat eerste verweerster in hoger beroep om louter persoonlijke redenen, wellicht gemakredenen omwille van aanvullend comfort, een eenpersoonskamer heeft verkozen.

Het staat vast dat de ligdagprijs in een eenpersoonskamer duurder is. Er moet dan ook aangenomen worden dat eerste verweerster in hoger beroep, door haar voorkeur te geven aan een eenpersoonskamer, een zekere materiële welstand geniet. Welnu, in deze omstandigheden mocht eiser in hoger beroep dan ook, bij de bepaling van zijn honorarium, met deze welstand rekening houden.

Eiser in hoger beroep verantwoordt door deze reden alleen geenszins dat hij gerechtigd is om het dubbel aan te rekenen van hetgeen normaal voorzien wordt in de nomenclatuur, die ter zake als richtlijn genomen mag worden. Waar hij stelt dat hij daartoe wel gerechtigd is, en hij daaraan toevoegt dat hij voor de eerste rechter aangeboden had, voor zoveel nodig, een beschrijving te geven van de geneeskundige prestaties die hij als anesthesist verrichtte, herhaalt hij dit aanbod niet in de onderhavige beroepsprocedure. Dit aanbod is ter zake immers weinig dienend, nu blijkt dat eiser in hoger beroep, vóór alle geding, in werkelijkheid een hoger honorarium heeft aangerekend op basis van het feit dat eerste verweerster in hoger beroep wenste verzorgd te

worden in een eenpersoonskamer.

De prestaties van eiser in hoger beroep, als anesthesist, en die buiten de ziekenkamer geschieden, worden niet verzwaaard noch frequenter omdat het een eenpersoonskamerpatiënt betreft. In zijn schrijven van 27 juni 1977 heeft hij immers niet de minste melding gemaakt van speciale medische prestaties die het door hem gevraagde honorarium dienden te rechtvaardigen.

In die omstandigheden is de rechtbank dan ook van oordeel dat, rekening houdend met alle gegevens in de dossiers van partijen en met de beginselen in dit vonnis gesteld, dat in het onderhavige geval het honorarium van eiser in hoger beroep op billijke en rechtvaardige wijze bepaald dient te worden op een bedrag van 4.500 frank. Het ingestelde hoger beroep is dan ook slechts in die mate gegrond.

(...)

NOOT—Zie hierover: H. Anrys, «Les honoraires médicaux», *J.T.*, 1971, 125-128; R. Kruithof, noot bij Vred. Antwerpen, 15 april 1980, *VI. T. Gez.*, 1981, nr. 5, blz. 36-37; zie en vergelijk: Rb. Neufchâteau, 20 maart 1967, *Jur. Liège*, 1967-68, 62; Rb. Brugge, 10 april 1974, *R.W.*, 1974-75, 2394; Vred. Tielt, 6 december 1971, *R.W.*, 1971-72, 1159; Vred. Oostrozebeke, 2 oktober 1973, *R.W.*, 1974-75, 2399, met noot; Vred. Antwerpen, 15 april 1980, *VI. T. Gez.*, 1981, nr. 5, blz. 35.

ARBEIDSRECHTBANK TE ANTWERPEN

2e KAMER — 16 FEBRUARI 1982

Voorzitter: de h. D'Halleweyn

Rechters in sociale zaken: de hh. Grimbers en Van Houtven

Advocaten: mrs. Bastaens en Stappers

Arbeidsovereenkomst — Arbeidsgeneesheren — Opzegging door werkgever — Verplichte naleving van de wettelijke bijzondere procedure — Arbeidsgeneesheer niet akkoord met opzegging — Bijzondere ontslagvergoeding — Geen cumulatie met opzeggingsvergoeding.

De werkgever, die een arbeidsgeneesheer opzegt zonder hierbij de bijzondere wettelijke procedure na te leven, is de bijzondere ontslagvergoeding verschuldigd.

Uit een brief van de arbeidsgeneesheer, waarin deze wenst te vernemen van de werkgever of de genoten vakantieperiode de opzeggingstermijn niet dient te verlengen, en uit het feit dat hij tijdens de opzeggingstermijn vrijaf neemt om een nieuwe baan te zoeken, kan niet worden afgeleid dat hij heeft ingestemd met de opzegging.

Naast de bijzondere ontslagvergoeding is de werkgever alleen nog een opzeggingsvergoeding verschuldigd in de mate dat het bedrag van de opzeggingsvergoeding het bedrag van de bijzondere ontslagvergoeding overtreft.

D. t/ V.Z.W. I.

Overwegende dat niet betwist wordt dat aanlegster op 7 november 1977 als arbeidsgeneesheer in dienst trad van verweerster en dat verweerster bij haar brief van 7 maart 1980

aanlegster opzegde met een opzeggingstermijn die op 1 april 1980 inging, om op 30 september 1980 te eindigen; dat aanlegster op 19 september 1980 verweerster verzocht rekening te houden met de schorsing van de opzeggingstermijn wegens haar vakantieperiode en zulks ten belope van een maand; dat verweerster, bij haar brief van 23 september 1980 aan aanlegster antwoordde dat hiermede rekening zou worden gehouden, derwijze dat de oorspronkelijk aangekondigde einddatum van de opzeggingstermijn tot 31 oktober 1980 zou verdaagd worden;

Bijzondere beschermingsvergoeding

Overwegende dat aanlegster betoogt dat zij als arbeidsgeneesheer onder de toepassing viel van de wet van 28 december 1977 tot bescherming van de arbeidsgeneesheren; dat verweerster, naar aanleiding van het ontslag van aanlegster naliet de procedure in acht te nemen bepaald bij de artikelen 1 tot en met 5 van bedoelde wet; dat verweerster derhalve tot uitkering van de bij artikel 5 bedoelde vergoeding gehouden is; dat aanlegster nooit van dit recht heeft afgezien; dat het jaarloon van aanlegster bedroeg: 73.530 fr. x 12,85 = 944.860 fr.; dat de door verweerster verschuldigde vergoeding derhalve 2 x 944.860 fr. = 1.889.721 fr. beliep;

Overwegende dat verweerster hiertegen aanvoert dat aanlegster de haar betekende opzegging heeft aanvaard en zulks op een dubbele wijze: 1. zij verzocht verweerster bij haar brief van september 1980 om de gegeven opzegging te verlengen in verhouding tot de door haar genoten vakantieperiode;

2. tijdens bedoelde opzeggingstermijn heeft zij haar verlofdagen voor het zoeken van een nieuwe betrekking genomen; dat zij aldus impliciet de mogelijkheid tot opzegging erkende en aanvaardde; dat het aan partijen vrijstond bij onderling akkoord tot de beëindiging van de arbeidsovereenkomst te beslissen (*R. Blanpain, R.W.*, 1977-78, 2580); dat de desbetreffende wetgeving verband houdt met de contractuele relatie tussen partijen, waarover dezen meester blijven; dat de eventuele nietigheid van de handeling van een dezer partijen kan worden gedekt door de andere partij; dat het door aanlegster uitgedrukte voorbehoud van al haar rechten als een loutere stijlclausule dient te worden beschouwd; dat de door aanlegster gevorderde vergoeding aldus niet door verweerster verschuldigd is; dat de vergoeding overigens hoogstens 75.530 fr. x 12 = 882.360 fr. x 2 = 1.764.720 fr. kan belopen;

Overwegende dat de door partijen ontwikkelde argumenten aanleiding geven tot de volgende beoordeling:

1. Er wordt niet betwist dat aanlegster in haar hoedanigheid van arbeidsgeneesheer in principe onder de toepassing van de wet van 28 december 1977 ressorteerde.

2. Ingevolge die wet was verweerster, wanneer zij het voornemen had de tussen partijen gesloten overeenkomst te beëindigen, ertoe verplicht de bij de wet bedoelde procedure na te leven.

3. Verweerster bewijst niet de bepalingen van artikel 5 nageleefd te hebben.

4. Ingevolge artikel 6 was zij derhalve in principe ertoe gehouden de erin bedoelde vergoeding aan aanlegster uit te keren.

5. De argumenten waarop verweerster zich beroept om te stellen dat aanlegster met de haar betekende opzegging akkoord geweest zou zijn, komen niet overtuigend voor en wel om de volgende redenen:

A. Wat het op 19 sept. 1980 ter post aangetekend schrijven van aanlegster betreft :

(...)

B. Wat het gebruik betreft, dat aanlegster maakte van vrije dagen tijdens de opzeggingstermijn.

In het licht van wat hierboven reeds werd overwogen, kan ook uit deze omstandigheid niet afgeleid worden dat aanlegster zich met de verbreking van haar arbeidsovereenkomst akkoord zou hebben verklaard en van haar uit de wet van 28 december 1977 voortvloeiende rechten zou hebben afgezien.

6. Verweerster kan zich in elk geval niet op de loutere niet-naleving van bovenvermelde wet beroepen, om tot de niet-toepasselijkheid ervan te besluiten.

7. Artikel 6 van bedoelde wet legt aan de werkgever de uitkering op van de erin bedoelde vergoeding wanneer betrokkene de overeenkomst beëindigt zonder naleving van de bepalingen van artikel 5.

8. Tijdens de voorbereiding van deze wet verklaarde de verslaggever van de Senaat betreffende de draagwijdte van artikel 5 onder meer wat volgt : «Dit artikel is zeer belangrijk, omdat hierdoor een arbeidsgeneesheer niet kan worden ontslagen dan nadat de vastgestelde procedure is afgerond» (zittijd 1976-77, 10 febr. 77, Doc. 509, 74/75 nr. 2, p. 4).

9. Ook uit dat artikel kan worden afgeleid dat de vergoeding verschuldigd is bij niet-naleving van de vastgestelde procedure.

10. Verweerster kan zich bezwaarlijk erop beroepen dat zij niet bekend zou geweest zijn met de hier toepasselijke wet, nu deze op het ogenblik van de opzegging reeds meer dan twee jaar van kracht was en de activiteit van verweerster uitgerekend juist in hoofdzaak met de tewerkstelling van arbeidsgeneesheren verband hield.

11. De bij artikel 6 bedoelde vergoeding dient overeen te stemmen met het «normale loon» van de betrokkene over een tijdvak, dat in casu twee jaar beliep.

12. Met de rechtspraak van het hoogste gerechtshof dient te worden aanvaard dat het begrip «loon» als zodanig ook het vakantiegeld omvat, zelfs voor de toepassing van de bepalingen die niet uitdrukkelijk naar de krachtens de arbeidsovereenkomst verworven voordelen verwijzen (Cass., 10 maart 1975, *J.T.T.*, 1976, 239). De stelling van verweerster, luidens welke het dubbel vakantiegeld uit de berekening van het jaarloon van de bediende zou dienen te worden geweerd, komt des te minder overtuigend voor, waar verweerster de integratie van het enkel vakantiegeld als zodanig niet betwist (hoewel in bedoelde thesis dit voordeel, ingevolge de schorsende uitwerking van de vakantieperiode, uit het jaarloon geabstraheerd zou dienen te worden). Er bestaat echter geen grond om ter zake enig onderscheid te maken tussen het enkel en het dubbel vakantiegeld.

13. Besluit : De vordering is om alle hierboven aangehaalde redenen gegrond.

(...)

Aanvullende verbrekingsvergoeding

Overwegende dat aanlegster betoogt dat zij aanspraak had op de naleving van een opzeggingstermijn van dertien maanden; dat verweerster slechts een opzeggingstermijn van zes maanden in acht nam; dat zij derhalve aan aanleg-

ster nog een aanvullende verbrekingsvergoeding van 586.768 fr. verschuldigd blijft ;

Overwegende dat verweerster terecht dit punt van de vordering betwist; dat hierboven inderdaad werd vastgesteld dat aanlegster aanspraak heeft op de uitkering van de vergoeding, bedoeld bij artikel 6 van de wet van 28 december 1977; dat ingevolge die bepaling, de bediende enkel aanspraak heeft op de toevoeging, bij deze vergoeding, van die bedoeld bij artikel 39 van de wet van 3 juli 1978, in de mate dat het bedrag van deze laatste «hoger» zou zijn dan dat van de vergoeding, bedoeld bij artikel 6 van de wet van 28 december 1977; dat zulks in casu niet het geval is ;

(...)

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (2e Kamer), 2 februari 1982

Ziekte- en invaliditeitsverzekering — Vaststelling van overtreding — Bevoegdheid van geneesheer-inspecteur.

Aan verweerder was ten laste gelegd dat hij, als geneesheer, met overtreding van art. 104 van de wet van 9 augustus 1963, de geneesheer-inspecteur bij de Dienst voor Geneeskundige Controle, bedoeld in art. 85 en optredende binnen het kader van zijn controleopdracht omschreven in art. 81, bij de uitoefening van zijn taak heeft gehinderd. Het bestreden vonnis (Corr. Dendermonde, 22 juni 1981) spreekt verweerder vrij op grond dat, bij ontstentenis van de vaststelling van de procedure bedoeld bij art. 79, eerste lid, 3°, van de wet van 9 augustus 1963, als gewijzigd bij art. 154 van de wet van 22 december 1977, de geneesheer-inspecteur niet gerechtigd is uit eigen beweging een onderzoek in te stellen. Het tegen die beslissing door de arbeidsauditeur aangevoerde middel is gegrond :

«Overwegende dat blijkens het bepaalde in de artikelen 80, eerste en derde lid, 81 en 102, eerste lid, van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, als respectievelijk gewijzigd bij de wetten van 27 juni 1969 en 7 juli 1976, de geneesheren-inspecteurs van de Dienst voor Geneeskundige Controle, binnen het kader van hun controleopdracht, de bevoegdheid bezitten om uit eigen beweging de overtredingen van de wets- en verordeningbepalingen betreffende de verzekering voor geneeskundige verzorging of de uitkeringsverzekering op te sporen en vast te stellen ;

«Overwegende dat artikel 79, eerste lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij de wet van 22 december 1977, bepaalt : «Het comité van de Dienst voor Geneeskundige Controle is ermee belast : 3° de procedure te bepalen volgens welke de onderzoeken, bedoeld bij artikel 80, derde lid, worden ingesteld en uitgevoerd en hierop tevens toezicht uit te oefenen» ;

Dat uit deze bepaling niet voortvloeit dat, bij ontstentenis van een door het comité vastgestelde procedure, de

geneesheren-inspecteurs de vorenbedoelde wettelijke bevoegdheid niet vermogen uit te oefenen.»

(Voorzitter: de h. Châtel — Raadsheer-rapporteur: de h. Rauws — Advocaat-generaal: de h. Tillekaerts — In de zaak: Arbeidsauditeur te Dendermonde t/ D.)

Hof van Cassatie (2e Kamer), 16 februari 1982

Wegverkeer — Aardeweg — Begrip.

Het cassatieberoep tegen een vonnis van Corr. Antwerpen, 12 november 1981, wordt op de volgende gronden verwerpen:

«Overwegende dat de rechter, alvorens te kunnen beslissen dat een weg een aardeweg is in de zin van artikel 2.6 van het Wegverkeersreglement, moet nagaan of de weg een openbare weg is die breder is dan een pad en die niet voor het voertuigenverkeer in het algemeen is ingericht; dat dit laatste kenmerk de aard zelf van de weg betreft en geen betrekking heeft op de relatie van de weg tot andere wegen in de omgeving;

‘Overwegende dat het vonnis de motivering van het beroepen vonnis overneemt; dat dit laatste vonnis onder meer zegt: «dat ter zake (eiser) een weg bereed waarvan de bovenzijde uit aarde bestond; (...) dat een openbare weg waarvan de bovenlaag niet uit aarde bestaat (...) niet als aardeweg in de zin van het Wegverkeersreglement kan worden beschouwd, zodat het feit dat ter zake de bovenlaag der Nachtegaaldreef uit aarde bestaat een zeer duidelijke aanwijzing vormt om te besluiten dat deze wel degelijk als aardeweg in de zin van de wegcode moet worden beschouwd»; dat het bestreden vonnis vermeldt: ‘dat beklagde aanvoert dat het hier om een gewone openbare weg met rijbaan zou gaan; dat echter de verbalisanten ter plaatse van het ongeval vaststelden dat de Nachtegaaldreef een openbare weg is, waarvan de bedekking uit aarde bestaat; dat deze weg 2,80 meter breed is, terwijl de Kievitslaan een zwarte bestrating heeft en 4 meter breed is; dat de weg, met slechts een breedte van 2,80 meter, bedekt met aarde, midden in een landelijke omgeving, niet kan worden beschouwd als ingericht voor het voertuigenverkeer in het algemeen, ook al is deze weg verhard en verstevigd met sintels’;

«Overwegende dat het vonnis, door die consideransen betreffende de aard van de weg, zijn beslissing dat het om een aardeweg in de zin van artikel 2.6 van het Wegverkeersreglement gaat, wettelijk verantwoordt en aldus tevens antwoordt op eisers bewering dat de plaatselijke situatie en het stratenplan aantoonen dat de weg, als secundaire weg, voor het verkeer in het algemeen was ingericht;

«Overwegende dat uit het vonnis niet blijkt dat het aanneemt dat de weg een verharde weg is; dat het integendeel zegt dat, ondanks een verharding en versteviging met sintels, de met aarde bedekte weg niet kan worden beschouwd als ingericht voor het voertuigenverkeer in het algemeen;

«Dat het middel niet kan worden aangenomen.»

(Voorzitter: de h. Châtel — Raadsheer-rapporteur: de h. Caenepeel — Eerste advocaat-generaal: de h. Charles — Advocaat: mr. Theunis — In de zaak: D. t/ N.V. A. en Van L.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 26 februari 1982

Verjaring — Stuiting — Vordering uit misdrijf — Erkenning van het recht door hem tegen wie de verjaring loopt — Stuit niet.

Het bestreden arrest (Hof Antwerpen, 4 maart 1981) wordt om de volgende redenen vernietigd:

«Overwegende dat het beroepen vonnis vaststelt dat eiser van 23 maart 1964 tot september 1970 in dienst was van een of meer verweerders en dat hij toegeeft toen onregelmatigheden te hebben gepleegd die aanleiding gaven tot een klacht wegens oplichting, valsheid in geschrifte en gebruik ervan; dat de rechtbank nog vaststelt dat op 19 december 1975 het onderzoek afgesloten werd door eiser buiten vervolging te stellen om de reden dat de feiten verjaard waren; dat het onderwerpelijk geding werd ingeleid door de dagvaarding van 8 april 1976;

«Overwegende dat het arrest deze uiteenzetting van de feitelijke omstandigheden overneemt en drie schuldbekentenissen ondertekend door eiser omschrijft;

«Overwegende dat het hof van beroep voorts oordeelt dat deze schuldbekentenissen gedateerd van 1 juli 1972, de verjaring van de burgerrechtelijke vorderingen hebben gestuit;

«Overwegende dat uit het voorgaande blijkt dat het hof van beroep aanneemt dat de misdrijven verjaard waren op het ogenblik van de dagvaarding, maar tevens beslist dat de schuldbekentenissen de burgerrechtelijke vordering hebben gestuit;

«Overwegende dat naar luid van artikel 2248 van het Burgerlijk Wetboek de erkenning van het recht van hem tegen wie de verjaring loopt, door de schuldenaar gedaan, de verjaring stuit; dat deze regel nochtans niet toepasselijk is wanneer, zoals ten deze door het arrest wordt aangenomen, de oorzaak van de vordering een misdrijf is; dat door het tegendeel te beslissen, het arrest de artikelen 2248 van het Burgerlijk Wetboek en 26 en 27 van de wet van 17 april 1878 schendt.»

(Voorzitter-rapporteur: de h. Janssens — Advocaat-generaal: de h. Krings — Advocaten: mrs. Delahaye en Dassesse — In de zaak S. t/ A.e.a.)

Vred. Brugge (3e kanton), 22 mei 1981

Handelshuur — Huurhernieuwing — Onderhuur — Herhaalde veroordelingen van onderhuurder (caféhouder) wegens nachtrumoer — Geen grond voor weigering van huurhernieuwing aan hoofdhuurder — Wel t.a.v. onderhuurder.

Eiseres, een brouwerij, is hoofdhuurster van een herberg die zij aan derde verweerder heeft onderverhuurd. Zij heeft de eigenaars, eerste en tweede verweerder, om huurhernieuwing verzocht. Toen zij van de eigenaars een afwijzend antwoord ontving, antwoordde zij, met aanhaling van de door de eigenaars aangevoerde redenen, eveneens afwijzend op het verzoek tot huurhernieuwing dat de onderhuurder aan haar had gericht. Binnen de voorgeschreven termijn van dertig dagen heeft eiseres niet alleen de eigenaars, maar ook

de onderhuurder gedagvaard. Deze heeft tijdig, bij conclusie, ten aanzien van eiseres aanspraak gemaakt op huurhernieuwing.

«2. Ten aanzien van de redenen, ingeroepen tot weigering van huurhernieuwing door de eigenaars, dienen wij eerst te onderzoeken of zij een grove tekortkoming inhouden van eiseres aan haar huurverplichtingen.

«Ten onrechte beroepen de eigenaars zich op de termen van artikel 16, I, 4°, waarin sprake is van de verantwoordelijkheid van de huurder voor 'de zijnen of zijn rechtverkrijgenden', daar deze termen enkel slaan op de 'waardevermindering van het onroerend goed, veroorzaakt door de huurder, de zijnen of zijn rechtverkrijgenden' als *vooraf* is uitgemaakt dat de huurder zelf grovelijk te kort is gekomen aan zijn huurverplichtingen.

«Alleen reeds uit de formulering der redenen van weigering tot huurhernieuwing door de eigenaars zelf, blijkt dit niet het geval te zijn, daar deze enkel gewagen van tekortkomingen van 'de huidige huurder', 'de huidige exploitant', aan zijn verplichtingen en de eigenaars, in hun afwijzing van huurhernieuwing, geen enkele grief inbrengen tegen eiseres zelf.

«In de concrete gegevens van de zaak stellen wij bovendien vast dat de eigenaars eiseres niet te gelegener tijd op de hoogte hebben gebracht van hun klachten ten opzichte van de onderhuurder, behalve wellicht in begin mei 1979, waarop eiseres onmiddellijk een uitvoerige aangetekende aanmaningsbrief, gedateerd 3 mei 1979, stuurde aan derde verweerder en een kopie ervan bezorgde aan de eigenaars. Sindsdien vernam eiseres niets meer van de eigenaars, zodat zij, niet ter plaatse zijnde (in tegenstelling met de eigenaars die boven het huurgoed wonen), mocht veronderstellen dat goed gevolg was gegeven aan haar aanmaning.

«Wij komen aldus tot het besluit dat de weigering van huurhernieuwing door de eigenaars ten opzichte van eiseres, op grond van artikel 16, I, 4°, niet gerechtvaardigd is, zodat eiseres gerechtigd is op huurhernieuwing, behoudens het recht, in dit geval toegekend aan de eigenaars om, overeenkomstig artikel 24, aanspraak te maken op andere voorwaarden of zich te beroepen op het aanbod van een derde binnen de termijn daartoe gesteld in dit wetsartikel.

«3. Ten aanzien van derde verweerder zijn de redenen tot weigering van huurhernieuwing door eiseres, zoals overgenomen uit de weigeringsbrief van de eigenaars, wel gerechtvaardigd, althans in zoverre deze de wijze van exploitatie betreffen.

«Daartoe is het voldoende vast te stellen dat derde verweerder reeds zevenmaal veroordeeld werd door de Politie-rechtbank te Brugge wegens 'nachtgerucht of nachtruomoer waardoor de rust van de inwoners verstoord kan worden' (artikel 561, 1°, van het Strafwetboek), wegens feiten gepleegd op 16 juli 1978, 10 december 1978, 21 april 1979, 15 juli 1979, 30 juli 1979, 30 december 1979 en 1 januari 1980, telkens *na* middernacht.

«In de overgelegde fotokopieën der strafdossiers lezen wij dat hij in het huurgoed luidruchtige muziek maakt met een stereoketen en 'het lawaai overdreven en duidelijk storend was voor de nachtrust van de omwonenden' — uiteraard des te meer voor de eigenaars, die boven het huurgoed wonen.

«Kenmerkend is dat derde verweerder telkens verklaarde aan de verbaliserende politie: 'In het vervolg zal ik erop

letten dat de muziek niet meer storend is', doch naliet daarvoor iets te doen, en zich telkens bij verstek liet veroordelen, alsof hij de hem opgelegde boeten aanzag voor een retributie voor een abonnement, recht gevend op doorlopend nachtruomoer.

«Dit herhaald nachtruomoer — waarvan te vermoeden is dat het zo goed als dagelijks voorkwam, gezien de talrijke veroordelingen — is des te storender, daar een deel van het huis, waarvan het huurgoed deel uitmaakt, bewoond is door de eigenaars, die, als gepensioneerden, terecht aanspraak maken op een behoorlijke rust (zelfs in acht genomen de exploitatie van de herberg onder hun appartement) en van wie niet te vermoeden is dat zij over voldoende middelen beschikken om hun woning elders te vestigen.

«Deze voortdurende handelwijze van derde verweerder is aan te merken als een grove tekortkoming aan zijn huurverplichtingen, door hem aangegaan ten opzichte van eiseres — des te meer daar het handelspand hem enkel als dranksluiterij in huur is gegeven en alles erop wijst dat hij ervan een soort discotheek heeft gemaakt, zoals bevestigd wordt in een proces-verbaal van vaststelling, uitgevoerd op verzoek van eerste verweerder door gerechtsdeurwaarder Michel V. op 7 maart 1980: 'Alle ramen (in de bijhorende feestzaal) zijn afgemaakt met isomo en alles werd in een donker bruine verf geschilderd'.

«Nu wij aannemen dat deze feiten alleen reeds afdoende zijn ter weigering van huurhernieuwing, is het overbodig te onderzoeken of dit ook het geval is voor de andere door de eigenaars voorgebrachte redenen van vergaande verwaarlozing van het huurgoed.

«Volledigheidshalve is op te merken dat niet kan worden ingegaan op het subsidiaire verzoek van derde verweerder om de huurhernieuwing slechts 'voorwaardelijk' af te wijzen voor een termijn van een à drie maanden en deze zou komen te vervallen indien hij binnen die termijn zorg zou dragen voor het aanbrengen van een behoorlijke isolatie.

«In de wetgeving op de handelshuurovereenkomsten is alleen ofwel in toekenning ofwel in afwijzing van de huurhernieuwing voorzien, zodat een dergelijke vordering elke wettelijke grond mist.»

(Rechter : de h. De Ketelaere — Advocaten : mrs. Chevalier loco Soete, Debucquoy en Geerts — In de zaak : B.V. Brouwerijen A. t/ N. e.a.)

Vred. Aalst (2e Kanton), 30 april 1982

Huwelijk — Voorlopige dringende maatregelen — Opdracht aan notaris om een inventaris op te maken van de roerende goederen van de gemeenschap en van de activa en passiva, alsmede van de activa en passiva van een P.V.B.A. — Machtiging aan de verweerder om verder de exploitatie van de P.V.B.A. te verzekeren.

Ingevolge art. 223 B.W. beveelt de vrederechter de volgende maatregelen :

«Bij beschikking geldende voor een termijn van een jaar te rekenen vanaf heden :

«Machtiging beide partijen om afzonderlijk te verblijven, eiseres op het adres te D., en verweerder op een door hem nader te bepalen adres ;

«Zeggen dat verweerder gehouden is de woning te D., te verlaten binnen een maand van heden, met recht voor eiseres om verweerder te laten uitdrijven bij rechtsmacht, indien hij zulks niet vrijwillig zou doen binnen de gestelde termijn;

«Leggen aan beide partijen verbod op om, wanneer zij elk afzonderlijk zullen wonen, elkanders woning nog te betreden op straffe van uitdrijving bij rechtsmacht;

«Machtigen verweerder om buiten en boven zijn persoonlijke klederen, linnen en voorwerpen voor persoonlijk gebruik, zich voorlopig in het bezit te stellen van de volgende lichamelijke roerende goederen der gemeenschap: een bureau met stoel, de volgende antiekvoorwerpen: Spaanse kader, twee miniatuur schilderijen en een antiek eetservies;

«Stellen eiseres voorlopig in het bezit van de overige lichamelijke roerende voorwerpen der gemeenschap, welke zich in de echtelijke woning bevinden;

«Zeggen dat er na opstellen van een notariële inventaris eventueel aanleiding zal bestaan tot herziening van de beschikking voor wat de voorlopige toewijzing der lichamelijke roerende goederen der gemeenschap betreft;

«Stellen aan de heer notaris V., met als opdracht ten verzoeken van de meest gerede partij getrouwe inventaris op te maken van de lichamelijke roerende goederen der gemeenschap, alsmede van alle activa en passiva dezer, daarin begrepen de goederen en schulden van de leurhandel; geven bovendien aan voormelde notaris opdracht om te dier gelegenheid ook de activa en passiva van de P.V.B.A. W. te inventariseren; zeggen dat voormelde notaris een akkoord tussen partijen zal trachten tot stand te brengen voor wat betreft de voorlopige verdeling der lichamelijke roerende goederen;

«Zeggen voor zoveel nodig dat verweerder verder voor eigen rekening de exploitatie van de P.V.B.A. W. zal mogen verzekeren.

«Zeggen dat beide partijen de markten die ze thans bedienen verder voor eigen rekening zullen mogen blijven uitbaten.

«Zeggen voor recht dat aanlegster verder alleen gebruik zal mogen maken van de camionette Toyota met nummerplaat BUB 292 en de personenwagen BMW met nummerplaat DYJ 192, en verweerder alleen gebruik zal mogen maken van de camionette Toyota met aanhangwagen met nummerplaat AHA 293 en de personenwagen BMW met nummerplaat EAB 263.

«Zeggen voor recht dat iedere partij voor de helft zal gehouden zijn tot betaling van de schulden ten opzichte van iedere schuldeiser, dit natuurlijk onder voorbehoud der rechten van de derden-schuldeisers.»

(Rechter: de h. Moreels — Advocaten: mrs. Devos en Van Eckenrode — In de zaak: C. t/ B.)

NOOT—In casu was op de aandelen van de P.V.B.A. in kwestie ingeschreven door de man, gehuwd onder het stelsel van de gemeenschap van aanwinsten, en door een derde, respectievelijk voor tweehonderd en voor vijftig aandelen: samen dus tweehonderdvijftig deelbewijzen. Bij beslissing van de buitengewone algemene vergadering van deze P.V.B.A., was de echtgenote van de voormelde voornaamste aandeelhouder, met eenparigheid der stemmen, be-

noemd tot zaakvoerder, voor het leven gedurende of voor de duur van de vennootschap.

Men ziet niet in hoe voorlopige dringende maatregelen, bevolen door de vrederechter binnen het kader van een procedure op grond van artikel 223 B.W., betrekking kunnen hebben op het vermogen van een vennootschap — zelfs al betreft het slechts een boedelbeschrijving —, of op het bestuur van een vennootschap en de bestemming van de eventuele winsten. Voorlopige dringende maatregelen hebben betrekking op de persoonlijke of gemeenschappelijke goederen of inkomsten van de echtgenoten, en eventueel dus ook op de aandelen in een vennootschap (zie bijv. Weyts, L., *Vennootschappen met echtgenoten*, Kluwer-Rechtswetenschappen, Antwerpen, 1980, blz. 216, nr. 235, en blz. 217, nr. 237), maar o.i. niet op het vermogen en het bestuur van de vennootschap. In geval van urgentie dient een echtgenoot desgewenst zijn toevlucht te nemen tot de gemeenrechtelijke procedure van het kort geding.

Carl De Busschere

EUROPEES RECHT

Overzicht van rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen

Zaak 91/81 — Commissie van de Europese Gemeenschappen/Italiaanse Republiek — *Niet-nakoming verdragsverplichtingen* — *Richtlijn inzake collectief ontslag* — 8 juni 1982

De Commissie van de Europese Gemeenschappen vraagt het Hof te verklaren dat de Italiaanse Republiek, door niet binnen de gestelde termijn de nodige bepalingen vast te stellen voor het volgen van richtlijn nr. 75/129 van de Raad betreffende de aanpassing van de wetgevingen van de Lid-Staten inzake collectief ontslag, de krachtens het Verdrag op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen.

In de considerans van de richtlijn wordt overwogen dat het dienstig is werknemers bij collectief ontslag meer bescherming te bieden, gezien de noodzaak van een evenwichtige sociaal-economische ontwikkeling in de Gemeenschap.

De richtlijn bepaalt het toepassingsgebied van het begrip «collectief ontslag», waarbij echter aan de Lid-Staten de keuze wordt gelaten tussen twee in de richtlijn vastgestelde criteria.

De richtlijn bevat een aantal voorschriften, bijvoorbeeld dat de werkgever verplicht is de vertegenwoordigers van de werknemers te raadplegen teneinde tot een akkoord te komen, dat hij verplicht is de bevoegde overheidsinstantie schriftelijk ervan in kennis te stellen, wanneer hij overweegt collectief ontslag te verlenen, etc.

Artikel 6 van de richtlijn verplicht de Lid-Staten binnen een termijn van twee jaar volgende op de kennisgeving van deze richtlijn de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke maatregelen voor het volgen van deze richtlijn in werking te doen treden.

De Italiaanse regering heeft opgemerkt dat, gezien het Italiaanse stelsel van bescherming bij ontslag als geheel, dat

enerzijds voortvloeit uit de in de Italiaanse wetgeving voorziene uitbreiding van het begrip individueel ontslag, die bepaald ten gunste van de werknemers is, uit specifieke regelingen inzake het collectief ontslag en uit de bepalingen van de collectieve overeenkomsten, dit stelsel voorwaarden biedt en procedures instelt, waarmee de doelstellingen van de richtlijn kunnen worden bereikt en die in verschillende opzichten verder gaan dan de daarin gestelde eisen.

De Italiaanse regering betwist echter niet dat in Italië in bepaalde sectoren, bijvoorbeeld de landbouw en de handel, geen regeling bestaat die zo volledig is als de richtlijn.

Hieruit volgt dat de ter zake in Italië geldende bepalingen niet toereikend zijn om te voldoen aan alle in de richtlijn gestelde eisen.

Het Hof verklaarde voor recht:

«Door niet binnen de gestelde termijn de nodige bepalingen vast te stellen voor de algehele naleving van richtlijn nr. 75/129 van de Raad van 17 februari 1975 betreffende de aanpassing van de wetgevingen van de Lid-Staten inzake collectief ontslag (PB 1975, L 48, blz. 29), is de Italiaanse Republiek de ingevolge het Verdrag op haar rustende verplichtingen niet nagekomen.»

Gev. zaken 206, 207, 209 en 210/80 — Orlandi e.a./Ministerie van Buitenlandse handel (prejudicieel) — *Vooruitbetaling bij invoer afhankelijk van borgstelling* — 9 juni 1982

Zaak 95/81 — Commissie/Italiaanse Republiek — *Vooruitbetaling van ingevoerde waar afhankelijk van borgstelling* — 9 juni 1982

Deze zaken betreffen de verenigbaarheid met het gemeenschapsrecht van de Italiaanse regeling waarin de vooruitbetaling van goederen die zullen worden ingevoerd, afhankelijk wordt gesteld van een borgstelling of een bankgarantie.

In de litigieuze bepalingen wordt deze waarborg of bankgarantie vastgesteld op 5 % van de tegenwaarde in lire van het verschuldigde bedrag; zij is vereist voor importen met een waarde van meer dan 10 miljoen lire.

Wanneer niet wordt aangetoond dat de invoer is geschied binnen de vastgestelde termijn — aanvankelijk vastgesteld op 30 dagen, later op 120 dagen vanaf de vooruitbetaling — verklaart de bevoegde instantie de waarborg geheel of gedeeltelijk verbeurd of gaat zij over tot inning van de bankgarantie.

In dit verband wordt onder de term «invoer» niet de feitelijke aankomst van de waren op Italiaans grondgebied verstaan, doch de invoer ten verbruik na het vervullen van de douaneformaliteiten. Betalingen worden beschouwd als «vooruitbetalingen», wanneer zij geschieden voordat de koper over de waar kan beschikken in die zin, dat hij de waar naar hun bestemming in Italië kan zenden.

In zaak 95/81 verzoekt de Commissie, daar zij van mening is dat deze regeling in strijd is met artikel 30 EEG-Verdrag, het Hof te verklaren dat de Italiaanse Republiek de krachtens het EEG-Verdrag op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen.

In de zaken 206, 207, 209 en 210/80 heeft het Tribunale civile di Roma, waarbij de gedingen tussen de Italiaanse importeurs en het Ministerie van Buitenlandse handel inza-

ke genoemde waarborgen of bankgaranties aanhangig zijn gemaakt, het Hof twee prejudiciële vragen gesteld.

Enerzijds wordt gevraagd of de bepalingen van het gemeenschapsrecht houdende verbod van maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve beperkingen in het intracommunautaire handelsverkeer in goederen, alsmede de bepalingen inzake de verplichtingen van de Lid-Staten inzake de wijze van betaling in het intracommunautaire handelsverkeer aldus moeten worden uitgelegd, dat zij ook omvatten het vereiste van een waarborg met de boven omschreven modaliteiten bij vooruitbetaling van uit andere Lid-Staten ingevoerde waren, en, anderzijds, of dezelfde uitlegging moet worden gegeven aan artikel 18 van verordening nr. 120/67 en aan artikel 2 van verordening nr. 827/68, wanneer het gaat om de in deze verordeningen bedoelde landbouwprodukten in geval van invoer in de Gemeenschap uit derde landen.

Na te hebben vastgesteld dat artikel 104 EEG-Verdrag op zich geen afwijkingen van de andere verdragsbepalingen, met inbegrip van artikel 30 EEG-Verdrag, toestaat, en dat artikel 106 EEG-Verdrag niet van toepassing is op de hierbedoelde Italiaanse regeling, onderzoekt het Hof de vraag of deze regeling in strijd met artikel 30 EEG-Verdrag is.

Zoals het Hof reeds herhaaldelijk heeft vastgesteld is voor het in artikel 30 EEG-Verdrag neergelegde verbod van maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve beperkingen voldoende dat bedoelde maatregelen het handelsverkeer tussen de Lid-Staten direct of indirect, daadwerkelijk of potentieel kunnen belemmeren.

Vastgesteld moet worden dat de hierbedoelde maatregelen, al zijn zij vastgesteld ter bestrijding van monetaire speculatie, geen bijzondere regeling voor het bereiken van dit doel bevatten, doch een algemene regeling betreffende alle intracommunautaire transacties waarbij sprake is van vooruitbetaling. Voor zover de Italiaanse regering daaronder ook betalingen laat vallen door middel van kredietbrieven, een wijze van financiering die doorgaans wordt gebruikt bij invoer van waren in bepaalde handelssectoren, doelt zij op een wijze van betaling die gebruikelijk is in het internationale handelsverkeer. De betrokken maatregelen raken zodoende niet slechts transacties van speculatieve aard, doch ook gewone handelstransacties, en leiden derhalve tot beperking van het vrije verkeer van goederen, daar zij importen moeilijker en duurder maken dan nationale transacties. Om deze redenen en voor zover zij deze gevolgen hebben, zijn de litigieuze maatregelen in strijd met artikel 30.

Met betrekking tot de opvatting van de Italiaanse regering dat bedoelde richtlijn uit hoofde van artikel 36 EEG-Verdrag gerechtvaardigd is om redenen ontleend aan de openbare orde, moet erop worden gewezen dat artikel 36 volgens vaste jurisprudentie eng moet worden uitgelegd en dat de daarin genoemde uitzonderingen niet kunnen worden uitgebreid tot andere gevallen dan die welke daarin limitatief zijn opgesomd, en dat artikel 36 bovendien slaat op gevallen die niet economisch van aard zijn.

Daarom verklaarde het Hof in zaak 95/81 voor recht dat «de Italiaanse Republiek, door van alle importeurs van goederen uit andere Lid-Staten het stellen van een waarborg of een bankgarantie ter hoogte van 5 % van de waarde der goederen te verlangen, wanneer de betaling vooruit wordt gedaan, terwijl onder de term 'vooruitbetaling' niet

slechts betalingen van speculatieve aard vallen, doch ook bij intracommunautaire transacties gebruikelijke wijzen van betaling, de krachtens de artikelen 30 en 36 EEG-Verdrag op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen.»

Met betrekking tot het handelsverkeer met derde landen, waarop de tweede vraag van de verwijzende rechter betrekking heeft, moet erop worden gewezen dat artikelen 18, lid 2, van verordening nr. 120/67 van de Raad, dat deel uitmaakt van titel II «Regeling van het handelsverkeer met derde landen» en artikel 2 van verordening nr. 827/68 van de Raad onder meer bepalen:

«behoudens andersluidende bepalingen van deze verordening of afwijkingen waartoe de Raad ... besluit, zijn in het handelsverkeer met derde landen verboden:

- de toepassing van enig douanerecht of enige heffing van gelijke werking;
- de toepassing van enige kwantitatieve beperking of maatregel van gelijke werking...»

Uit de stukken in het hoofdgeding blijkt dat bedoelde regeling voor de onderhavige zaken geen van dit verbod afwijkende bepalingen bevat en dat ook geen afwijking is besloten door de Raad.

Het Hof heeft reeds de gelegenheid gehad uitlegging te geven aan artikel 18 en 21 van verordening nr. 120/67, en wel in het arrest Variola van 1 oktober 1973 (zaak 34/73), waarin het overwoog «dat uit niets blijkt dat de uitdrukking 'heffing van gelijke werking' in de artikelen 18 en 21 van verordening nr. 120/67 anders zou moeten worden uitgelegd dan in de artikelen 9 en volgende van het Verdrag.»

Dezelfde overweging geldt ook voor de uitdrukking «maatregel van gelijke werking», die zowel in artikel 30 van het Verdrag als in de bovengenoemde artikelen van de verordeningen nrs. 120/67 en 827/68 wordt gebruikt.

Derhalve verklaarde het Hof in de zaken 206, 207, 209 en 210/80 voor recht:

«Het begrip maatregel van gelijke werking als een kwantitatieve beperking in artikel 30 EEG-Verdrag moet aldus worden opgevat, dat het van toepassing is op een nationale maatregel die van alle importeurs van waren uit de andere Lid-Staten verlangt dat zij een waarborg of een bankgarantie stellen ter hoogte van 5 % van de waarde der goederen, wanneer deze bij vooruitbetaling worden voldaan, terwijl de term 'vooruitbetaling' niet slechts op betalingen met een speculatief doel, doch ook op bij intracommunautaire transacties volkomen gebruikelijke wijzen van betaling doelt. Dit geldt ongeacht het tijdstip dat door de administratie van de Lid-Staat wordt beschouwd als het tijdstip waarop de import is geschied.

Het begrip maatregel van gelijke werking dat geldt voor de invoer van produkten die vallen onder de verordeningen nrs. 120/67 en 827/68 uit derde landen, heeft dezelfde betekenis als het wordt gebruikt voor het handelsverkeer tussen Lid-Staten.»

Zaak 58/81 — Commissie/Groothertog Luxemburg — *Niet-nakoming van verdragsverplichtingen — Gelijkheid van beloning* — 9 juni 1982

De Commissie vraagt het Hof vast te stellen dat het Groothertogdom Luxemburg, door niet binnen de in richtlijn nr. 75/117 betreffende het nader tot elkaar brengen van de wetgevingen der Lid-Staten inzake de toepassing van het

beginsel van gelijke beloning voor mannelijke en vrouwelijke werknemers, gestelde termijn de nodige maatregelen tot opheffing van discriminaties in de voorwaarden voor de toekenning van de kostwinnersvergoeding aan ambtenaren, de krachtens het EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet is nagekomen.

Het Groothertogdom Luxemburg heeft dit niet betwist, doch zich ertoe beperkt te verklaren dat de vertraging bij het nemen van de maatregelen die nodig zijn voor het volgen van bedoelde richtlijn enerzijds een gevolg was van de noodzaak een wettelijke regeling te treffen en anderzijds doordat voor de uitvoering van de richtlijn een onderzoek van de budgettaire gevolgen noodzakelijk was. Bovendien was het noodzakelijk de wettelijke regeling op het stuk van de arbeid te wijzigen, hetgeen besprekingen met de vertegenwoordigers van de ambtenaren vereiste.

Volgens vaste rechtspraak van het Hof kan een Lid-Staat zich niet beroepen op bepalingen, praktijken of omstandigheden in zijn interne rechtsorde ter rechtvaardiging van de niet-nakoming van uit communautaire richtlijnen voortvloeiende verplichtingen.

Het Hof verklaarde voor recht:

«Door niet binnen de in artikel 8, lid 1, van richtlijn nr. 75/117 van 10 februari 1975 voorgeschreven termijn de nodige maatregelen te treffen tot van de discriminaties in de voorwaarden voor toekenning van een kostwinnersvergoeding aan ambtenaren, is het Groothertogdom Luxemburg de krachtens het EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen niet nagekomen.»

Zaak 92/81 — A. Camera/Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) en Union nationale des mutualités socialistes (prejudicieel) — *Sociale zekerheid van migrerende werknemers — Invaliditeitspensioen* — 10 juni 1982

Het Belgische Hof van Cassatie heeft het Hof drie prejudiciële vragen gesteld inzake de uitlegging van 's Raads verordeningen nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers en nr. 4 strekkende tot uitvoering en aanvulling van de bepalingen van verordening nr. 3.

Deze vragen zijn gerezen in een cassatieberoep tegen een arrest van het Arbeidshof te Brussel, waarin Camera's verzoek om betaling van een invaliditeitspensioen door RIZIV werd afgewezen.

De prejudiciële vragen luiden als volgt:

«1. Wanneer een werknemer in een Lid-Staat van de Europese Gemeenschap in het genot is gesteld van de uitkering krachtens de ziekte- en invaliditeitsverzekering, en toestemming heeft gekregen in een andere Lid-Staat verblijf te houden ten einde zich aldaar te doen verzorgen en na het verstrijken van de vastgestelde termijn in die andere Lid-Staat is gebleven, en wel op onregelmatige wijze ingevolge de wettelijke regeling van de Staat van oorsprong en een tussen de twee Staten getroffen administratieve regeling welke krachtens de verordeningen (EEG) nrs. 3 en 4 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers van toepassing is gebleven, moet artikel 83 van genoemde verordening nr. 4 dan in die zin worden uitgelegd dat die bepaling niet slechts de datum vaststelt waarop een aangifte of een beroepsschrift geacht wordt bij de bevoegde autoriteit, de bevoegde instelling of het bevoegde orgaan te zijn inge-

diend ten einde daarvan kennis te nemen, doch ook bepaalt of een verzoek als regelmatig is te beschouwen, wanneer het gericht is tot een autoriteit, instelling of orgaan van een andere Lid-Staat dan die welks autoriteit, instelling of orgaan tot kennisneming ervan bevoegd is?

2. Zo ja, moet genoemde bepaling dan in die zin worden uitgelegd dat als geldig is te beschouwen een verzoek, ingediend als hiervoor omschreven, wanneer volgens de bewoordingen van de wettelijke regelingen van de Staat welks autoriteit bevoegd is, de eiser op onregelmatige wijze in de andere Staat verblijf hield?

3. Verzet in datzelfde geval artikel 10, lid 1, van verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers zich ertegen dat het verzekeringsorgaan van de Staat van oorsprong het beginsel van de territorialiteit der uitkeringen toepast, zoals voorzien in de nationale wettelijke regeling, in casu de Belgische wet van 9 augustus 1963, en haar artikel 70, lid 1?»

Het Hof beantwoordde de gestelde vragen als volgt:

«1. Artikel 83 van verordening nr. 4 van de Raad van 3 december 1958 moet worden uitgelegd in die zin, dat het indienen van een verzoek bij een autoriteit, instelling of orgaan van een andere Lid-Staat dan de Staat die de uitkering moet doen, dezelfde rechtskracht heeft alsof deze aanvraag rechtstreeks was ingediend bij de bevoegde instantie van laatstgenoemde Staat.

2. Het feit dat betrokkene naar de wetgeving van de betrokken Lid-Staat onrechtmatig is verbleven in de Staat waar hij het verzoek heeft gedaan, doet niet af aan het feit dat de indiening van dit verzoek dezelfde rechtskracht heeft als ware het rechtstreeks ingediend bij de bevoegde instantie van de Staat van herkomst.

3. Artikel 10, lid 1, van verordening nr. 3 van de Raad van 3 december 1958 moet worden uitgelegd in die zin, dat het de verzekeringsinstelling van de Staat van herkomst niet is toegestaan op de invaliditeitsuitkeringen het territorialiteitsbeginsel waarnaar de nationale rechter verwijst, toe te passen.»

Zaak 246/81 — Lord Bethell/Commissie — *Mededinging — Luchtvervoer* — 10 juni 1982

Lord Bethell is lid van het Europees Parlement, lid van House of Lords, en voorzitter van de vereniging «Freedom of the Skies Campaign». Hij stelde krachtens artikel 175 EEG-Verdrag een beroep in, waarin hij het Hof vraagt vast te stellen dat de Commissie in strijd met het EEG-Verdrag heeft nagelaten om, zoals verzoeker haar bij brief van 13 mei 1981 had gevraagd, maatregelen te nemen tegen een afspraak tussen de Europese Luchtvaartmaatschappijen inzake de tarieven voor personenvervoer.

Subsidiair vraagt verzoeker het Hof krachtens 173 nietigverklaring van de mededeling van 17 juli 1981, ten antwoord op de brief van 13 mei 1981, waarin de Commissie weigerde zijn verzoek in te willigen.

De voorgeschiedenis

Lord Bethell voert sinds enige tijd een actie tegen een naar zijn zeggen bestaande afspraak tussen de Luchtvaartmaatschappijen inzake de tarieven voor personenvervoer in Europa.

In een brief aan de Commissie van 13 mei 1981 beklagde de verzoeker zich erover dat de Commissie geen stappen

had genomen om hieraan een einde te maken; hij vroeg haar dit alsnog te doen door de luchtvaartmaatschappijen om uitleg te vragen.

De directeur-generaal Concurrentie deelde verzoeker mee dat de vaststelling van de luchtvaarttarieven in de meeste gevallen uitsluitend een aangelegenheid van de Lid-Staten was en dat er dus in beginsel geen reden bestond om op grond van artikel 85 een onderzoek in te stellen naar de activiteiten van de luchtvaartmaatschappijen.

Hij stelde verzoeker voorts op de hoogte van de plannen van de Commissie voor de toekomst: overlegging van een rapport inzake het tot dusver gevoerde onderzoek aan de Raad; een mededeling aan de Lid-Staten, waarin hun aandacht wordt gevestigd op het feit dat de luchtvaarttarieven niet mochten worden vastgesteld op een niveau dat wederrechtelijk en onverenigbaar met artikel 86 EEG-Verdrag was.

Lord Bethell nam geen genoegen met dit antwoord en stelde beroep in krachtens de artikelen 175 subsidiair 173 EEG-Verdrag. De Commissie wierp een exceptie van niet-ontvankelijkheid op.

Verzoeker vraagt de Commissie blijkbaar niet een beschikking te nemen die hem rechtstreeks raakt, doch een onderzoek in te stellen ten aanzien van derden en jegens hen beschikkingen te nemen.

In zijn dubbele hoedanigheid van luchtreiziger en bestuurslid van een vereniging van gebruikers van luchtvervoersdiensten, heeft verzoeker — evenals andere gebruikers — een rechtstreeks belang bij een dergelijke procedure en het eventuele resultaat daarvan; zijn rechtspositie is echter niet precies dezelfde als die van iemand tegen wie een beschikking is gericht die krachtens artikel 173 kan worden nietigverklaard of die van een potentieel geadresseerde van een rechtshandeling die de Commissie te zijnen aanzien moet nemen, het geval waarvan in artikel 175, derde alinea, wordt uitgegaan.

Het Hof besliste derhalve dat het beroep niet-ontvankelijk moet worden verklaard.

BOEKEN

J. VELU, *Les effets directs des instruments internationaux en matière de droits de l'homme*, Swinnen, Brussel, 1981, 190 p., «Prolegomena» -2.

Op 7 november 1980 rapporteerde advocaat-generaal Velu te Wilrijk over dit thema. Zijn lezing, die reeds werd gepubliceerd in de rapporten van die studiedag (Bruylant/ULB), is thans ook opgenomen in de reeks «Prolegomena» onder leiding van de magistraten Vandeplas en Spreutels.

Men weet dat het probleem van de directe werking niet eenvoudig is; het hangt af van de inhoud en precisie van de regel die men al dan niet dit effect wil toekennen. Wij beschikken m.b.t. het gemeenschapsrecht over een baanbrekende en trouwens terecht bekroonde studie van Marc Maresceau.

De directe werking van de bepalingen van het E.V.R.M. wordt in ons land reeds lang aanvaard. De studie van Velu op dit punt is gekenmerkt door een volledigheid die men weliswaar van deze auteur gewoon is, maar die toch blijft verbazen.

Of de uitspraken van de organen van de Raad van Europa, die belast zijn met het internationaal toezicht op de wijze waarop de gebonden staten hun E.V.R.M.-verplichtingen nakomen, eveneens

directe werking kan of moet worden toegeschreven, is een ingewikkelder vraag die door Velu nochtans met groot inzicht en helderheid wordt beschreven en opgelost.

Het meest opmerkelijke van dit boek is evenwel dat de auteur tegelijkertijd het probleem behandelt ten aanzien van het UNO-Pact betreffende de burgerlijke en politieke rechten. Hoewel dit verdrag reeds van 1966 dateert, heeft België nog altijd niet de kans gezien om dit goed te keuren. Nu de Franse Gemeenschapsraad reeds het zusterverdrag met betrekking tot de economische, sociale en culturele rechten bij decreet heeft goedgekeurd, en in de Vlaamse Raad ter zake een gelijkaardig initiatief aanhangig is, begint de vraag wel wat nijpender te worden.

Men mag ronduit zeggen dat heel wat aarzeling bestaat ten aanzien van deze pacts, zowel wegens hun inhoud als wegens het feit dat de internationale toetsing ervan niet gebeurt in het toch meer nabije en vertrouwde milieu van de Raad van Europa, maar op mondiaal vlak, in het kader van de UNO.

Mede om dezelfde reden wordt vaak nogal snel beweerd dat deze pacts toch wel van die aard zouden zijn dat men niet kan besluiten tot directe werking voor (de meeste van) hun bepalingen. Wie, ten aanzien van het UNO-Pact inzake burgerlijke en politieke rechten, argumenten zou zoeken voor de tegenovergestelde stelling, vindt in dit boek al die argumenten op een uitstekende manier gerangschikt en verdedigd. Die verdediging geschiedt zelfs met zoveel overtuiging dat tegenargumenten nauwelijks nog mogelijk lijken.

Het minste wat men van dit werk kan zeggen, is dat de problematiek van de directe werking inzake de internationale mensenrechten-verdragen omstandig uit de doeken wordt gedaan, en dat het een onmisbaar element zal zijn, en een zwaarwegend element, in de discussies die ons n.a.v. — wie weet — de goedkeuring van het UNO-Pact nog te wachten staan.

Leo Neels

Jan GIJSSELS en Mark VAN HOECKE, **Wat is Rechtstheorie**, Kluwer Rechtswetenschappen, Antwerpen/W.E.J. Tjeenk Willink, Zwolle, 212 + XI p., 850 fr.

De auteurs hebben geprobeerd een overzichtelijke benadering te bieden van een vrij omvangrijk domein van de rechtswetenschap: de rechtstheorie.

Het eerste deel (geschreven door J. Gijssels) bevat een eerste kennismaking met de rechtstheorie, waarbij ruime aandacht wordt besteed aan het belang ervan voor de praktijk. Advocaten, ambtenaren, adviseurs zijn ten nauwste betrokken bij de rechtstheorie die, naar de opvatting van de auteur, moet zoeken naar een verklaring voor het recht vanuit niet-juridische factoren die in de samenleving werkzaam zijn, via een interdisciplinaire methode. Het object van deze theorie is, net als van de rechtspraktijk, het geldend recht op een bepaalde plaats, op een bepaald tijdstip.

Dit concept van rechtstheorie wordt verder afgelijnd tegenover de dogmatiek en de filosofie.

Dat dit slechts een mogelijke opvatting is over rechtstheorie, toont de auteur aan door expliciet vorm te geven aan zijn eigen (filosofische) uitgangspunten: hij benadrukt de verschillende visies op recht (statisch, dynamisch), wijst op de verschillende factoren van rechtsvorming (feitelijke maatschappelijke situatie, onderliggende filosofische, ideologische en politieke factoren die leven in het rechtsbewustzijn) en situeert zijn eigen denken in een algemenere tijdsgeschiedenis (wat is waarheid, waarde, ...) en tegenover twee filosofische stromingen (positivisme en natuurrecht). De afgrenzing van de rechtstheorie tegenover de dogmatiek (verzameling van empirisch materiaal op een systematische en synthetische wijze, waaruit het begrippenapparaat van de jurist geabstraheerd wordt) toont dat de dogmatiek slechts een gedeeltelijke verklaring van het recht kan bieden, waaruit de behoefte aan een rechtstheorie ontstaat.

Hoe die rechtstheorie er precies uitziet, vinden we in het tweede deel, van de hand van M. Van Hoecke. Hierin wordt het ontstaan van de rechtstheorie als zelfstandige discipline geschetst, vanaf het begin van de 19e eeuw tot haar definitieve doorbraak omstreeks 1970. Ook deze auteur legt de nadruk op het interdisciplinair karakter van de rechtstheorie (een samenwerking met de rechtsdog-

matiek, rechtsfilosofie, rechtslogica, rechtssociologie, ...), waarbij het zelfstandig karakter van de rechtstheorie bewaard blijft door de typisch juridische beschouwingwijze te plaatsen tegenover de eigen invalshoek van andere disciplines die het recht tot studieobject hebben.

Verdere beschouwingen worden gewijd aan de doelobjecten en methodes van de rechtstheorie (bv. analyse van het recht als taak van de rechtstheorie, het toepasselijke wetenschapsbegrip en de inhoud daarvan, de mogelijkheid van een objectieve ideologiekritiek). Hoe een rechtstheorie er dan uiteindelijk uitziet (analytisch, kritisch, empirisch, normatief, met de nodige nuanceringen) hangt mede af van de methode die men aanwendt in het onderzoek zelf dat, eens te meer, als principieel interdisciplinair bestempeld wordt.

In een laatste onderdeel van deze bijdrage wordt een omstandige inventaris gemaakt van de «stand der dingen» in het rechtstheoretisch onderzoek, en wordt het onderzoeksdomein van de rechtstheorie, aan de hand hiervan, enigszins omschreven. De lezer krijgt hier veel meer vragen dan antwoorden, alsook een stevig voetnotenapparaat.

Binnen dit korte plaatsbestek kan natuurlijk niet alles gezegd worden over dit boek.

Voor de geïnteresseerde praktijkjurist zal dit boek veelal de soccratische verwondering opwekken die, naar het woord van de meester, bron is van iedere reflectie. Hoe groot de afkeer van de practicus voor «de theorie» ook mag zijn, dit boek zal niet mankeren zijn horizon te verruimen (al was het maar bij wijze van «culture générale», dat wat overblijft als men al de rest vergeten is).

Maar ook de theoretisch geïnteresseerde jurist komt, voornamelijk in het tweede deel, ruimschoots aan zijn trekken, niet alleen via de gestelde vragen, de gesuggereerde antwoorden, maar ook via de (zeer recente) bibliografie. Allicht krijgt men dan de indruk dat, naast de informatie, het boek ook een credo bevat omtrent wat rechtstheorie kan of moet zijn, alsmede een programmaverklaring waarin de auteurs aanbrengen in welke richting er gewerkt moet worden, en wat men aan resultaten kan verwachten.

Desondanks vertoont het boek ook een nadelige kant, en wel het feit dat het door twee auteurs is geschreven. Ieder van hen herhaalt de definities van rechtsdogmatiek, rechtsfilosofie, geeft ieder voor zich een uiteenzetting over wat een theorie is, om dat vervolgens toe te passen op rechtstheorie, zodat het «geheel» soms verloren dreigt te gaan. Maar dit doet slechts in geringe mate afbreuk aan de grote verdienste van dit boek.

Luc Wintgens

C.J. VAN ZEBEN en T.A.W. STERK, **Arresten Burgerlijk Recht met annotaties ten behoeve van het onderwijs verzameld**, vijfde druk, Zwolle, Tjeenk Willink, 1982, 1594 blz., 62, 50 fl.

Naar het voorbeeld van de Franse verzameling *Les grands arrêts de la jurisprudence civile* werd in Nederland ongeveer tien jaar geleden besloten een gelijkaardige arrestenbundel samen te stellen. Hierin worden de belangrijkste arresten van de Hoge Raad opgenomen die bepalend zijn geweest voor het Nederlands burgerlijk recht. Deze arresten zijn, luidens de titel, ten behoeve van het onderwijs verzameld. De bedoeling hierbij is de studenten op een gemakkelijker wijze in de gelegenheid te stellen de arresten te bestuderen waarvan de lectuur aan de rechtsfaculteiten wordt aanbevolen of verplicht gemaakt.

De hier voorliggende druk is reeds de vijfde en bevat een tweehonderdtal arresten die tussen 1905 en einde 1981 door de Hoge Raad der Nederlanden zijn uitgesproken in het domein van het burgerlijk recht. Om de hierbij noodzakelijke selectie op een zo verantwoord mogelijke wijze door te voeren, werden in overleg met de Nederlandse rechtsfaculteiten in het algemeen slechts die arresten in de bundel opgenomen die behoren tot de studiestof van ten minste twee faculteiten.

De uitspraken zijn langs fotografische weg in offset vervaardigd en onverkort overgenomen uit de Nederlandse Jurisprudentie (*N.J.*). Enkele belangrijke arresten, gepubliceerd in het Weekblad van het recht (*W.*) en in Rechtspraak van de Week (*R.v.d.W.*), zijn eveneens opgenomen. Het voordeel van de fotografische overname uit deze tijdschriften is dat de belangrijke conclusies en adviezen

van het openbaar ministerie, evenals de noten van de gezaghebbende annotatoren van de Nederlandse Jurisprudentie mee worden afgedrukt, wat de waarde van deze bundel slechts kan verhogen.

In deze bundel zijn de uitspraken in chronologische volgorde opgenomen en wel, voor zover gepubliceerd in de Nederlandse Jurisprudentie, in volgorde van verschijnen. De bundel wordt afgesloten met twee registers. Het ene bevat de gepubliceerde arresten in chronologische volgorde, met hun vindplaats en roepnaam. In het tweede, een artikelenregister, zijn de arresten gerangschikt onder het wetsartikel dat in het betrokken geschil centraal stond. In dit register is tevens in het kort het onderwerp van het arrest aangegeven en, waar mogelijk, de naam waaronder het arrest gewoonlijk wordt geciteerd.

Dat dit boek grote diensten zal bewijzen, en reeds heeft bewezen, aan het Nederlands juridisch onderwijs, hoeft wel geen betoog. Dit geldt des te meer in een tijd waarin hierbij in stijgende mate de *case-methode* wordt toegepast. In één bundel vinden de studenten immers de leidinggevende arresten terug die onontbeerlijk zijn voor de beoefening van het burgerlijk recht. De aanwending van het *offset-procédé* biedt bovendien het voordeel dat de prijs van het werk niet al te hoog ligt — in Belgische franken uitgedrukt kost het boek minder dan één frank per bladzijde —, zodat de student in de rechten een uiterst nuttig werkinstrument binnen zijn feitelijk en onmiddellijk bereik krijgt.

Niet alleen Nederlandse maar ook Belgische juristen zullen in dit werk nuttige gegevens vinden, voornamelijk met het oog op de vergelijking van het burgerlijk recht van beide landen. Aan de hand van deze bundel kan men zich immers vlug op de hoogte stellen van de evolutie en de huidige stand van de rechtspraak van de Nederlandse Hoge Raad, maar bovendien kan men tegelijkertijd daarover het oordeel kennen van vooraanstaande Nederlandse juristen.

De praktische bruikbaarheid van deze publikatie zou nochtans kunnen worden verhoogd door er, naast het chronologisch en het artikelenregister, ook een zaakregister in op te nemen. Voornamelijk voor wie bij ons iets minder vertrouwd is met de structuur van het Nederlands Burgerlijk Wetboek en met de inhoud van bepaalde artikelen, zou dit interessant zijn.

Vanuit ditzelfde oogpunt beschouwd zou het nog verkieslijker zijn om, naar het voorbeeld van *Les grands arrêts de la jurisprudence civile*, in plaats van de uitspraken in chronologische volgorde te publiceren, hiervoor een systematische indeling te gebruiken, volgens de verschillende onderdelen van het burgerlijk recht. Men zou bijvoorbeeld een indeling in vier grote delen kunnen overwegen: een eerste deel met de algemene beginselen en het personen- en gezinsrecht; een tweede deel over het verbintenissen- en contractenrecht; een derde deel over zakelijke rechten en zekerheden; een vierde deel omvattende het familiaal vermogensrecht (huwelijksvermogensrecht, erfrecht, schenkingen en testamenten).

Een dergelijke systematische ordening van de stof zou niet alleen de praktische bruikbaarheid van de bundel verhogen, maar zou ook de hanteerbaarheid ervan als *case-book* ten goede komen

Aloïs Van Oevelen

BALIELEVEN

Optreden in België van advocaten gevestigd in een andere Lid-Staat van de Europese Gemeenschappen

In het Belgisch Staatsblad van 8 januari 1983 (blz. 146-147) verscheen de wet van 2 december 1982 tot aanpassing van de wetgeving aan de Richtlijn aan de Raad van de Europese Gemeenschappen, van 22 maart 1977, tot vergemakkelijking van de daadwerkelijke uitoefening door advocaten van het vrije verrichten van diensten.

Het enig artikel van deze wet luidt:

In het Gerechtelijk Wetboek, Boek III «Balie» wordt een Titel Ibis ingevoegd met als opschrift «Optreden in België van advocaten gevestigd in een andere Lid-Staat van de Europese Gemeenschappen» en bestaande uit de als volgt luidende artikelen 477bis tot 477sexies:

Art. 477bis. Personen die in een van de Lid-Staten van de Europese Gemeenschappen gevestigd zijn en er gerechtigd zijn om een titel te voeren die overeenstemt met die van advocaat kunnen in België van hun titel gebruik maken.

De Koning bepaalt in overeenstemming met de richtlijnen van de Europese Gemeenschappen welke titel, in iedere Lid-Staat, overeenstemt met die van advocaat.

De in het eerste lid bedoelde personen moeten, bij het verrichten van een dienst hun titel vermelden in de of in een van de talen van de Lid-Staat waarin zij gevestigd zijn, evenals de beroepsorganisatie waarvan zij afhangen of het gerecht waarbij zij volgens de wetelijke regeling van die Staat zijn toegelaten.

Bij dienstverlening in België kan hun worden gevraagd van hun hoedanigheid van advocaat te doen blijken.

Art. 477ter. De in artikel 477bis bedoelde personen die zich in een band van ondergeschiktheid bevinden ten opzichte van een openbare of private persoon, mogen geen enkele behandeling van vertegenwoordiging of verdediging in rechte verrichten.

Art. 477quater. De in artikel 477bis bedoelde personen zijn op dezelfde wijze als de leden van de Belgische balies bevoegd om in België alle handelingen van vertegenwoordiging en verdediging in rechte te verrichten die in dit wetboek en in de bijzondere wetten zijn bepaald.

De Koning kan echter aan die personen de verplichting opleggen:

- 1) te handelen in samenwerking met een advocaat die bij het betrokken gerecht praktijk uitoefent of daartoe bevoegd is;
- 2) vóór de terechtzitting te worden voorgesteld aan de stafhouder van de balie bij het betrokken gerecht of aan de voorzitter van dat gerecht.

Artikel 477quinquies. De beroepswerkzaamheden van de in artikel 477bis bedoelde personen worden uitgeoefend met inachtneming van de beroepsregels van welke oorsprong ook, die in België van toepassing zijn.

Ten aanzien van andere werkzaamheden dan de vertegenwoordiging en de verdediging in rechte vinden die regels geen toepassing dan wanneer de in een andere Lid-Staat van de E.E.G. gevestigd advocaat die kan naleven in overeenstemming met zijn rechtspositie en voor zover zulks objectief gerechtvaardigd is als waarborg voor de correcte uitoefening van de werkzaamheden van advocaten, de waardigheid van het beroep en de inachtneming van de regels inzake onverenigbaarheid.

Artikel 477sexies. De bepalingen van de artikelen 445, 761 van dit wetboek alsook die van hoofdstuk IV, behalve de artikelen 458 en 471 en van hoofdstuk V van Titel I van Boek III van dit wetboek zijn van toepassing op de in artikel 477bis bedoelde personen, onverminderd de tuchtvervolgingen in de Lid-Staat van herkomst.

Ten aanzien van die personen wordt de schrapping vervangen door het verbod om in België de beroepswerkzaamheden van advocaat uit te oefenen. Na het verstrijken van een termijn van tien jaar kunnen zij verzoeken het verbod op te heffen.

De bevoegde Raad van de Orde is die van de balie binnen welke gebied de feiten waarop een tuchtstraf staat, zijn gepleegd.

Hij kan rechtstreeks aan de autoriteit van de Staat waar de persoon die een tuchtstreek kan oplopen gevestigd is, alle inlichtingen in verband met diens beroepsuitoefening vragen. Hij geeft die autoriteit kennis van iedere genomen beslissing. De inlichtingen zijn vertrouwelijk.

BERICHTEN

Inleiding in het recht van de Europese Gemeenschappen

De juridische faculteit van de Rijksuniversiteit te Utrecht organiseert in het voorjaar van 1983 de PAO-cursus: Elementaire inleiding in het recht van de Europese Gemeenschappen.

Programma

10 maart 1983: Prof. mr. P. van Dijk, cursusleider

- a. Algemene inleiding: institutionele structuur van de EG, bevoegdheden van de organen, besluitvormingsprocedures, rechtsinstrumenten en financiën.

b. Verhouding van het gemeenschapsrecht tot het Nederlandse Recht.

25 maart 1983: Mr. D.J. Keur, wetenschappelijk assistent Europees sociaal-economisch recht aan de Rijksuniversiteit Utrecht.

a. Doelstellingen en middelen van de E.E.G.: de instelling en werking van de gemeenschappelijke markt en de coördinatie van het economisch beleid.

b. Enige capita Europees sociaal-economisch recht: maatregelen van gelijke werking, steunverlening door de overheid, gelijke beloning van man en vrouw.

8 april 1983: Mr. A.W.H. Meij, medewerker van mr. T. Koopmans, rechter in het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

a. De rechtsbescherming in de Europese Gemeenschappen.

b. Recente ontwikkelingen in de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

22 april 1983: dr. G. Faber, wetenschappelijk medewerker Europese Economische Integratie aan de Rijksuniversiteit Utrecht.

a. Intra-communautaire economische gevolgen van het functioneren van de Europese Gemeenschappen.

b. Economische gevolgen van de Europese economische samenwerking voor derde landen.

6 mei 1983: prof. dr. J.K. de Vree, hoogleraar in de leer der internationale betrekkingen aan de Rijksuniversiteit Utrecht.

a. Politieke consequenties welke uit het bestaan van de Europese Gemeenschappen voortvloeien voor de lidstaten.

b. Politieke consequenties welke uit het bestaan van de Europese Gemeenschappen voortvloeien voor derde landen.

Plaats: Alle bijeenkomsten vinden plaats in het Jaarbeurscongrescentrum (Beatrixgebouw) te Utrecht van 14.00-17.00 uur.

Cursusgeld: Het cursusgeld bedraagt f. 240, inclusief syllabus en koffie/thee. Maximum aantal deelnemers: 50.

Inschrijving: Inschrijfformulieren zijn verkrijgbaar bij de coördinator van het Juridisch PAO te Utrecht, mevr. mr. B.M. Dicou-Verdegem, Drift 8, 3512 BS Utrecht, telefoon 030-315884.

Inschrijving is mogelijk tot 15 februari 1983.

TIJDSCHRIFTEN

Naamloze vennootschap, 1982

nr. 9, september

A.F. Tempelaar, De accountant in het spanningsveld tussen raad van commissarissen, directie, ondernemingsraad en vakbeweging; J.A. Van Gijzen, Enige aspecten verbonden aan toepassing van de wet op de ondernemingsraden (WOR) in maatschapsverband; J.H. Jonker, Ontwerp richtlijn inzake de voorlichting en raadpleging van werknemers in ondernemingen met ingewikkelde of transnationale structuur; L. Hoffman, De economische toestand in Nederland gedurende het tweede kwartaal 1982.

Revue pratique des sociétés, 1982

nr. 3

P. Coppens, noot bij Cass., 4 maart 1982 (inbreng van schuldvorderingen, toepassing van artikel 1690 B.W.); 't Kint, J., noot bij Kh. Marche-en-Famenne, 16 november 1981 (vennootschap in oprichting, oprichtersaansprakelijkheid).

Weekblad voor privaatrecht, notariaat en registratie, 1982

nr. 5619

A.A.L. Minkenhof, Inzake het Marckxarrest; A.M.J. Van Buchem-Spapens, Enkele aspecten van de gemeenschappelijke bankrekening; L. Hardenberg, De Hoge Raad, de gewoonte en de grens van de rechterlijke macht; R.J. Smits, Vereisten van Nederlandse- en ingezetenschap voor commissarissen van N.V.'s en B.V.'s, een reactie; H. Duintjer-Tebbens, Overzicht der Nederlandse rechtspraak.

nr. 5620

E.A.A. Luyten, Het ontwerp-kadasterwet; L. Hardenberg, De Hoge Raad, de gewoonte en de grens van de rechterlijke macht;

E.M.A. Van Thiel, Agrarische waarde, minimaal waarde in verpachte staat?; H. Duintjer-Tebbens, Overzicht der Nederlandse rechtspraak (internationaal privaatrecht).

nr. 5621

P. Van Schilfgaarde, Nietigheden in 3.2. NBW volgens de invoeringswet; R.J.H.M. Bertsens, Het verbod van art. 21 van de Wet op het Notarisambt; A.J.H. Pleysier, Nogmaals: over het besparen van overdrachtsbelasting bij het vestigen van beperkte zakelijke rechten; P.M. Van Schie en W.W. Van Smeden, Bewaarplicht of risicodragend kapitaal. Van wie is de ingehouden loonbelasting? H. Duintjer-Tebbens, Overzicht der Nederlandse rechtspraak, internationaal privaatrecht.

nr. 5622

P. Van Schilfgaarde, Nietigheden in 3.2. NBW volgens de invoeringswet; P.J. Dortmund, De aan de notaris in de fusiewetgeving opgedragen taak; P.C.T. Hengeveld, Inkomensbeleid.

Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, 1982

nr. 4-5, april-mei

D. Simoens, Het Sociale Zekerheidsrecht sinds de economische crisis (1976-1981). Op zoek naar de grote beleidslijnen; R. Elst, Over het beroep van «optometrist» (noot bij R.v.St., 18 februari 1982, nr. 24.204, inzake College der Belgische Optometristen); R. Leblanc, Gevolgen van de vergrijzing in Québec; X., Werkzaamheden van het Internationaal Jaar van de Minder-validen (1981); Verslag over de naar aanleiding van het Internationaal Jaar van de minder-validen in België genomen maatregelen; J.-L. Dehaene, Hoe de sociale zekerheid door de crisis loodsen?; J.-L. Dehaene, De sociale zekerheid in crisis; X., Parlementaire werkzaamheden en sociale zekerheid.

Jurisprudence de Liège, 1982

nr. 32, 9 oktober

G. De Leval, noot bij Hof Luik, 24 maart 1982 (bewarend beslag onder derden — spoedeisendheid van artikel 1413 Ger. W. geldt ook in het geval van artikel 1415 Ger. W.).

nr. 33, 16 oktober

W. Vogel, noot bij Arbh. Luik, 8 oktober 1981 (opzegging van werknemer die van iedere arbeidsprestatie wordt vrijgesteld gedurende de opzeggingsperiode — vertrekpunt van de eenjarige verjaringstermijn van artikel 15 Arbeidsovereenkomstenwet — stuiting van de verjaring).

nr. 35, 30 oktober

R. Manette en N. Simar, Préavis des employés 1980-1982: tableau des décisions prononcées dans le ressort de la Cour du Travail de Liège.

Recueil général de l'enregistrement et du notariat, 1982

oktober

A.C., noot bij Rb. Brussel, 27 maart 1981 (borgstelling door de man alleen, zonder instemming van zijn echtgenote, in zijn hoedanigheid van voorzitter van raad van beheer en lid van directiecomité van vennootschap — vordering tot nietigverklaring door de vrouw ingesteld op grond van artikel 224 B.W. — borgstelling om niet of onder bezwarende titel, al dan niet voor beroepsdoeleinden); A.C., noot bij Rb. Turnhout, 17 september 1980 (koop-verkoop — totstandkoming van de overeenkomst — wilsovereenstemming over de als essentieel beschouwde bestanddelen — verkoop-optie — duur).

Tijdschrift voor agrarisch recht, 1982

nr. 3, september

M. Heyerick, Juridische aspecten van de ruilverkaveling; J. Van Lysebetsens en K. Bergans, De onteigeningsvergoedingen in land- en tuinbouw. Verslag van de studievergadering gehouden op woensdag 9 juni 1982 te Brussel onder de wetenschappelijke leiding van mr. F. Van Laer; M. Heyerick, Aperçu de la législation agraire en 1981.

Tijdschrift voor notarissen, 1982

nr. 10, oktober

R. Deblauwe, Het koninklijk besluit nr. 15 van 9 maart 1982 en de notariële praktijk.